

Barometers energie- en waterarmoede

Analyse en interpretatie van de resultaten 2019

Een initiatief van het Platform tegen Energiearmoede,
beheerd door de Koning Boudewijnstichting

Inleiding

Jaarlijks publiceert de Koning Boudewijnstichting de barometer energiearmoede om het probleem en de evolutie ervan te objectiveren en de oorzaken ervan te begrijpen.

Deze zevende editie van de barometer is bijzonder. Door de vele methodologische veranderingen die werden ingevoerd bij het verzamelen van de basisgegevens van de SILC-enquête -waarop de meeste indicatoren zijn gebaseerd- is het helaas niet mogelijk om voor deze editie vergelijkingen met voorgaande jaren of trendanalyses te maken.

Een van de belangrijkste veranderingen in de SILC-enquête betreft de inkomens van de huishoudens. Deze laatste werden niet langer verkregen uit de antwoorden van de deelnemers, maar hoofdzakelijk uit administratieve gegevens. Hierdoor kon de enquête worden ingekort, en konden ook nauwkeuriger gegevens worden verkregen. Het effect van deze methodologische verandering betreft vooral de gemeten energiearmoede, waarbij het gewicht van de energierekening in verhouding tot het inkomen wordt vergeleken. Niettemin kunnen ook indicatoren van verborgen of subjectieve energiearmoede enigszins worden beïnvloed, aangezien we alleen kijken naar huishoudens in de eerste vijf equivalente inkomensdecielen. Een andere methodologische wijziging betreft de weging van de resultaten, waardoor de ramingen meer representatief zullen worden¹.

Ten slotte is voor deze editie **speciale aandacht besteed aan huishoudens die een sociale woning huren en zich in een situatie van energie- en/of waterarmoede bevinden.**

Ter herinnering: de overgrote meerderheid van onze indicatoren en analyses zijn gericht op huishoudens. De gepresenteerde resultaten kunnen dan ook afwijken van diegene die traditioneel door Statbel of Eurostat worden gepresenteerd, die de voorkeur geven aan de individuele benadering.

1. Zie Statbel: https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Huishoudens/10.7%20Inkomen%20en%20levensomstandigheden/10.7.2%20Privation%20mat%C3%A9rielle/Note%20technique%20-%20r%C3%A9forme_FR.pdf

➤ Belangrijkste boodschappen

Meer dan een op de vijf huishoudens (20,7%) kampt in 2019 met energiearmoede...

... ondanks een zacht klimaat en een aanzienlijke daling van de aardgasprijs voor de gezinnen

- 15,1% heeft een energiefactuur die te hoog is in verhouding tot het beschikbaar inkomen na aftrek van de kosten van huisvesting (gemeten energiearmoede). Zij gaven gemiddeld 55 euro per maand meer uit aan hun energiefactuur dan alle huishoudens in België;
- 4,2% heeft een abnormaal lage energiefactuur in vergelijking met vergelijkbare huishoudens (verborgen energiearmoede). Gemiddeld gaven zij 79 euro per maand minder uit aan hun energierekening;
- 3,6% vreest zijn woning om financiële redenen niet behoorlijk te kunnen verwarmen (subjectieve energiearmoede).

Huishoudens worden verschillend getroffen naargelang het gewest

- Wallonië kent het hoogste percentage energiearmoede (28,3% van de gezinnen): het koudere klimaat, de grotere omvang van de woningen en het inkomensniveau zijn allemaal factoren die deze situatie verklaren. Het gewest heeft ook de hoogste aardgastarieven en een grotere afhankelijkheid van stookolie (geen sociaal tarief).
- 27,6% van de huishoudens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft te maken met energiearmoede. Het besteedbaar inkomen is lager dan in de andere gewesten, met een hoger aandeel eenoudergezinnen en huurders. De kleine omvang van de woningen en het feit dat er hoofdzakelijk gesloten bebouwing is, compenseren enigszins het lage inkomen en de hoge woonlasten in het gewest.
- Vlaanderen heeft de laagste percentages energiearmoede (15,1% van de huishoudens kampt ermee). De gemiddelde prijs van aardgas is er het laagst. De mediane woonkost ligt lager dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar hoger dan in Wallonië.

Sociale huurders zijn bijzonder kwetsbaar voor energiearmoede

- 41% van de huishoudens die een sociale woning huren, verkeert in energiearmoede, vergeleken met 31,6% van de huishoudens die een private woning huren.
- Deze kwetsbaarheid kan worden verklaard door een lager besteedbaar inkomen en door een energierekening die aanzienlijk zwaarder op het budget weegt, ondanks lagere woonlasten en de toepassing van het sociale tarief voor gemeenschappelijke gas- en elektriciteitsmeters.
- Ondanks uitgebreide investeringsprogramma's in de renovatie van sociale woningen, heeft een groot deel van het sociaal huurpatrimonium een slechte energieprestatie, waardoor de energiefactuur van de huurders stijgt. De mediane energiefactuur van sociale huurders ligt op hetzelfde niveau als die private huurders.
- Alleenstaanden, eenoudergezinnen en vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de sociale huursector. Dit zijn de profielen die het grootste risico op armoede lopen.
- Sociale huurders vinden dat zij in een slechtere gezondheid verkeren: slechts 47,8% van hen zegt een (zeer) goede algemene gezondheidstoestand te hebben, tegenover gemiddeld 74% in de totale bevolking.

Vrouwen en senioren worden meer getroffen door energiearmoede

- › Bijna 68% van de oudere alleenstaanden en bijna 3/4 van de 18-plussers in eenoudergezinnen zijn vrouwen. Deze huishoudtypes worden bijzonder getroffen door energiearmoede: 42,8% van de oudere alleenstaanden en 31,7% van de eenoudergezinnen verkeren in energiearmoede.
- › 25,6% van de 65-plussers verkeert in energiearmoede, maar vrouwen zijn in deze leeftijdsgroep oververtegenwoordigd.

Het hebben van een inkomen uit arbeid of het behoren tot de 'middenklasse' beschermt niet tegen energiearmoede

- › Ongeveer 19% van de huishoudens met ten minste één inkomen uit arbeid verkeert in energiearmoede.
- › Van de huishoudens in de decielen 4 en 5 van het equivalent besteedbaar inkomen heeft 21,9% te kampen met energiearmoede.
- › Ook al is er een sterk verband tussen de problemen, toch loopt 42% van de huishoudens die in energiearmoede verkeren, geen risico op armoede en sociale uitsluiting (ARPE-indicator).

In 2019 heeft 14,8% van de huishoudens in België te kampen met waterarmoede

Contrasten volgens gewest

- › Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft het hoogste percentage waterarmoede (23,5% van de gezinnen heeft ermee te kampen). In stedelijke gebieden wordt in beperktere mate gebruik gemaakt van regenwaterputten of plaatselijke grondwaterputten. Het gewest werkt momenteel aan de invoering van een sociaal watertarief. Het Sociaal Waterfonds wordt aangewend voor huishoudens die moeite hebben hun rekeningen te betalen.
- › Wallonië komt op de tweede plaats (20,7% van de Waalse huishoudens heeft ermee te kampen). Het gewest heeft geen sociaal tarief, maar wel een Sociaal Waterfonds dat via de OCMW's wordt gebruikt om huishoudens te helpen als zij moeite hebben om hun rekeningen te betalen.
- › Vlaanderen heeft het laagste percentage waterarmoede (9,8% van de huishoudens wordt hierdoor getroffen), ondanks de sterke stijging van de watertarieven in de afgelopen jaren. Vlaanderen is het enige gewest dat een sociaal tarief (dat automatisch wordt toegekend) voor water en een compensatiesysteem voor gemeenschappelijke meters in appartementsgebouwen heeft ingevoerd.

Een derde van de eenoudergezinnen en een vijfde van de alleenstaanden verkeert in een situatie van waterarmoede

(Sociale) huurders zijn het kwetsbaarst voor waterarmoede

- › 27,9% van de sociale huurdersgezinnen verkeert in waterarmoede tegenover slechts 8,2% van de eigenaars.
- › Het percentage waterarmoede bedraagt 37,2% onder sociale huurders tegen 27,7% onder private huurders.

9,4% van de huishoudens in België kampt met een combinatie van energie- en waterarmoede

3,6% van de huishoudens heeft een energie- of waterschuld ('nutsrekening').

Waterarmoede treft ook de 'middenklasse'

- › 15,5% van de huishoudens in het 4de en 5de equivalente inkomensdeciël verkeert in waterarmoede.

Inhoudstafel

Belangrijkste boodschappen	2
----------------------------------	---

1. Energiearmoede

Omgevingsfactoren	7
Evolutie van het klimaat	7
Huishoudelijke energiefactuur	9
Energieprijzen	10
Beschikbaar inkomen van het huishouden	14
Kosten van huisvesting	16
Het meten van energiearmoede – de soorten indicatoren van de barometer	18
Gemeten energiearmoede	19
Verborgene energiearmoede	21
Subjectieve energiearmoede (sEA)	23
Overlappendingen tussen de drie vormen van energiearmoede	24
Totale energiearmoede	25
Energiearmoede en laag inkomen	26
Energiearmoede, armoederisico en risico op sociale uitsluiting	26
Energiearmoede en equivalente inkomensdoelstellingen	27
Energiearmoede en inkomen uit arbeid	28
Energiearmoede en materiële deprivatie	29
Energiearmoede en risico op armoede of sociale uitsluiting	30
Huishoudens en individuen die meer getroffen worden	31
Alleenstaanden en eenoudergezinnen	31
Vrouwen en ouderen	34
Energiearmoede en gezondheidstoestand	35

Energiearmoede en huisvesting	36
Eigendomsstatuut van de woning	36
Soorten huisvesting	37
Kwaliteit van de huisvesting	38
Focus op sociale huurders	40
Aanvullende indicatoren	45
Steunmaatregelen voor huishoudens in betalingsmoeilijkheden en afsluitingen	45
Indicatoren van het Europees observatorium voor energiearmoede	49

2. Waterarmoede

Omgevingsfactoren die specifiek zijn voor waterarmoede	53
Waterarmoede en kwetsbare huishoudens	56
Waterarmoede en eigendomsstatus van de woning	56
Waterarmoede en lage inkomens	58
Waterarmoede en energiearmoede	59
Maatregelen ter ondersteuning van huishoudens die problemen hebben met het betalen van de waterrekening en afsluitingen	60

3. Bijlage Methodologische inleiding

Samenstelling van de barometer	63
Bepaling van de grenswaarden	64

1. Energie- armoede

“Energiearmoede verwijst naar een situatie waarin een persoon of huishouden te kampen heeft met bijzondere moeilijkheden in zijn of haar huisvesting om te voorzien in zijn basisbehoefte aan energie.” (Huybrechs et al., 2011)²

Daar zijn vele redenen voor: lage inkomens, energie- en waterprijzen, de kwaliteit van het gebouw en het gedrag van de gebruikers.

2. Huybrechs et al, 2011. Inventaris van de brandstofarmoede in België. UA-OASes/ULB-CEESE. 198p. + bijlagen. <http://dev.ulb.ac.be/ceese/CEESE/documents/Energiearmoede%20finaal%20rapport%20FR%20tweede%20editie.pdf>

Omgevingsfactoren

De hieronder vermelde omgevingsfactoren hebben tot doel de evolutie van de indicatoren voor energiearmoede beter te begrijpen en ze nauwkeuriger te interpreteren.

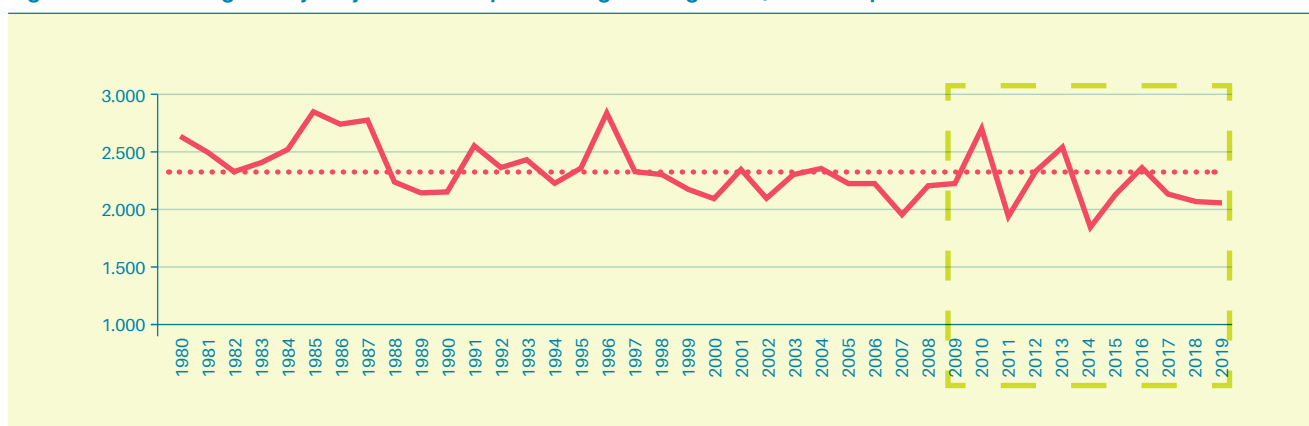
We zullen eerst ingaan op de klimatologische effecten en de evolutie van de energieprijzen die door de huishoudens worden betaald, externe elementen die een grote invloed hebben op de energiefactuur van de huishoudens.³

Vervolgens zullen we de evolutie van het beschikbare gezinsinkomen analyseren, een fundamenteel onderdeel van al onze energiearmoede-indicatoren, evenals de evolutie van de huisvestingskosten, waarvan de gemeten energiearmoede-indicatoren in hoge mate afhankelijk zijn.

➤ Evolutie van het klimaat

2019 was een mild jaar met slechts 2.076 graaddagen⁴. Terwijl 2016 dicht bij de normale 2.301 graaddagen (gemiddeld over de periode 1986-2015) lag, zijn de laatste drie jaren steeds anders verlopen.

Figuur 1: Verandering in het jaarlijkse aantal equivalente graaddagen (16,5°C) in de periode 1980-2019

Opmerking: Op basis van de referentieperiode 1986-2015 bedraagt het gemiddelde aantal equivalente graaddagen 2.301 (rode stippellijn in de grafiek).
Bron: <http://www.aardgas.be/nl/particulier/graaddagen>

3. Voor meer details over de indicatoren en de methodologie, zie de bijlage.

4. Graaddagen zijn een criterium voor de bepaling van de koude- en warmtebehoefte voor een bepaalde periode. Zie: <https://www.gas.be/fr/deg%C3%A9s-jours>

In 1996 heeft de Commissie "Aardgas" van het Controlecomité voor Elektriciteit en Gas (CREG), naar aanleiding van een nieuwe wijziging van de klimatologische omstandigheden, besloten de referentieperiode van 30 jaar die wordt gebruikt voor de vaststelling van de normale graaddagen aan te passen van om de 10 jaar tot om de 5 jaar. Vanaf 1 januari 2016 is **de referentieperiode 1986-2015 met 2.301 normale graaddagen**. Evolutie van de referentieperiodes en normale graaddagen sinds 1996:

- 1 maart 1996 (referentie 1966-1995): 2.489 standaard graaddagen;
- 1 januari 2001 (referentie 1971-2000): 2.458 standaard graaddagen;
- 1 januari 2006 (referentie 1976-2005): 2.415 standaard graaddagen;
- 1 januari 2011 (referentie 1981-2010): 2.363 standaard graaddagen;
- 1 januari 2016 (referentie 1986-2015): 2.301 standaard graaddagen.

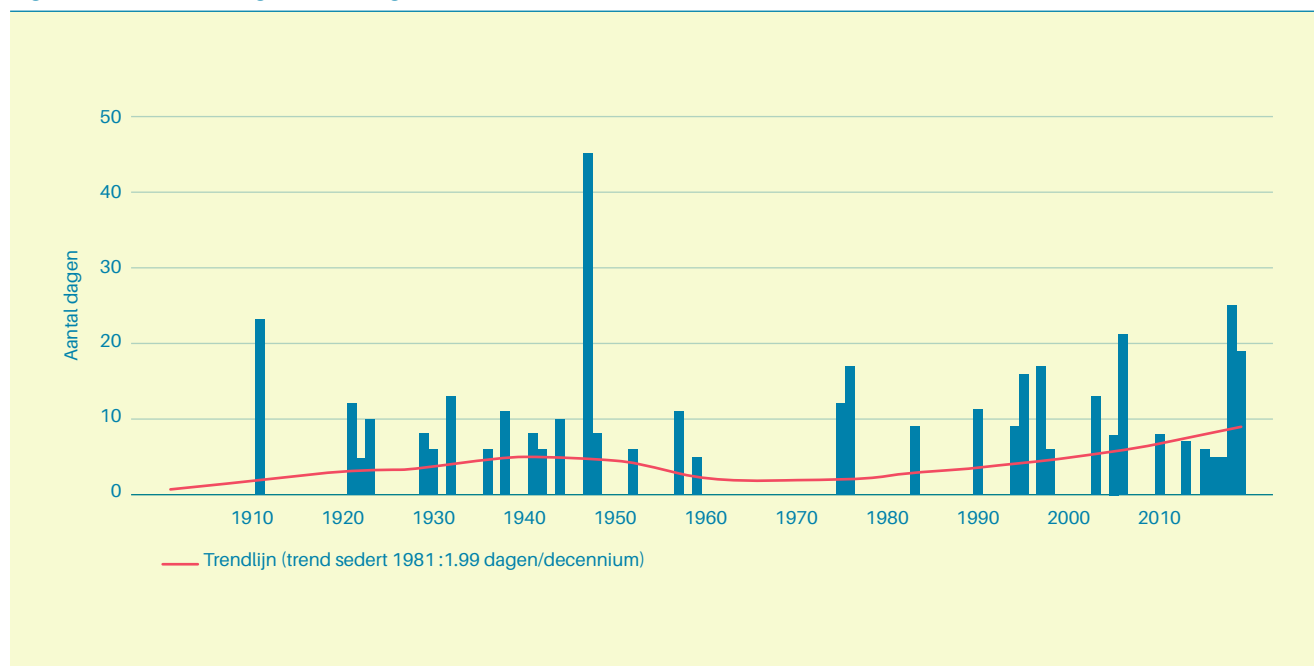
Verschuiven die eerder episodisch voorkwamen, zoals hittegolven, zullen waarschijnlijk toenemen ten gevolge van de opwarming van de aarde.

Naast verwarming kan ook de noodzaak om de woning te koelen en te ventileren tijdens hittegolven het energieverbruik van het huishouden doen toenemen. In tijden van hittegolven is de toegang tot drinkwater van nog groter belang.

Onderstaande grafiek toont de belangrijkste hittegolven⁵ die sinds 1901 in ons land zijn geregistreerd (een jaar zonder blauwe staaf is een jaar zonder geregistreerde hittegolf). De laatste jaren is hun frequentie toegenomen (sinds 1990 liggen de staven dicht bij elkaar), evenals hun duur (het aantal staven met een hittegolf van meer dan 15 dagen is sinds 1990 toegenomen).

In 2018 waren er ongeveer 25 dagen met hittegolven, in 2019 iets minder dan 20. 2015-2019 is de eerste periode waarin vijf jaar op rij jaarlijks hittegolven werden geregistreerd.

Figuur 2: Duur van hittegolven in België (Ukkel, 1901-2019)

Bron: MRI (<https://www.meteo.be/nl/klimaat/klimaatverandering-in-belgie/klimaatrends-in-ukkel/luchttemperatuur/zomer-indices/hitegolven>; geraadpleegd in januari 2021)

5. Een hittegolf is een periode van ten minste 5 opeenvolgende dagen met een maximumtemperatuur van ten minste 25°C en gedurende welke deze temperatuur gedurende 3 of meer dagen ten minste 30°C (KMI) bereikt.

➤ Huishoudelijke energiefactuur

Volgens de BE-SILC-enquête bedroeg de mediane energiefactuur van de huishoudens in 2019 138 euro per maand. In de hogere inkomensdecielen kan een zekere afvlakking van de energie-uitgaven worden waargenomen: in 2019 bedroeg de mediane energierekening van huishoudens in het eerste inkomensdeciël 110 euro per maand bij een mediaan equivalent beschikbaar inkomen van 913 euro per maand, terwijl de factuur van huishoudens in het tiende inkomensdeciël slechts 150 euro bedroeg bij een mediaan equivalent beschikbaar inkomen van 3.945 euro per maand.

Op gewestelijk niveau heeft Wallonië gemiddeld de hoogste energiefactuur en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de laagste⁶.

Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat de mediaan de verschillen uitvlakt die -met name naargelang van de hoofdverwarmingsbron van het huishouden, de energiekwaliteit van de woning, en het soort gas- of elektriciteitscontract- aanzienlijk kunnen zijn.

Figuur 3: Mediaan van de energiefactuur van de gezinnen in België en per gewest (in €/maand)

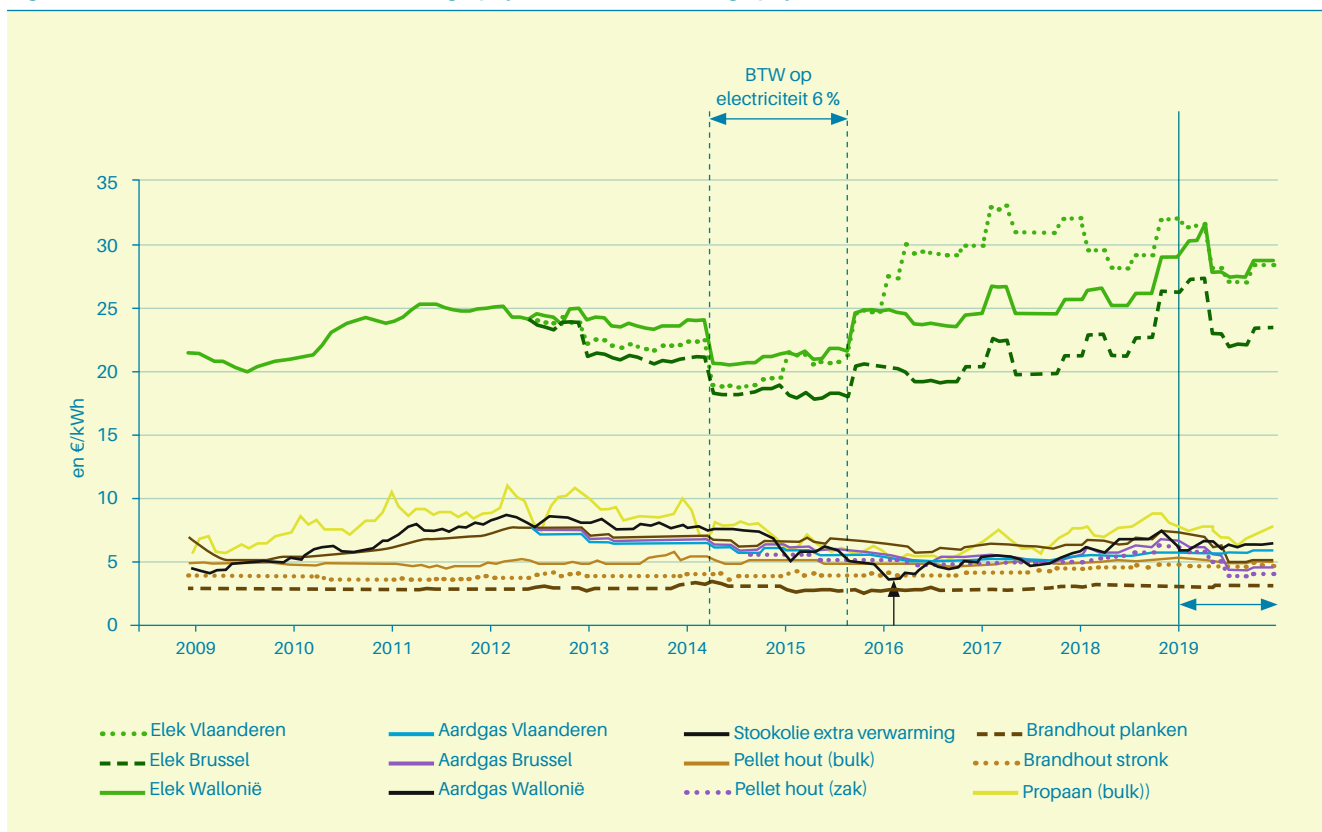
Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

6. De lage energiefactuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan worden verklaard door de toegenomen aanwezigheid van kleine twee-onder-een-kapwoningen. Ute Dubois wijst er ook op dat in dichtbevolkte stedelijke gebieden meer huishoudens kou lijden (beperking van het energieverbruik in verhouding tot de behoeften en risico op verborgen energiearmoede).
Dubois Ute, 2015. La précarité énergétique en milieu urbain - Vers une analyse en termes de vulnérabilité. Les Annales de la recherche urbaine n°110, blz. 186-195, MEDDE, Puca

> Energieprijzen

Vanaf midden 2018 en vooral eind 2018 werden in de drie gewesten sterke stijgingen van de energieprijzen vastgesteld (stijging van de aardgasprijs op de groothandelsmarkt, met name als gevolg van de stijging van de kosten voor CO₂-uitstoot waardoor steenkool werd benadeeld ten voordele van gas, onzekere situatie van de nucleaire productie, enz.), om vervolgens in de loop van 2019 weer te dalen en eind 2019 weer enigszins te stijgen.⁷

Figuur 4: Door huishoudens betaalde energieprijzen in c€/kWh (huidige prijs)

Bron: <https://www.apere.org/fr/observatoire-des-prix>

Aardgas, stookolie

Gemiddeld wordt 70 tot 80% van het huishoudelijk energieverbruik in België besteed aan verwarming en warm water⁸. De belangrijkste energiebronnen die hiervoor worden gebruikt zijn aardgas en stookolie.

De prijs van stookolie schommelde aan het begin van het jaar licht (van 6,24 c€/kWh in januari tot 6,7 c€/kWh in maart) en stabiliseerde zich vervolgens rond 6,30 c€/kWh voor de rest van het jaar.

7. CREG, 2020: 30. Jaarlijks toezicht op de marktprijzen voor elektriciteit en gas voor huishoudens en kleine professionele verbruikers. Studie (F)2137

8. CREG, 2019. Studie over het gewicht van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van de Belgische gezinnen in 2018. Studie (F)2012. <https://www.creg.be/fr/publications/etude-f2012>

Tabel 1: Overzicht van de tariefevoluties in België en in de drie gewesten voor klant type T2 (huishoudens) aardgas, periode 2007 - 2019

	Gemiddelde prijs (€/MWh)		Constate prijs (basis = 2013)		
			2007	2019	Evolutie
Aardgas Klant type T2**	België		55,02	52,27	- 5,0 %
		Vlaanderen	53,93	47,84	- 11,3 %
		Brussel	56,65	51,39	- 9,3 %
		Wallonië	54,49	57,59	+ 5,7 %

** T2 is een residentiële klant die aardgas gebruikt om te koken en te verwarmen. Dit komt overeen met een verbruik van 23.260 kWh/jaar en een geschatte aansluitingscapaciteit van 2,5 m³/h.

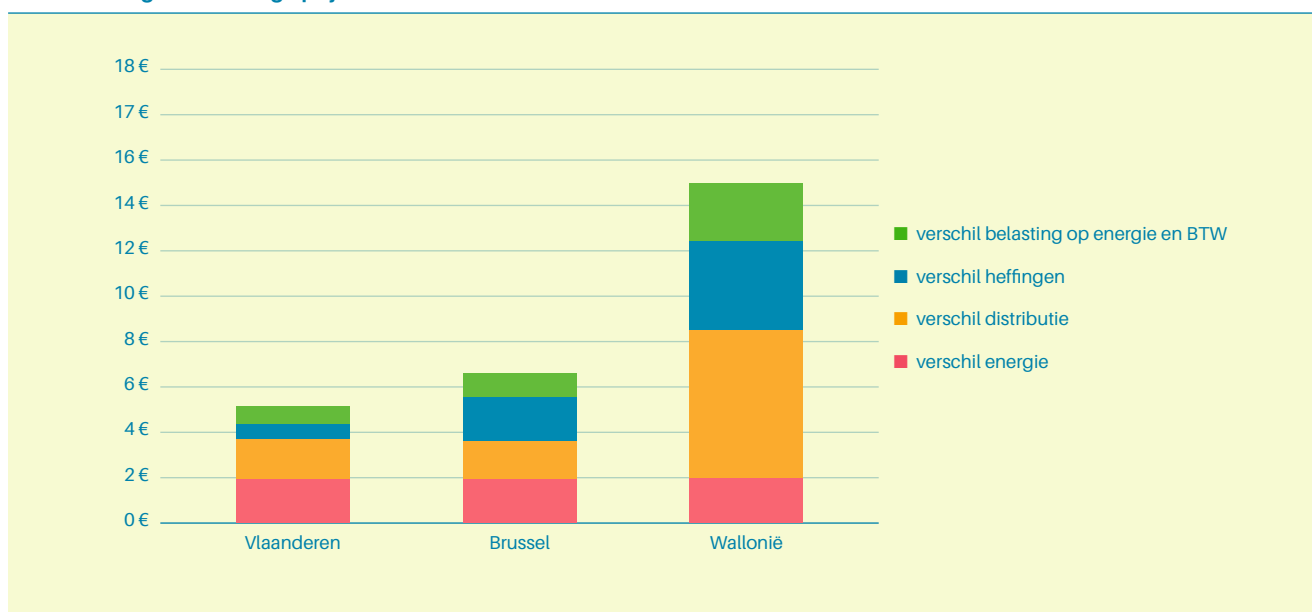
Bron: CREG, 2020. Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprizen, studie (F)2071 en eigen berekeningen.

Wat aardgas betreft, zijn de door de huishoudens betaalde prijzen in de loop van 2019 gestaag gedaald, met een aanzienlijke daling in de tweede helft van het jaar in de drie gewesten van het land.

Over de periode 2007-2019 zijn er verschillende variaties, maar over het algemeen is er een daling van 5% tegen constante prijzen. Deze daling tegen constante prijzen is bijzonder sterk in Vlaanderen (-11,3%), vervolgens in Brussel (-9,3%), terwijl Wallonië een stijging van 5,7% laat optekenen.

Uit een analyse van de prijscomponenten blijkt dat het distributietarief, de heffingen en de energiebelastingen tussen 2007 en 2019 in Wallonië sterker zijn gestegen dan in de twee andere gewesten.

Figuur 5: Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh aardgas tussen 2007 en 2019 (in €/MWh tegen de huidige prijs)

Bron: gebaseerd op CREG, 2020. Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprizen, Studie (F)2071

De stijging van de distributiekosten tussen 2007 en 2019 (verschil distributie) is aanzienlijk in Wallonië en is waarschijnlijk te wijten aan de goedkeuring in maart 2019 van een nieuwe structuur voor de nettarieven⁹.

In de drie gewesten zijn de heffingen sterk gestegen. «Deze stijging is voornamelijk het gevolg van de verhoging van de federale heffing en de toeslag voor beschermde klanten, alsook van een nieuwe heffing in Wallonië (vergoedingsreglement vanaf 2011) en Brussel (ODV-toeslag¹⁰2012) en van de vennootschapsbelasting op de netwerkactiviteiten van distributienetbeheerders vanaf 2015, die worden doorgerekend in lokale heffingen in Wallonië en Brussel.»¹¹

Elektriciteit

Voor een residentiële afnemer van het type Dc-2v¹² is er een sterke stijging van de gemiddelde prijs die voor elektriciteit wordt betaald (+66,4% in lopende prijzen) tussen 2007 en 2019. Deze stijging blijft aanzienlijk, zelfs als het effect van de inflatie buiten beschouwing wordt gelaten: gemiddeld +33,2% in constante prijzen (basis = 2013) over deze periode.

Tabel 2: Overzicht van de tariefevoluties in België en in de drie gewesten voor Dc-2v (huishoudelijke) standaardafnemers van elektriciteit, periode 2007 - 2019

	Gemiddelde prijs (€/MWh)	Constante prijs (basis = 2013)		
		2007	2019	Evolutie
Electriciteit Typische klant Dc 2v*	België	183,88	244,90	+ 33,2 %
	Vlaanderen	163,66	263,05	+ 60,7 %
	Brussel	191,13	214,39	+ 12,2 %
	Wallonië	196,86	257,25	+ 30,7 %

* Dc-2v is een residentiële klant die 3.500 kWh per jaar verbruikt. Hij heeft een aansluitingsvermogen tussen 4 en 9 kW en wordt gevoed met laagspanning. Het verbruik van deze klant is verdeeld tussen 1.600 kWh overdag en 1.900 kWh 's nachts. Voor de periode tot en met 2015 zijn de berekeningen met betrekking tot de gratis 100 kWh (alleen in Vlaanderen) gebaseerd op een huishouden van 4 personen

Bron: CREG, 2020 en eigen berekeningen

De stijging van de door de gezinnen betaalde elektriciteitsprijs tussen 2007 en 2019 is bijzonder groot in Vlaanderen (+60,7% tegen constante prijzen), gevolgd door Wallonië (+30,7%) en minder groot in Brussel (+12,2%).

Het verschil in prijs van de 'zuivere' elektriciteitsprijs (verschil energie) is aanzienlijk in Vlaanderen en wordt verklaard door de afschaffing van het 'gratis kWh'-mechanisme vanaf 2016. Het verschil met betrekking tot de distributie komt overeen met de invoering van de vennootschapsbelasting op de activiteiten van DNB's (die op hun beurt worden doorgerekend in de lokale heffingen in Brussel en Wallonië). Wat de heffingen op hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling betreft, waren de stijgingen bijzonder hoog in Vlaanderen en Wallonië.¹³

9. CREG, 2020: 10.

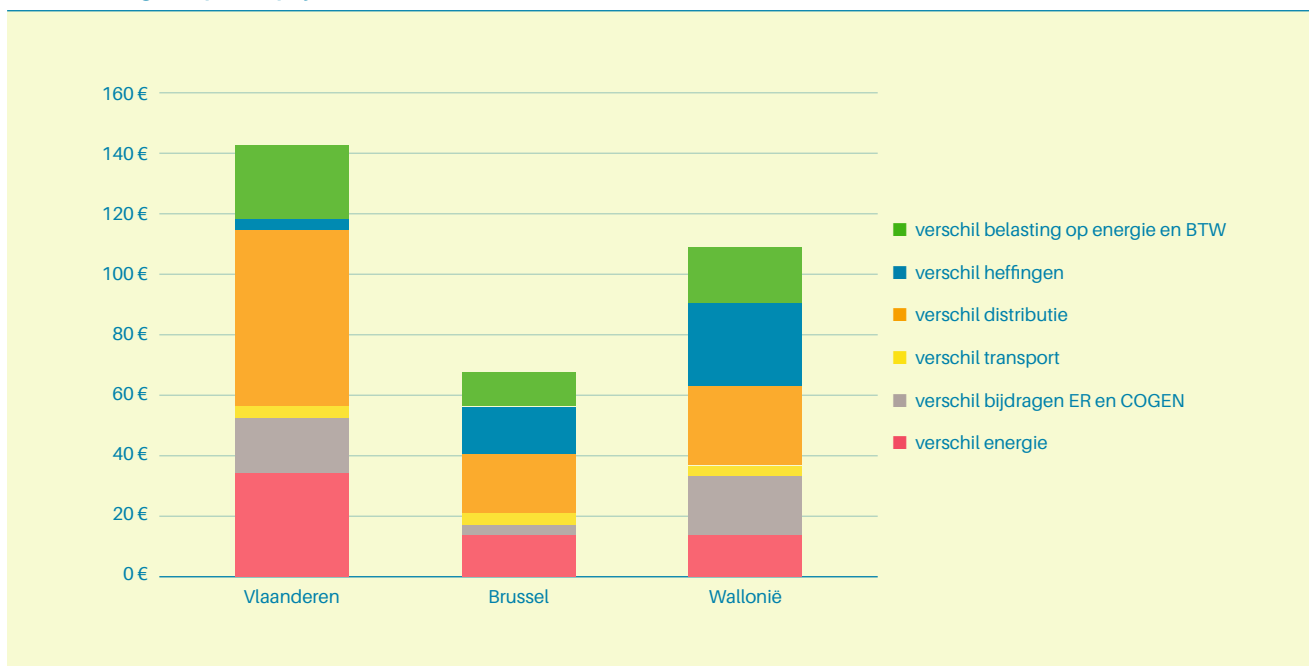
10. ODV's: openbaredienstverplichtingen (sociale verplichtingen, bevordering van rationeel energiegebruik, uitbreiding van netwerken, enz.)

11. CREG, 2020

12. Dc-2v is een residentiële klant die 3.500 kWh per jaar verbruikt. Hij heeft een aansluitingsvermogen tussen 4 en 9 kW en wordt gevoed met laagspanning.

13. CREG, 2020.

Figuur 6: Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh elektriciteit tussen 2007 en 2019 (in €/MWh tegen lopende prijzen)

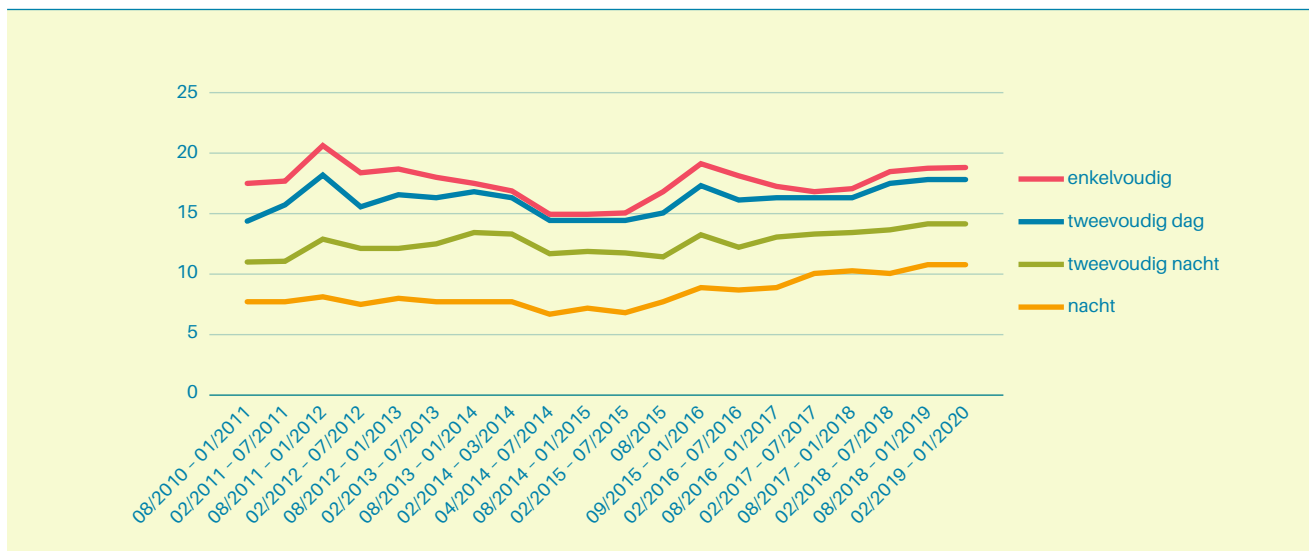

Bron: gebaseerd op CREG, 2020. Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprices, Studie (F)2071

Specifieke sociale tarieven

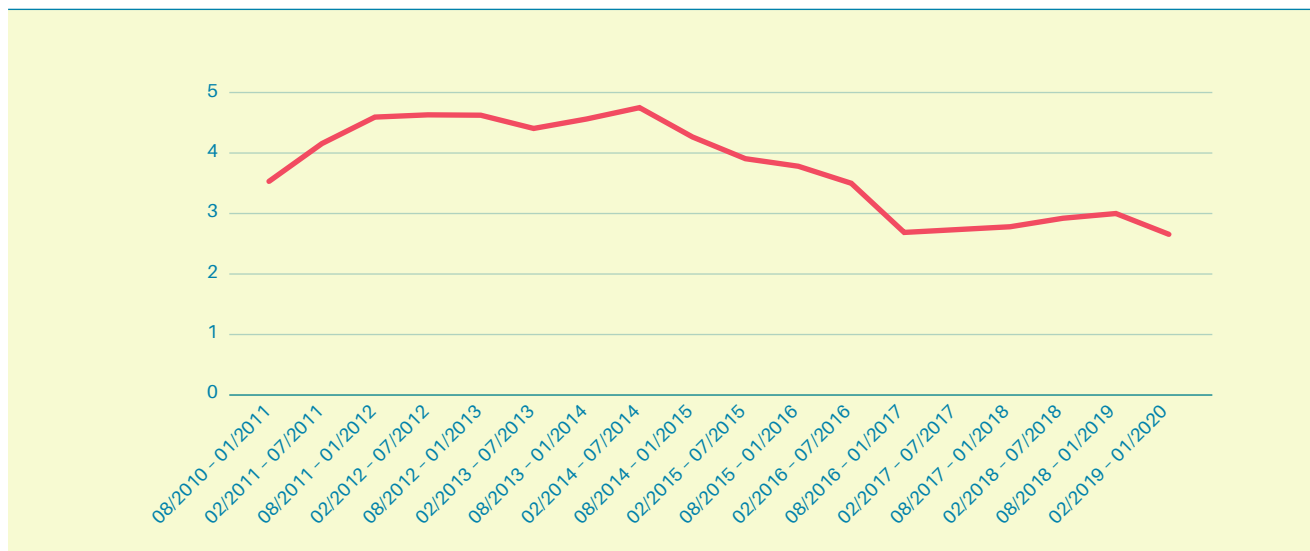
In de periode 2010-2019 is het specifieke sociale tarief voor elektriciteit (tegen constante prijs, basis = 2013) met 8% gedaald voor het tweevoudige uurtarief overdag, maar met 18% gestegen voor het exclusieve nachttarief. Voor aardgas is het specifieke sociale tarief tegen constante prijs (basis = 2013) met ongeveer 25% gedaald.

Figuur 7: Ontwikkeling van sociaal tarief-elektriciteit tussen 2010 en 2019 tegen constante prijs (basis = 2013) in c€/kWh

Bron: CREG-gegevens (<https://www.creg.be/fr/consommateur/tarifs-et-prix/tarif-social>) en eigen berekeningen

Figuur 8: Ontwikkeling van sociaal tarief voor aardgas tussen 2010 en 2019 tegen constante prijs (basis = 2013) in c€/kWh

Bron: CREG-gegevens (<https://www.creg.be/fr/consommateur/tarifs-et-prix/tarif-social>) en eigen berekeningen

➤ Beschikbaar inkomen van het huishouden

De wijze waarop de variabele 'beschikbaar inkomen van het huishouden' wordt verzameld, is in de SILC-enquête gemoderniseerd. In plaats van af te gaan op antwoorden van de respondenten tijdens de enquête, werden de voornaamste componenten van deze variabele verkregen met behulp van fiscale databanken.¹⁴

Met deze hervorming zijn de kleine toelagen - die vaak vergeten worden in via enquêtes verzamelde informatie - allemaal in aanmerking genomen.

Het besteedbaar inkomen omvat alle inkomsten, toelagen en andere overdrachten die huishoudens ontvangen en waaraan belastingen en overdrachten aan andere huishoudens worden onttrokken. Zij komen overeen met het nettobedrag dat voor de huishoudens beschikbaar is om te besteden.

In 2019 bedroeg het mediane jaarlijkse beschikbare inkomen¹⁵ van een huishouden 34.024 euro (2.835 euro per maand). Rekening houdend met de samenstelling en de grootte van het huishouden bedroeg het equivalent besteedbaar inkomen¹⁶ in hetzelfde jaar 23.340 euro (1.945 euro/maand) per consumptie-eenheid.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft het laagste niveau van besteedbaar inkomen en Vlaanderen het hoogste.

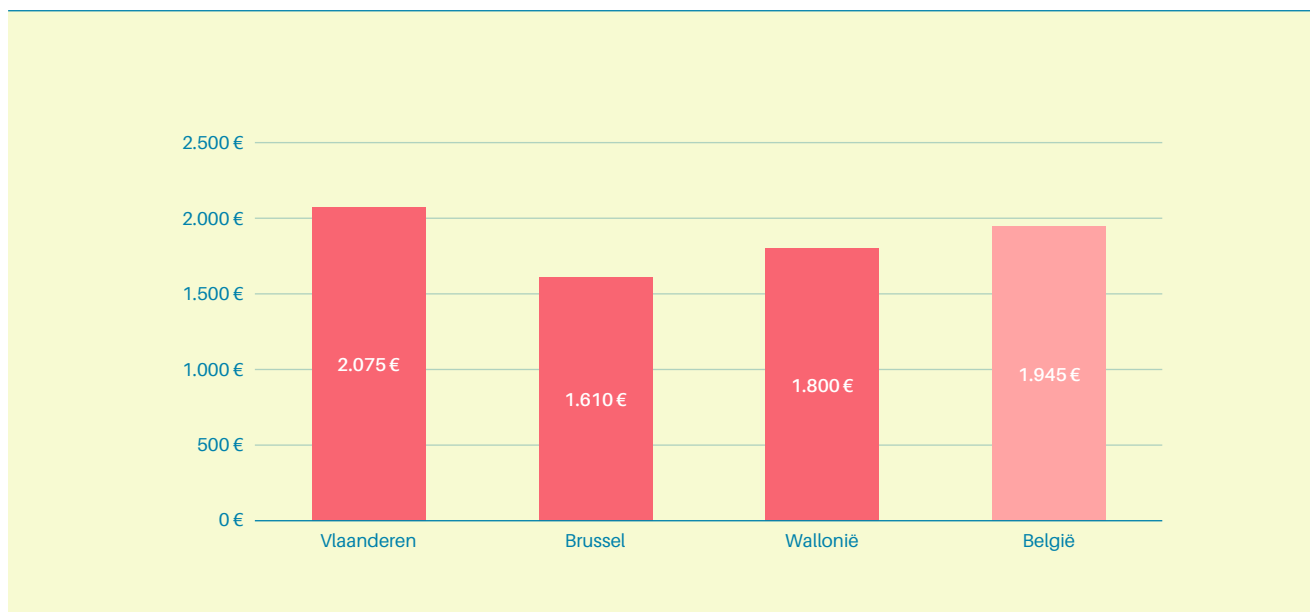
14. Over dit onderwerp is een verklarende nota gepubliceerd: <https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Analyse/FR/Analyse%20SILC-Donn%C3%A9es%20fiscales.pdf>, evenals een methodologische nota over de administratieve hervorming van de SILC-enquête in België: https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Analyse/FR/11_FR_Weging_SILC.pdf_

15. In 2019 werd de SILC-enquête uitgevoerd bij 6.787 huishoudens.

16. Het equivalente beschikbare inkomen is het totale inkomen van het huishouden, na aftrek van belastingen en andere aftrekposten, dat beschikbaar is om uit te geven of te sparen, gedeeld door het aantal leden van het huishouden, omgerekend in volwassen equivalenten. De equivalentie tussen de leden van het huishouden wordt verkregen door de leeftijd te wegen met behulp van de "gewijzigde" equivalentieschaal van de OESO. (Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Equivalentised_disposable_income/fr).

Aan de hand van deze equivalentieschaal delen wij het beschikbare inkomen van het huishouden door een "equivalente" huishoudgrootte die als volgt wordt berekend (de equivalentieschaal): een gewicht van 1 wordt toegekend aan de referentiepersoon in het huishouden, een gewicht van 0,5 aan alle andere personen van 14 jaar en ouder, en een gewicht van 0,3 aan elk kind. Dit geeft het equivalent besteedbaar inkomen

Figuur 9: Mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden (EQ_INC20) op nationaal niveau en per gewest (in €/maand)

Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

Inkomens naar bevolkingsdichtheid

In dichtbevolkte gebieden woont bijna een derde van de huishoudens in België (31,1%). Zij beschikken over mediaan beschikbare inkomens en equivalente beschikbare inkomens die aanzienlijk lager liggen dan in de andere twee soorten gebieden.

Beschikbaar inkomen naar status van bewoner van de woning

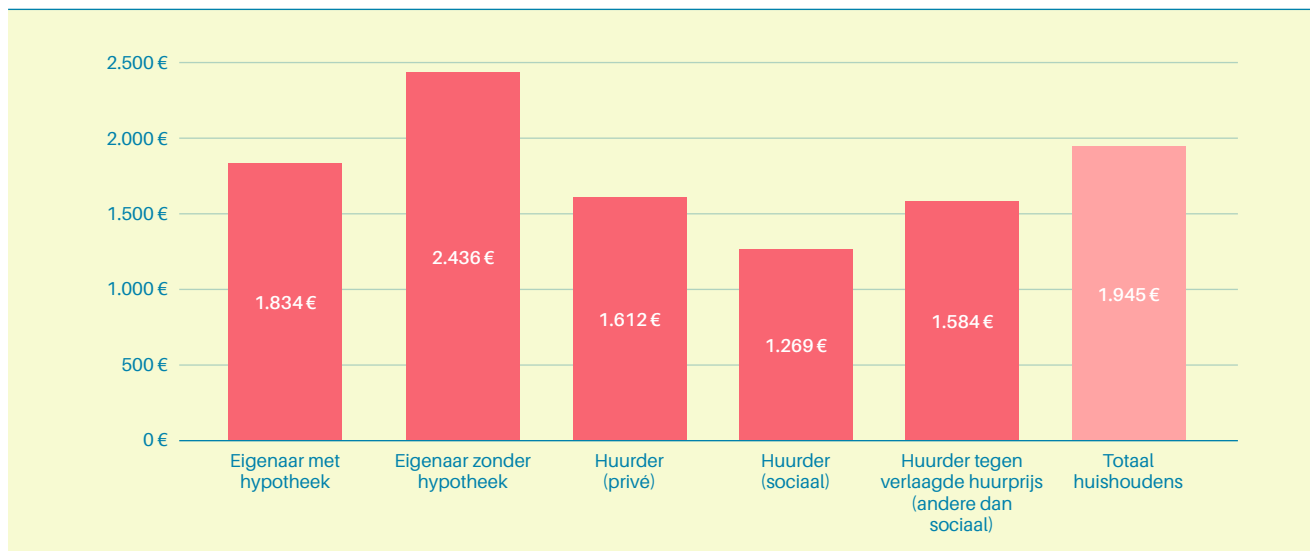
Huiseigenaars met een hypotheek hebben het hoogste mediaan besteedbaar inkomen en sociale huurders het laagste, zelfs wanneer rekening wordt gehouden met de samenstelling van het huishouden (equivalent besteedbaar inkomen)¹⁷.

Het mediaan equivalent besteedbaar inkomen bedraagt 2.436 euro per maand voor eigenaars met een hypotheek vergeleken met 1.269 euro voor sociale huurders.

De categorie 'huurder tegen verlaagde huurprijs (andere)' verwijst naar huishoudens die gratis wonen of een verlaagde huurprijs van hun familie of werkgever krijgen. Aangezien deze categorie huurders een beperkte steekproefomvang heeft, wordt het resultaat slechts ter informatie gegeven.

17. Huishoudens van huurders omvatten een groter aandeel eenpersoonshuishoudens dan huishoudens met een koopwoning en een hypotheek. In de laatste categorie zijn er daarentegen meer koppels met kinderen.

Figuur 10: Mediaan equivalent besteedbaar inkomen van het huishouden (€/maand 2019) naar statuut van de woning

Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

> Kosten van huisvesting

De mediaan van de woonlasten¹⁸ bedroeg 464 euro per maand volgens de gegevens van BE-SILC 2019, en varieerde sterk naargelang het Gewest: van 600 euro per maand in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot 420 euro per maand in Wallonië, waarbij Vlaanderen een tussenwaarde van 455 euro per maand had.

Figuur 11: Mediaan van de maandelijkse woonkosten voor de huishoudens, België en drie gewesten

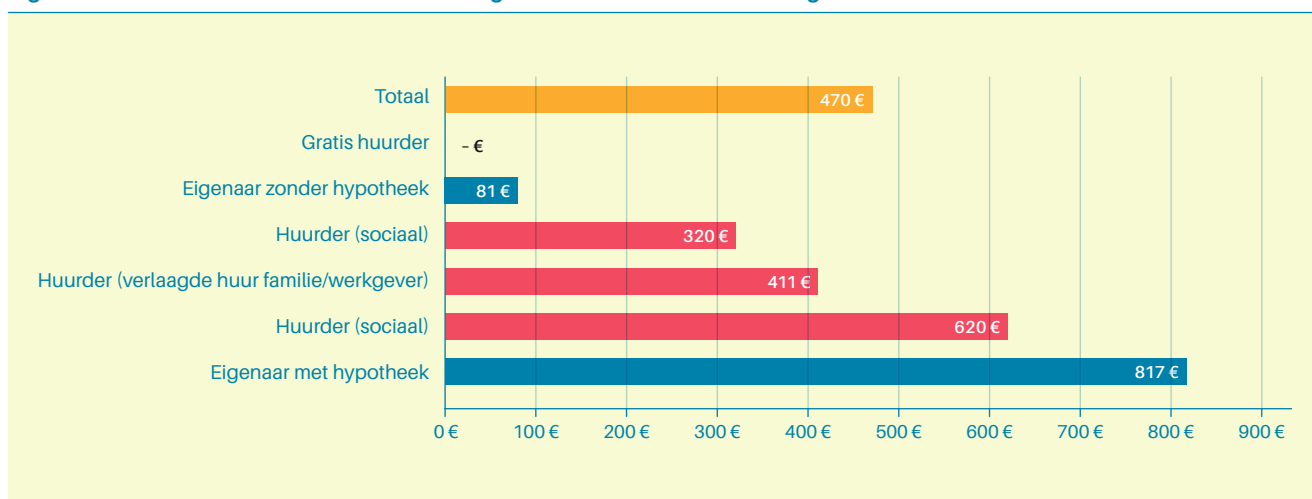
Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

18. De kosten van huisvesting bestaan hoofdzakelijk uit huur voor huurders, aflossing van de hypotheek en onroerende voorheffing voor eigenaars. Het omvat ook de kosten van onderhoud van gemeenschappelijke ruimten (bv. liften), eenvoudige onderhoudskosten en onroerende voorheffing.

Deze opmerking geldt voor alle woningen, ongeacht of zij gehuurd of gekocht zijn. Naast de locatie zijn er echter ook aanzienlijke verschillen naar gelang van de beschouwde markt (koop/verkoop, huur) of naargelang het type van de beschouwde woningen.

De mediane woonkosten bedragen aldus 81 euro per maand (lopende prijs) voor een huishouden zonder hypotheek, 320 euro per maand voor een sociale huurder, 411 euro per maand voor een huishouden met verlaagde huurprijs (overige)¹⁹, 620 euro per maand voor een private huurder en 817 euro per maand voor een huishouden met een hypotheek.

Figuur 12: Mediaan van de woonkosten naar eigendomsstatuut van de woning

Opmerking: Het aantal huurders met een verlaagde huur (familie/werkgever) is te klein om de robuustheid van de resultaten voor hen te garanderen. Het bedrag van hun huur is dus indicatief.

Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

19. Deze categorie bestaat uit huishoudens die een verminderde (of zelfs gratis) huur genieten, met name dankzij hun familie of werkgever. Aangezien de steekproefomvang van deze huishoudens bijzonder klein is, zijn de cijfers voor hen slechts ter illustratie opgenomen.

Het meten van energiearmoede – de soorten indicatoren van de barometer

Om rekening te houden met het multidimensionale karakter van energiearmoede, maakt de barometer gebruik van drie soorten synthetische indicatoren.

1. De eerste soort indicatoren vat de situatie van huishoudens die een te groot deel van hun beschikbaar inkomen na aftrek van woonkosten aan de energiefactuur besteden. Dergelijke situaties noemen we **gemeten energiearmoede (gEA)**. De indicatoren in de barometer geven zowel de omvang (aandeel getroffen gezinnen) als de diepte (inschatting van de ernst van de situatie in vergelijking met wat als 'normaal' wordt beschouwd) van de situatie weer.

Deze indicator wordt sterk beïnvloed door de wijziging van de methodologie voor de verzameling van gegevens over de huishoudinkomens in de SILC-BE-enquête 2019.

2. De tweede soort indicatoren focust op huishoudens waarvan we vermoeden dat zij hun energieverbruik terugschroeven tot onder hun basisbehoefte, omdat hun energiefactuur «abnormaal» laag is. Dergelijke situaties van potentiële deprivatie noemen we **verborgen energiearmoede (vEA)**. Ook hier maken we een onderscheid tussen de omvang en de diepte van de problematiek.
3. De derde en laatste soort indicator brengt de beleving van de mensen in kaart. Het gaat om **subjectieve energiearmoede (sEA)**. De barometer bevat slechts één indicator, die de omvang van de problematiek meet.

Meer gedetailleerde methodologische uitleg over de verschillende indicatoren van de barometer en hun berekeningswijze is opgenomen als bijlage. **Belangrijk om weten, is dat enkel de huishoudens behorend tot de vijf eerste equivalente inkomensdecielen werden opgenomen in de indicatoren van de barometer²⁰.**

De methodologische modernisering die is toegepast op de verzameling van BE-SILC-gegevens in 2019 maakt het niet mogelijk resultaten of trendanalyses met voorgaande jaren te vergelijken.

20. Het "equivalente beschikbare inkomen" is het totale inkomen van het huishouden, na aftrek van belastingen en andere aftrekposten, dat beschikbaar is om te worden uitgegeven of gespaard, gedeeld door het aantal leden van het huishouden, omgerekend in volwassen equivalenten. De equivalentie tussen de leden van het huishouden wordt verkregen door de leeftijd te wegen met behulp van de "gewijzigde" equivalentieschaal van de OESO. "(bron en nadere informatie beschikbaar op: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Equivalentised_disposable_income/fr).

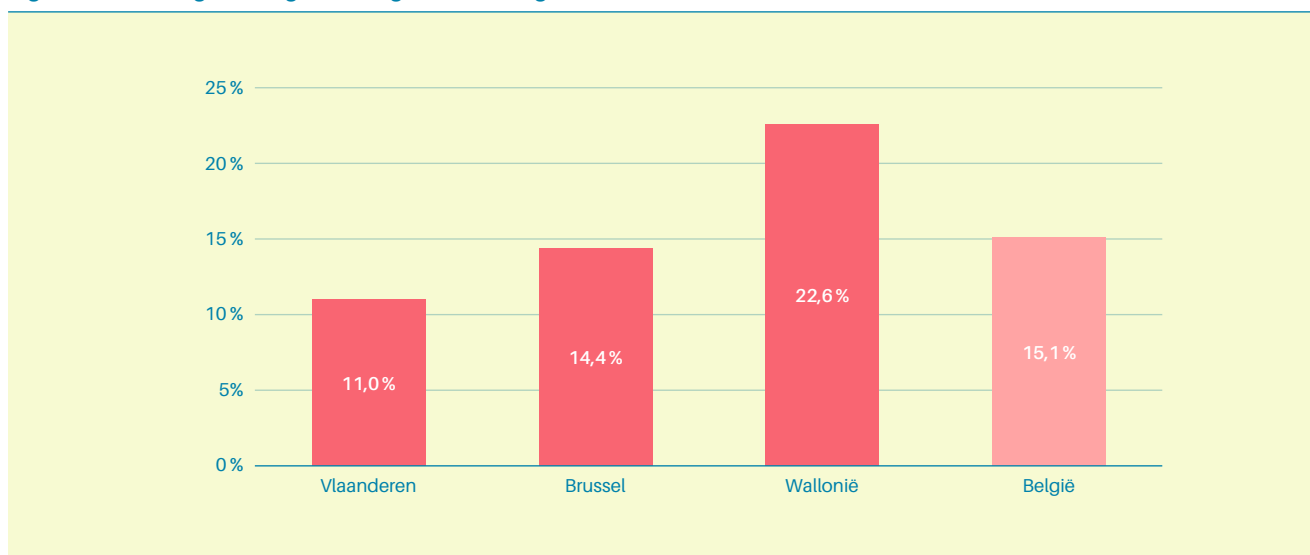
> Gemeten energiearmoede

De gemeten energiearmoede (gEA) brengt de huishoudens in kaart wiens energie-uitgaven 'abnormaal' hoog worden beschouwd in verhouding tot hun beschikbaar inkomen na aftrek van de woonkosten²¹.

Omvang van gemeten energiearmoede

In 2019 werd ongeveer 15,1% van de huishoudens getroffen door gemeten energiearmoede (gEA) met verschillen tussen de regio's: 11% in Vlaanderen, 14,4% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 22,6% in Wallonië.

Figuur 13: Omvang van de gEA in België en de drie gewesten

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Verschillende factoren kunnen de grotere omvang van de gemeten energiearmoede in Wallonië verklaren: een hogere energiefactuur (de prijs van aardgas is daar het hoogst, het klimaat is er minder mild, de woningen zijn over het algemeen groter en van een lagere energetische kwaliteit²²), en lagere besteedbare inkomens dan in Vlaanderen, hoewel iets hoger dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

21. De drempel die hier als referentie voor 'normaal' wordt gebruikt, schommelt van jaar tot jaar (zie de methodologische nota aan het einde van het document). In 2019 bedroeg deze drempel 11,09%. Elk huishouden waarvan de energiefactuur hoger was dan 11,09% van het beschikbare inkomen minus de kosten van huisvesting en dat tot de eerste vijf decielen van het equivalente inkomen behoorde, werd beschouwd als een huishouden dat zich in een situatie van gemeten energiearmoede bevond.

22. Zie met name: <http://dev.ulb.ac.be/ceese/CEESE/documents/D1%20IRHiS.pdf> blz. 28-30.

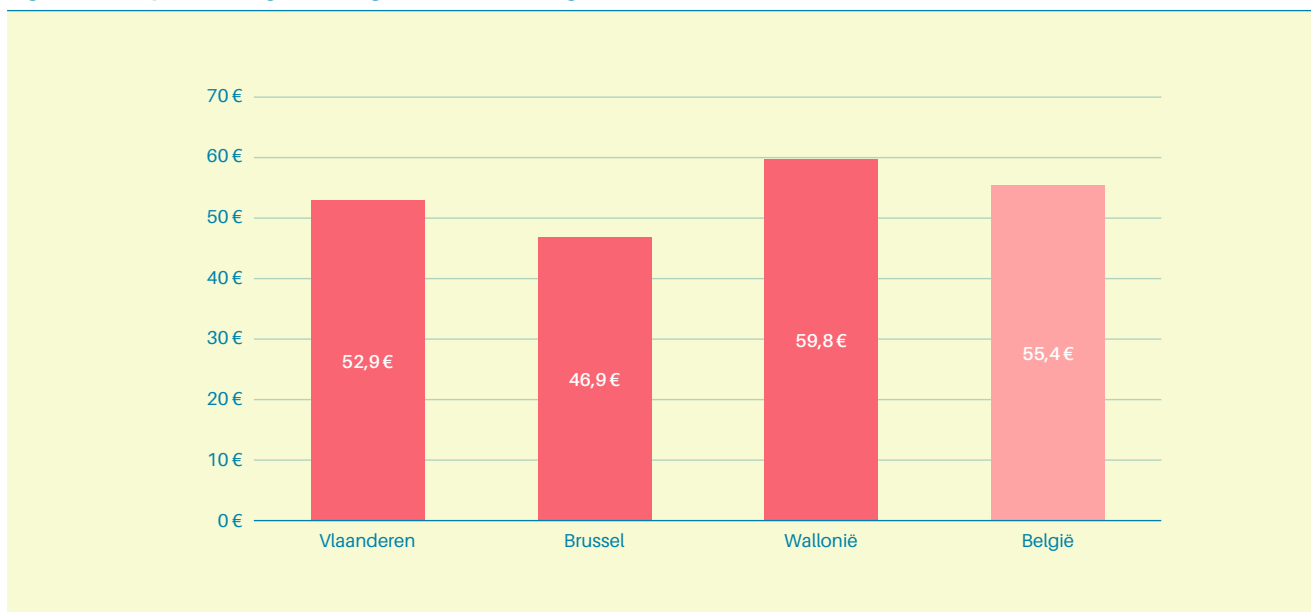
Diepte van gemeten energiearmoede

De diepte van de gemeten energiearmoede heeft betrekking op de ernst van de situatie in vergelijking met wat als 'normaal' wordt beschouwd²³. Hoe groter het verschil tussen de energiefactuur van de huishoudens in gEA en de referentiefactuur, hoe ernstiger de situatie van gEA zal zijn.

In 2019 gaven huishoudens in gEA gemiddeld 55,4 euro per maand meer uit aan hun energiefactuur dan de waarde voor een factuur die als 'normaal' wordt beschouwd in verhouding tot hun besteedbaar inkomen (verminderd met de kosten van huisvesting). Dit bedrag varieert naargelang het gewest: van 46,9 euro in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot 52,9 euro in Vlaanderen en 59,8 euro in Wallonië.

De diepte van de gEA in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is minder diep dan deze in het Vlaamse en Waalse Gewest, die vrij gelijklopende waarden vertonen. Dit kan waarschijnlijk worden verklaard door het stedelijke karakter van het gewest en het grote aandeel appartementen in het woningbestand.

Figuur 14: Diepte van de gEA in België en voor de drie gewesten in €/maand

Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

23. De diepte meet hier het bedrag dat een huishouden in gemeten energiearmoede 'te veel' uitgeeft aan zijn maandelijkse energierekening in verhouding tot zijn besteedbaar inkomen na aftrek van de kosten voor huisvesting. Dit bedrag is het verschil tussen de werkelijke energierekening en de "normale" energierekening. In dit geval wordt de rekening als normaal beschouwd indien zij niet hoger is dan 11,09% van het beschikbare inkomen van het huishouden na aftrek van de huisvestingskosten. Het percentage van 11,09% is tweemaal zo hoog als de mediane verhouding van energierekeningen tot het besteedbaar inkomen na aftrek van huisvestingskosten voor de gehele bevolking in 2019.

> Verborgen energiearmoede

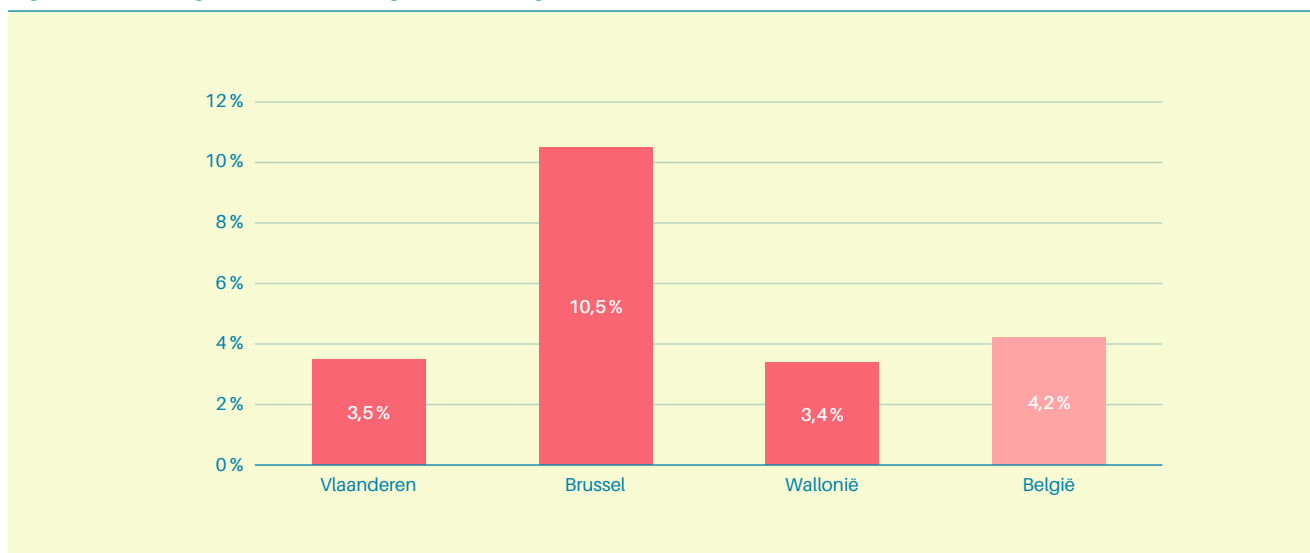
De indicator voor verborgen energiearmoede (vEA) is bedoeld om huishoudens te identificeren waarvan de energie-uitgaven 'abnormaal' laag worden geacht in vergelijking met een vergelijkbaar huishouden (aantal personen, aantal kamers in de woning), wat duidt op een hoog risico op deprivatie in verhouding tot de basisbehoeften van het huishouden. Ook hier worden alleen de huishoudens behorend tot de vijf eerste equivalente inkomensdecielen in aanmerking genomen.

Omvang van verborgen energiearmoede

In 2019 had 4,2% van de huishoudens in België een abnormaal lage energiefactuur in vergelijking met gelijkaardige huishoudens met respectievelijk 3,5% voor Vlaanderen, 10,5% voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 3,4% voor Wallonië. Deze huishoudens verkeren mogelijk²⁴ in een situatie van verborgen energiearmoede.

Het grote verschil tussen het Waals en het Vlaams Gewest enerzijds en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest anderzijds is wellicht te wijten aan het hoofdzakelijk stedelijke karakter van Brussel met een verhoogde aanwezigheid van kleine halfvrijstaande woningen (appartementen, rijwoningen)²⁵. Ute Dubois wijst ook op de specifieke kenmerken van de energiearmoede van huishoudens in dichtbevolkte stedelijke gebieden in Frankrijk in vergelijking met plattelandsgebieden: huishoudens in dichtbevolkte stedelijke gebieden hebben niet noodzakelijkerwijs een hoge energierekening vanwege de geringe omvang en compactheid van de woningen, maar hebben wel meer te lijden van de kou (beperking van het verbruik).²⁶

Figuur 15: Omvang van de vEA in België en de drie gewesten

Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

24. Ze kampen potentieel met vEA omdat het niet langer mogelijk is om huishoudens die een relatief goed geïsoleerde woning bewonen uit te sluiten van de indicator. Vragen over dak-, muur- en vloerisolatie, of over de aanwezigheid van dubbele beglazing waarmee we vroeger relatief goed geïsoleerde woningen identificeerden, zijn vanaf 2016 uit het onderzoek verwijderd. Aan de andere kant is het nog steeds mogelijk om huishoudens met een tweede woning en degenen die hun huis met een warmtepomp verwarmen uit te sluiten.

25. Cf. kleinere afmetingen en lager warmteverlies in vergelijking met een huis met 3 of 4 gevels.

26. Dubois Ute, 2015. La précarité énergétique en milieu urbain - Vers une analyse en termes de vulnérabilité. Les Annales de la recherche urbaine n°110, blz. 186-195, MEDDE, Puca.

Diepte van verborgen energiearmoede

In België besteedden huishoudens in verborgen energiearmoede in 2019 ongeveer 78,9 euro per maand minder aan hun energiefactuur dan vergelijkbare huishoudens. De verschillen tussen de gewesten zijn klein, waarbij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een iets lager bedrag laat optekenen, wat waarschijnlijk verband houdt met de kleinere omvang van de woningen.

Figuur 16: Diepte van de vEA in België en voor de 3 gewesten in €/maand

Bron: BE-SILC 2019 gegevens; Statbel; eigen berekeningen

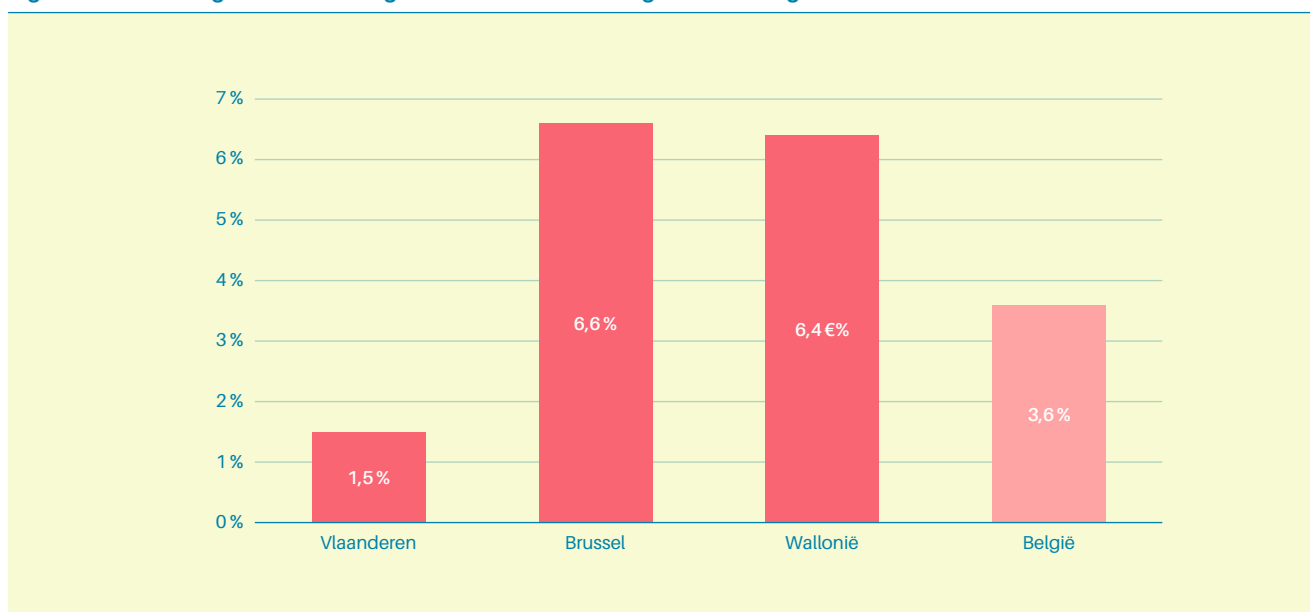
➤ Subjectieve energiearmoede (sEA)

Subjectieve energiearmoede heeft betrekking op de ervaringen en gevoelens van huishoudens in relatie tot hun (financiële) vermogen om de energiefactuur te betalen.

In tegenstelling tot de andere indicatoren is deze indicator puur subjectief en een door de huishoudens zelf opgegeven toestand. Om de coherentie te behouden, en in tegenstelling tot de indicator van de Europese Observatorium voor energiearmoede (EPOV)²⁷, worden alleen huishoudens behorend tot de vijf eerste equivalente inkomensdecielen in de indicator opgenomen.

Het percentage door de sEA getroffen huishoudens bedraagt respectievelijk 3,6% in België, 1,5% in Vlaanderen, 6,6% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 6,4% in Wallonië.

Figuur 17: Percentage huishoudens getroffen door sEA in België en de drie gewesten (2019)

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

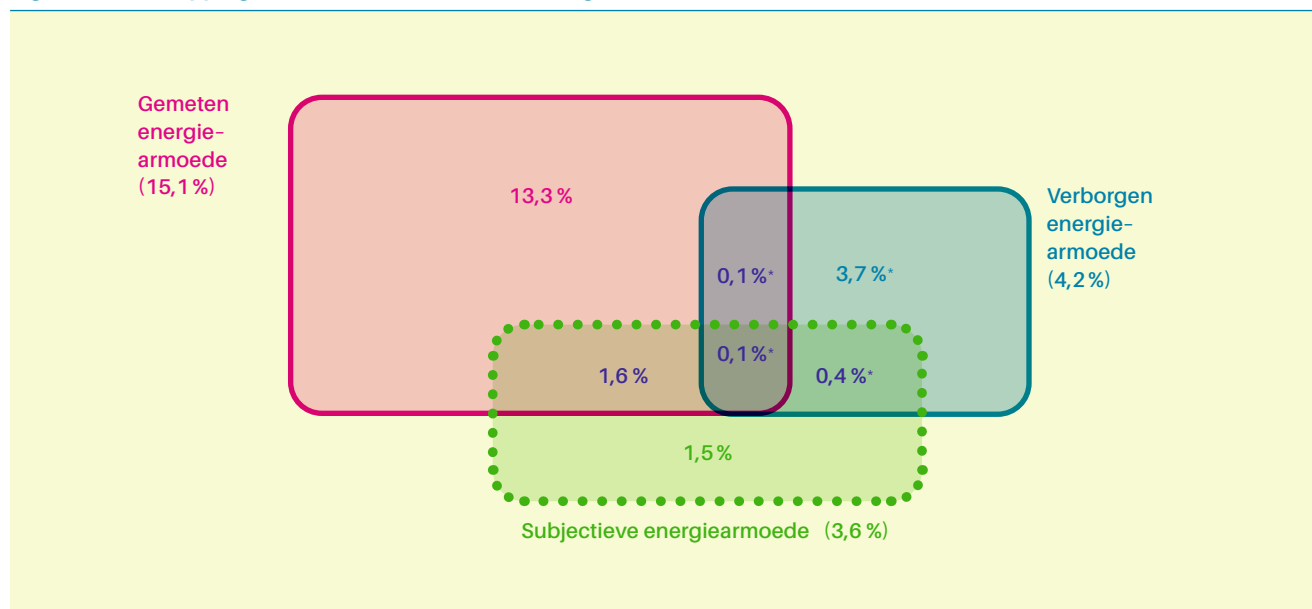
27. <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1461&type=bar&from=2018&to=2018&countries=BE&disaggregation=none>

> Overlappen tussen de drie vormen van energiearmoede

Om na te gaan of de drie indicatoren voor energiearmoede elk een bepaalde situatie aangeven, werd een analyse uitgevoerd om mogelijke overlappen tussen de categorieën vast te stellen. De resultaten laten zien dat er weinig overlap is, zoals blijkt uit de volgende grafiek op basis van de resultaten van 2019, met uitzondering van de gEA en de sEA, waarvoor 1,6% van de huishoudens in beide categorieën vallen.

Rekening houdend met deze overlappen (Figuur 18), werd in 2019 in totaal 20,7% van de huishoudens in België potentieel getroffen door een of andere vorm van energiearmoede: 19,2% door een 'objectieve' vorm (gEA of vEA, eventueel gecombineerd met sEA) en 1,5% door een in hoofdzaak subjectieve vorm (enkel sEA).

Figuur 18: Overlapping tussen de drie vormen van energiearmoede (2019)

De resultaten zijn niet rechtstreeks vergelijkbaar met de vorige jaren als gevolg van een aanpassing van de methodologie die is gebruikt bij de verzameling van gegevens voor de BE-SILC-enquête 2019.

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

> Totale energiearmoede

20,7% van de Belgische huishoudens werd in 2019 getroffen door een vorm van energiearmoede. Op gewestelijk niveau telt Vlaanderen 15,1% huishoudens die met energiearmoede (alle vormen) kampen, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 27,6% en Wallonië 28,3%.

Tabel 3: Omvang van de totale energiearmoede (huishoudens) en % van de huishoudens die worden getroffen door ten minste twee vormen van energiearmoede in België en de drie gewesten

	Totaal EA
België	20,7 %
Vlaanderen	15,1 %
Brussel	27,6 %
Wallonië	28,3 %

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

De resultaten van dit jaar kunnen niet rechtstreeks worden vergeleken met die van de voorgaande jaren wegens de belangrijke methodologische veranderingen bij de verzameling van de SILC-enquêtegegevens van 2019 in België.

Uit eerdere barometers is echter gebleken dat de relatieve stabiliteit van de omvang van de totale energiearmoede het gevolg is van compenserende bewegingen tussen enerzijds de energierekening van huishoudens, die globaal genomen daalt (mild klimaat en lagere energieprijzen), en anderzijds een daling van het beschikbare inkomen van huishoudens na aftrek van de huisvestingskosten (stagnatie van het beschikbare inkomen, maar stijging van de huisvestingskosten, vooral voor huurders van kleine woningen).

Als we het kader van de analyse per huishouden verlaten en naar individuele situaties kijken, blijkt dat 15,1% van de mensen die in België wonen, in energiearmoede²⁸ verkeert (alle vormen samen). Dit percentage is lager dan dat van de huishoudens (20,7%), aangezien eenpersoonshuishoudens bijzonder gevoelig zijn voor de drie vormen van energiearmoede en daarom oververtegenwoordigd zijn in de populatie van huishoudens met energiearmoede.

28. 10,1% in gEA, 3,2% in vEA en 3,4% in sEA.

Energiearmoede en laag inkomen

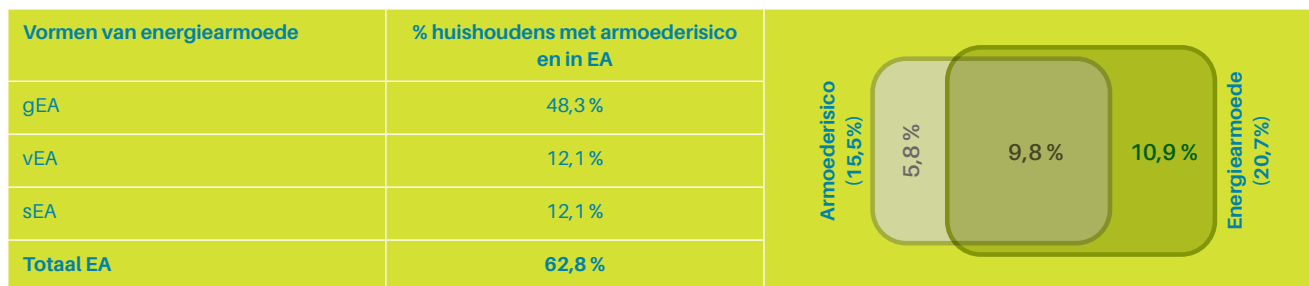
➤ Energiearmoede, armoederisico en risico op sociale uitsluiting

In 2019 had 15,5% van de Belgische huishoudens een armoederisico, dit betekent dat hun inkomen lager was dan 60% van het nationale equivalente mediaaninkomen. Dit is slechts een maatstaf voor monetaire armoede. Op **individueel niveau liep 14,8% een armoederisico.**

Gelet op de methodologische aanpassingen die voor de BE-SILC-enquête 2019 in de gegevensverzameling zijn aangebracht, kunnen deze resultaten niet worden vergeleken met die van voorgaande jaren.

Door de huishoudens met een risico op armoede en energiearmoede (alle vormen samen) met mekaar te kruisen, kan worden vastgesteld dat **bijna de helft van de huishoudens die met energiearmoede kampen, ook een armoederisico hebben.**

Figuur 19 en tabel 4: Kruising tussen armoederisico en energiearmoede

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

➤ Energiearmoede en equivalente inkomensdecielen

Inkomens equivalent maken betekent dat rekening wordt gehouden met de samenstelling van het huishouden. Zo zal bv. een huishouden van twee volwassenen en een kind met hetzelfde inkomen als een alleenstaande persoon, niet dezelfde koopkracht hebben.

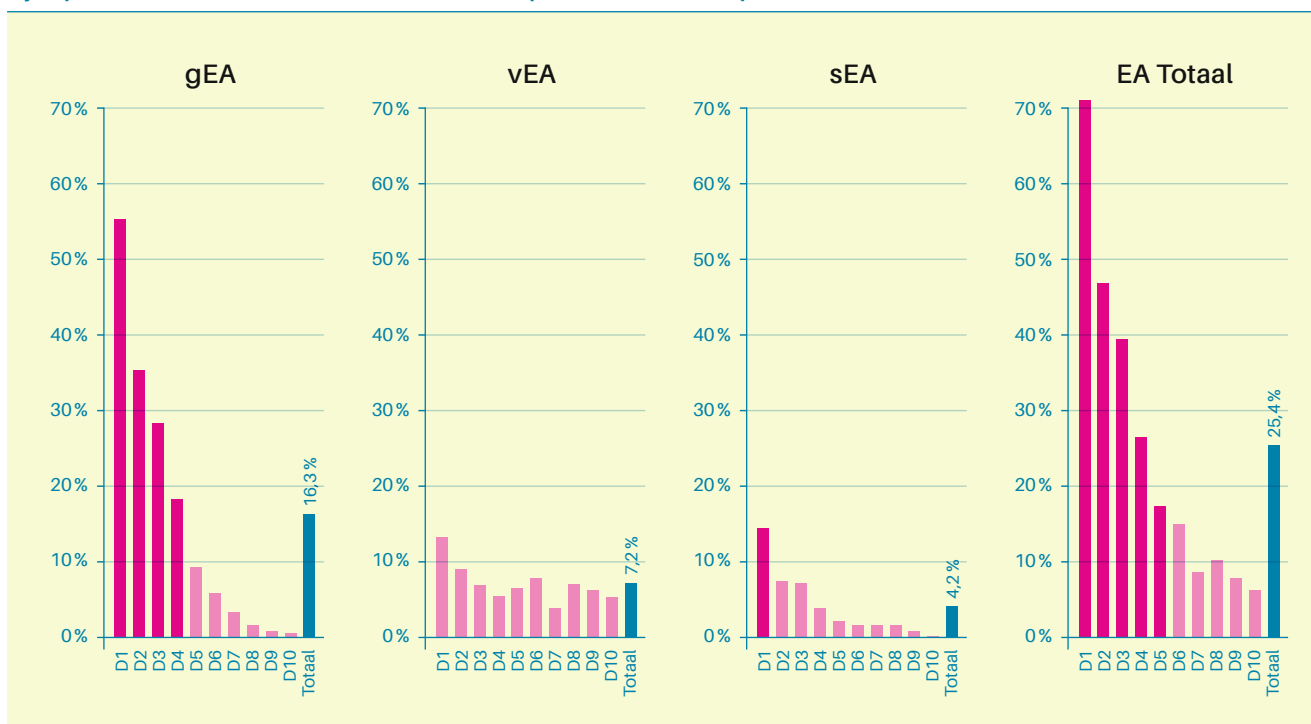
Decielen maken het mogelijk de bevolking onder te verdelen in 10 inkomenscategorieën. Het eerste deciel (D1) omvat de 10% huishoudens met het laagste inkomen, terwijl het tiende deciel (D10) de 10% huishoudens met het hoogste inkomen bevat.

We werkten met equivalente inkomensdecielen om te analyseren of er een verband is tussen de gezinsinkomens en het feit of zij al dan niet met energiearmoede kampen.

De volgende figuren tonen voor elk van de drie vormen van energiearmoede en voor de totale energiearmoede het aandeel huishoudens in energiearmoede voor elk deciel van de equivalent inkomens, los van de hypothese dat enkel de huishoudens met de laagste inkomens (deciël D1 tot en met D5) met energiearmoede kunnen kampen.

Aangezien de steekproefgrootte voor elk deciel vrij beperkt was, moeten de resultaten omzichtig worden geïnterpreteerd. Uit de grafieken blijkt echter duidelijk dat de minst begunstigde huishoudens (D1 tot D3) ook de huishoudens zijn die het grootste risico lopen op energiearmoede, ongeacht de vorm ervan. Ook al vindt men in elk deciel wel gezinnen met en zonder energiearmoede.

Figuur 20: Percentage huishoudens in gEA, vEA, sEA of totale EA (zonder toepassing van de voorwaarde dat men tot de eerste vijf equivalente inkomensdecielen moet behoren) per deciel van het equivalent inkomen

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

De gEA-indicator is bijzonder gevoelig voor het equivalente inkomensdecil van de huishoudens: hij bedraagt 55% voor D1 en 35% voor D2, vergeleken met minder dan 1% voor de decielen D9 en D10. Als de voorwaarde dat men tot de eerste vijf decielen van het equivalent inkomen moet behoren, wordt geschrapt, verandert het resultaat van de indicator niet veel (zie tabel 5): 16,3% zou als energiearm worden beschouwd in plaats van 15,1%.

De vEA-indicator blijft de indicator die het meest beïnvloed wordt door de selectie van de eerste vijf equivalente inkomensdecielen. Als de voorwaarde dat een huishouden tot de eerste vijf decielen van het equivalent inkomen moet behoren, verdwijnt, tellen we 2019 voor 7,2% getroffen huishoudens gelden in plaats van 4,2% (zie tabel 5). Het feit dat mensen met een hoog inkomen meer kunnen investeren in energiebesparingen voor hun huis of in een tweede woning is een mogelijke verklaring voor dit resultaat.

De sEA-indicator wordt niet sterk beïnvloed door het verdwijnen van de voorwaarde dat men tot de eerste vijf equivalente inkomensdecielen behoort: hij stijgt tot 4,2% in plaats van 3,6%. Zoals figuur 21 laat zien, is de kans dat huishoudens in de hogere inkomensklassen moeilijkheden ondervinden om hun woning goed te verwarmen aanzienlijk kleiner dan de bij de andere.

➤ Energiearmoede en inkomen uit arbeid

Deel uitmaken van een huishouden zonder inkomen uit arbeid²⁹ doet het risico op energiearmoede aanzienlijk toenemen: 37,2% van de huishoudens zonder inkomen uit arbeid verkeert in energiearmoede (alle vormen samen). Deze groep vertegenwoordigt in 2019 40,7% van alle huishoudens maar meer dan 73% van de huishoudens die in energiearmoede verkeren, in welke vorm dan ook. De combinatie van een lager inkomen en een grotere aanwezigheid in de woning zijn mogelijke verklarende factoren.

Toch is het ook belangrijk op te merken dat **15,7% van de huishoudens met één arbeidsinkomen en iets meer dan 3% van de huishoudens met twee of meer arbeidsinkomens zich ook in een situatie van energiearmoede bevinden.**

Tabel 5: Percentage huishoudens die door energiearmoede worden getroffen (in totaal en voor elk van de drie vormen) naargelang het aantal arbeidsinkomens van de huishoudens

Soorten huishoudens	Aandeel van huishoudens van de categorie in de totale bevolking	Aandeel van huishoudens in de EA-categorie
Geen inkomen uit arbeid	40,7 %	37,2 %
Een inkomen uit werk	28,9 %	15,7 %
Twee of meer arbeidsinkomens	30,3 %	(3,3 %)
Totaal huishoudens	100,0 %	20,7 %

Opmerking: De tussen haakjes vermelde percentages zijn indicatief omdat de beperkte steekproefgrootte geen garantie biedt voor de kwaliteit van het resultaat.
Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

29. Het niet hebben van een inkomen uit arbeid betreft zowel gepensioneerden als werklozen, maar ook gehandicapten, zieken, enz.

➤ Energiearmoede en materiële deprivatie

Het armoederisico is uitsluitend gebaseerd op een monetair criterium. Om een ander aspect van armoede te illustreren, is een indicator ontwikkeld om het niveau van materiële deprivatie te meten dat door arme huishoudens wordt ervaren. Materiële deprivatie wordt gedefinieerd als het gebrek aan toegang, om financiële redenen, tot een reeks items die noodzakelijk worden geacht voor een menswaardig bestaan in onze samenleving. De mate van deprivatie wordt 'ernstig' genoemd als het huishouden geen toegang heeft tot ten minste vier van deze items.³⁰

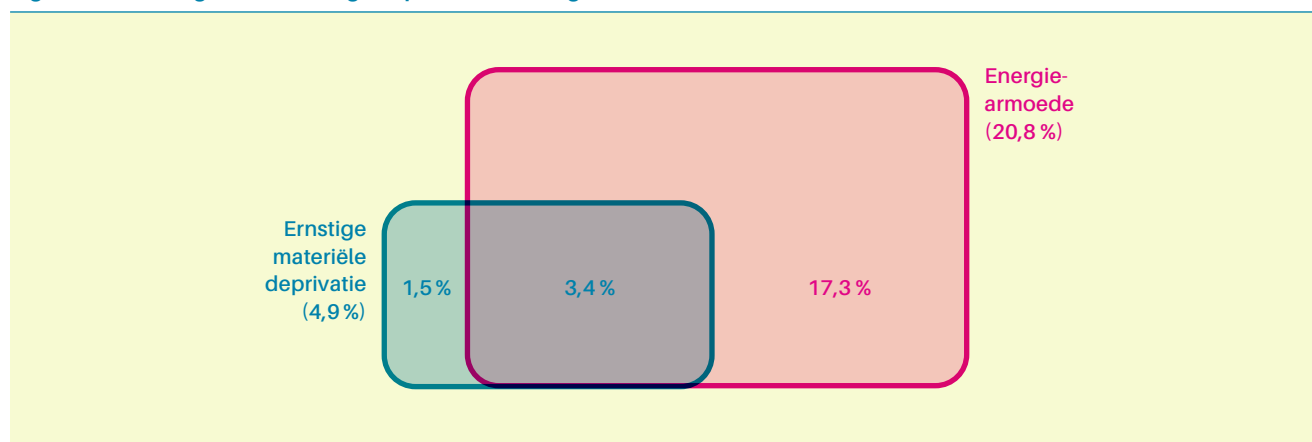
In 2019 verkeert 4,9% van de huishoudens in ernstige materiële³¹ deprivatie.

Net als bij het risico op armoede laten de resultaten van de kruistabellen een verband zien tussen huishoudens in een situatie van ernstige materiële deprivatie en huishoudens in een situatie van energiearmoede.

69,1% van de huishoudens die in een situatie van ernstige materiële deprivatie verkeren, verkeren ook in energiearmoede (een sterk verband, vooral met de sEA, die tot de kenmerken van materiële deprivatie behoort).

16,2% van de huishoudens in energiearmoede heeft tegelijkertijd te kampen met ernstige materiële deprivatie.

Figuur 21: Kruising tussen ernstige deprivatie en energiearmoede (alle vormen)

Bronnen: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

30. <https://statbel.fgov.be/fr/themes/menages/pauvrete-et-conditions-de-vie/la-privation-materielle#news>

31. In de Statbel-rapporten over materiële deprivatie verwijst het vermelde % naar het % van de betrokken individuen, terwijl het hier gaat om het % van de huishoudens. De cijfers lopen dus enigszins uiteen. Het percentage betrokken huishoudens is hoger dan het percentage individuen, aangezien alleenstaanden over het algemeen meer getroffen worden dan andere huishoudens.

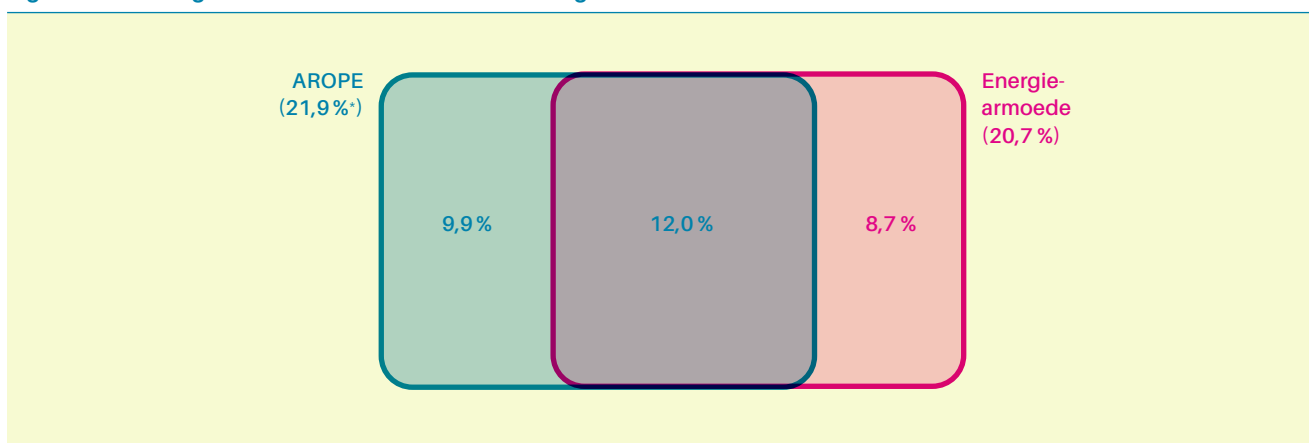
➤ Energiearmoede en risico op armoede of sociale uitsluiting

Om rekening te houden met de vele facetten van armoede is de samengestelde indicator van het risico op armoede of sociale uitsluiting (AROPE) gecreëerd door de armoederisico-indicator, de indicator van ernstige materiële deprivatie en de indicator van lage arbeidsintensiteit samen te voegen.³² Onze samengestelde indicator van totale energiearmoede gaat uit van hetzelfde principe door de drie specifieke indicatoren gEA, vEA en sEA samen te voegen.

In 2019 liep 21,9% van de huishoudens in België een risico op armoede en sociale uitsluiting.³³ Meer dan de helft van hen (54,8%) had ook te kampen met energiearmoede.

Ook al is er een sterk verband tussen deze problematieken, toch loopt 42% van de huishoudens die in energiearmoede verkeren, geen risico op armoede en sociale uitsluiting.

Figuur 22: Kruising tussen de AROPE-indicator en energiearmoede (alle vormen)

Bronnen: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

32. De indicator voor de lage werkintensiteit is het aandeel van de huishoudens waarvan de leden van beroepsactieve leeftijd in de voorafgaande 12 maanden minder dan 20% van hun potentieel hebben gewerkt. Zie https://statbel.fgov.be/fr/themes/menages/pauvrete-et-conditions-de-vie/plus_

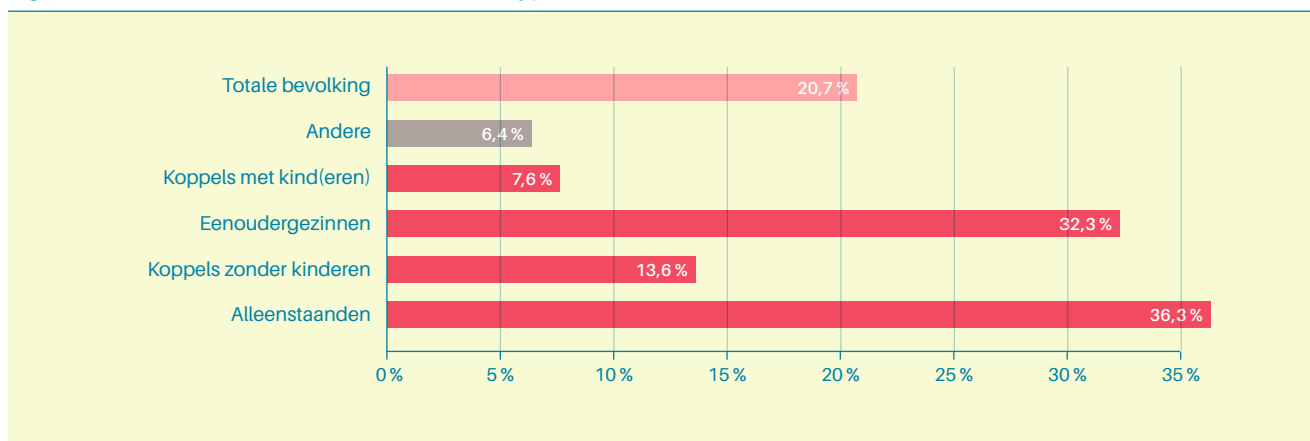
33. In de Statbel-verslagen over het risico op armoede of sociale uitsluiting wordt met het vermelde % het % van de betrokken personen bedoeld, terwijl het hier om een % van de huishoudens gaat. De cijfers lopen dus enigszins uiteen.

Huishoudens en individuen die meer getroffen worden

➤ Alleenstaanden en eenoudergezinnen

36,3% van de alleenstaanden en 32,3% van de eenoudergezinnen verkeren in energiearmoede, tegenover 7,6% van de koppels met kinderen.

Figuur 23: % EA-huishoudens (alle vormen) naar type huishouden

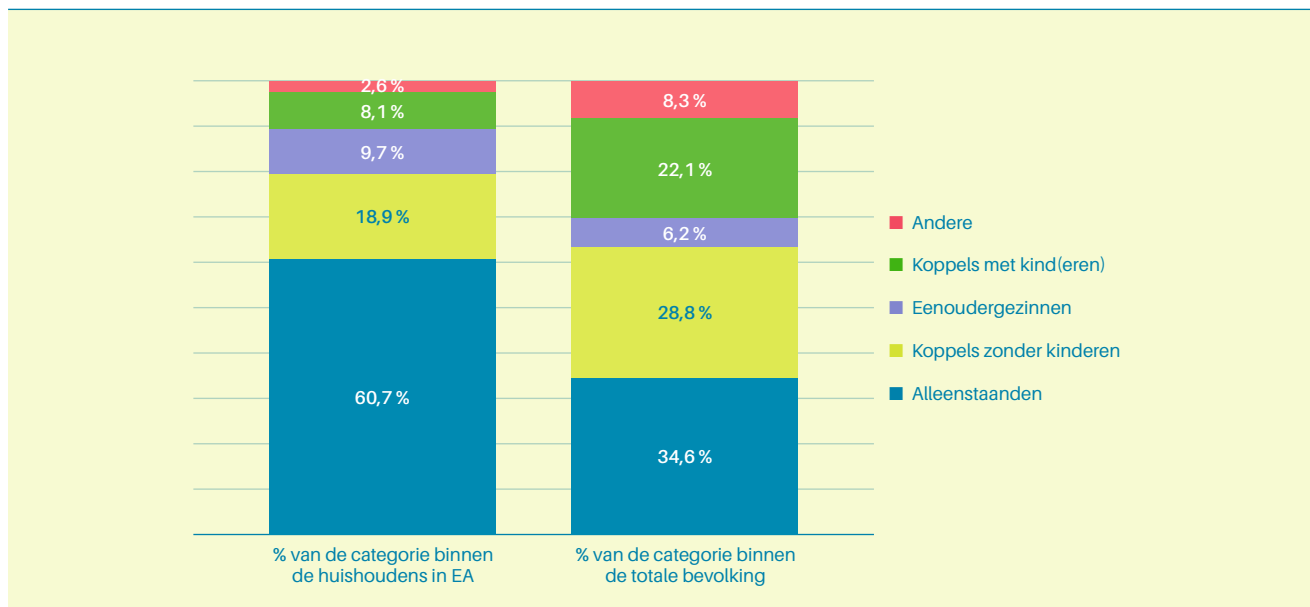

Opmerking: Omdat de steekproef van «andere» huishoudens zeer klein is, wordt het resultaat voor deze categorie enkel ter informatie meegegeven.
Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Alleenstaanden vertegenwoordigen meer dan een derde van de huishoudens in België, maar in de groep van huishoudens in energiearmoede zijn ze duidelijk oververtegenwoordigd: **bijna 60,7% van de huishoudens in energiearmoede zijn alleenstaanden.**

Eenoudergezinnen vertegenwoordigen 6,2% van de huishoudens in de totale bevolking, maar bijna 10% van de huishoudens die in energiearmoede verkeren.

Figuur 24: Verdeling van huishoudentypes in de algemene bevolking en in de populatie in energiearmoede

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de huishoudens die kwetsbaar zijn voor energiearmoede. Zij staan aan het hoofd van meer dan 80% van de eenoudergezinnen, zijn veel talrijker onder alleenstaanden van 65 jaar en ouder, en hebben gemiddeld een lager inkomen dan alleenstaande mannen in dezelfde leeftijdsgroep.

Eenoudergezinnen en alleenstaanden moeten met één inkomen de energierekeningen en de huisvestingskosten betalen. Voor eenoudergezinnen zijn de 'vaste' lasten bijzonder zwaar te dragen (tabel 6).

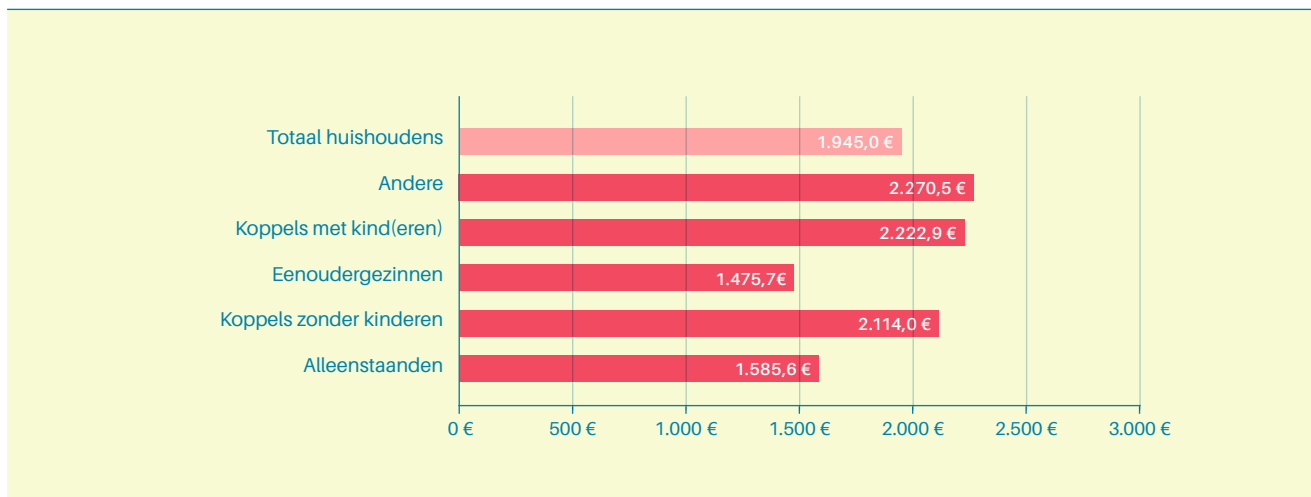
Tabel 6: Mediane energierekening en mediane woonkosten per type huishouden (in €/maand)

Soorten huishoudens	Mediane energierekening (€/maand)	Mediane kosten van huisvesting (€/maand)
Alleenstaanden	109,00 €	350,00 €
Eenoudergezinnen	140,00 €	585,00 €
Koppels zonder kinderen	148,00 €	207,00 €
Koppels met kind(eren)	160,00 €	810,00 €
Anderen	175,00 €	370,00 €
Totaal huishoudens	138,21 €	464,00 €

Source : BE-SILC 2019; calculs propres

Bovendien is het **inkomen van deze huishoudens minder vaak afkomstig uit werk** (63,4% van de alleenstaanden en 30,0% van de eenoudergezinnen hebben geen inkomen uit werk) **en dus lager**.

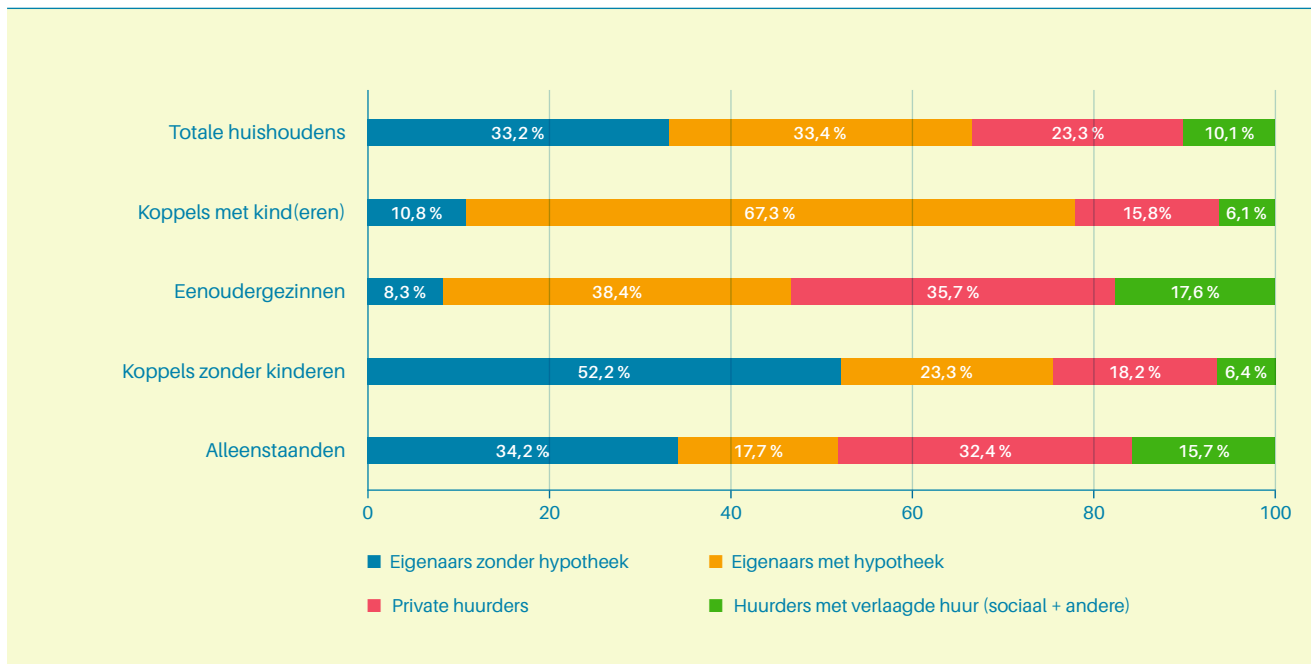
Figuur 25: Mediaan equivalent besteedbaar inkomen (in €/maand) per type huishouden

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Eenoudergezinnen en alleenstaanden bezitten het minst vaak een eigen huis en zijn het meest afhankelijk van de private huurmarkt. Zij maken echter verhoudingsgewijs ook vaker gebruik van woningen met een lage huur, met name via de sociale huurmarkt.

Figuur 26: Eigendomsstatus volgens het type huishouden

Opmerking: Omdat de steekproef van «andere» huishoudens zeer klein is, wordt het resultaat voor deze categorie niet in deze grafiek weergegeven.

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

> Vrouwen en ouderen

Om na te gaan welke personen het kwetsbaarst zijn voor energiearmoede, hebben we ook een analyse uitgevoerd op de individuele gegevens uit de SILC-enquête.³⁴ De hier gepresenteerde resultaten verschillen van de andere resultaten in het verslag die huishoudens betreffen.

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in energiearmoede: 16,4% van de vrouwen in België leeft in energiearmoede, tegenover 13,7% van de mannen. Dit verschil is bijzonder uitgesproken voor de gEA (11,3% van de vrouwen kampt met gEA tegenover 8,9% van de mannen).

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de meest kwetsbare huishoudens: bijna 68% van de alleenstaande ouderen en bijna 3/4 van de 18-plussers in eenoudergezinnen zijn vrouwen, terwijl vrouwen iets meer dan de helft van de totale bevolking uitmaken. **Zij zijn verhoudingsgewijs ook sterker vertegenwoordigd in de sociale huursector.** Op basis van de individuele resultaten van de SILC bestaan de sociale huurders voor 55,2% uit vrouwen en 44,8% uit mannen, terwijl er in de totale bevolking 50,6% vrouwen en 49,4% mannen zijn.

25,6% van de 65-plussers verkeert in energiearmoede, tegenover 11,8% van de jongeren onder de 18 jaar.

Tabel 7: Percentage personen in energiearmoede (alle vormen) per leeftijdscategorie

Leeftijdscategorie	% in PE
0-17 jaar	11,8 %
18-49 jaar	12,1 %
50-64 jaar	15,0 %
65 jaar en ouder	25,6 %
Totale bevolking	15,1 %

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Onder alleenstaanden en koppels zonder kinderen zijn huishoudens met ten minste één persoon van 65 jaar of ouder duidelijk kwetsbaarder voor energiearmoede: 42,8% voor oudere alleenstaanden tegenover 32% voor andere alleenstaanden; 18,1% voor koppels zonder kinderen met een senior tegenover 9,5% voor andere koppels zonder kinderen.

34. Omvang van de populatie van personen in de SILC-enquête 2019 = 15.516.

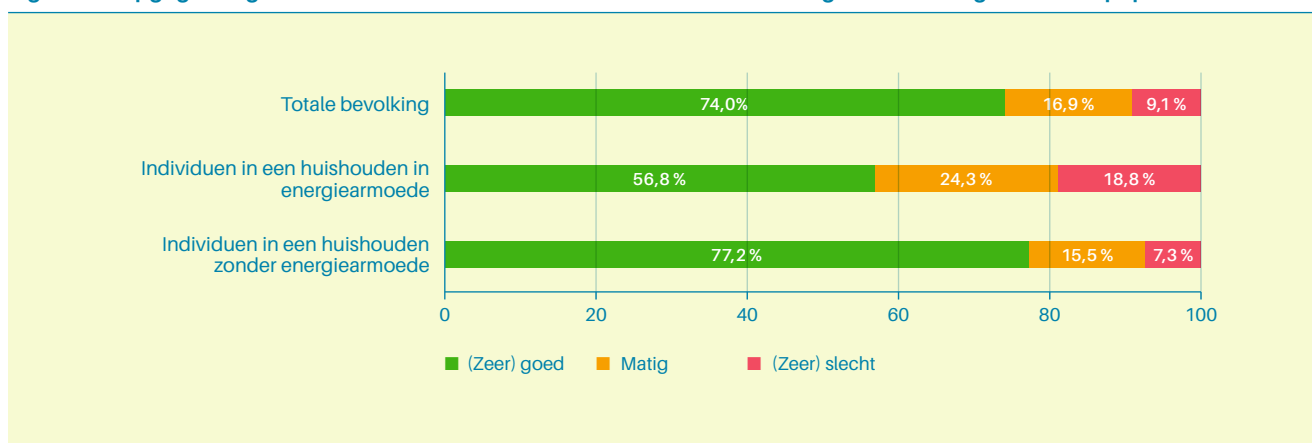
Energiearmoede en gezondheidstoestand

De barometer van 2019 laat een zeer duidelijke verband zien tussen een slechte gezondheid en energiearmoede.

In 2019 geven de leden van huishoudens in energiearmoede³⁵ aan dat zij:

- › **aanzienlijk vaker in slechte of zeer slechte gezondheid verkeren** (18,8%) dan personen die deel uitmaken van een huishouden dat niet in energiearmoede verkeert (7,3%);

Figuur 27: Opgegeven gezondheidstoestand van mensen in de totale bevolking en in de energiearmoede populatie

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

- › **vaker lijden aan chronische ziekten of gezondheidsproblemen** (37,5%) dan personen die tot een huishouden behoren dat niet in energiearmoede verkeert (23,9%);
- › **aanzienlijk vaker te kampen hebben met een milde tot ernstige beperking van hun dagelijkse activiteiten als gevolg van een gezondheidsprobleem** (43,1% van de leden van EA-huishoudens vergeleken met 24,1% van personen die in een niet EA-huishouden wonen).

Personen die aangeven gezondheidsproblemen te hebben, zijn significant oververtegenwoordigd in de groep van sociale huurders:

- › 47,8% van de mensen die behoren tot een sociale huur huishouden, zegt een (zeer) goede algemene gezondheidstoestand te hebben, vergeleken met 74% gemiddeld in de bevolking;
- › Bijna 46% van de mensen die behoren tot een sociale huur huishouden, zegt aan een chronische ziekte te lijden, vergeleken met 26,1% van de totale bevolking;
- › Bijna 52% van de mensen die behoren tot een sociale huur huishouden, meldt een beperking in hun dagelijkse activiteiten als gevolg van een gezondheidsprobleem, vergeleken met 27,2% gemiddeld in de bevolking

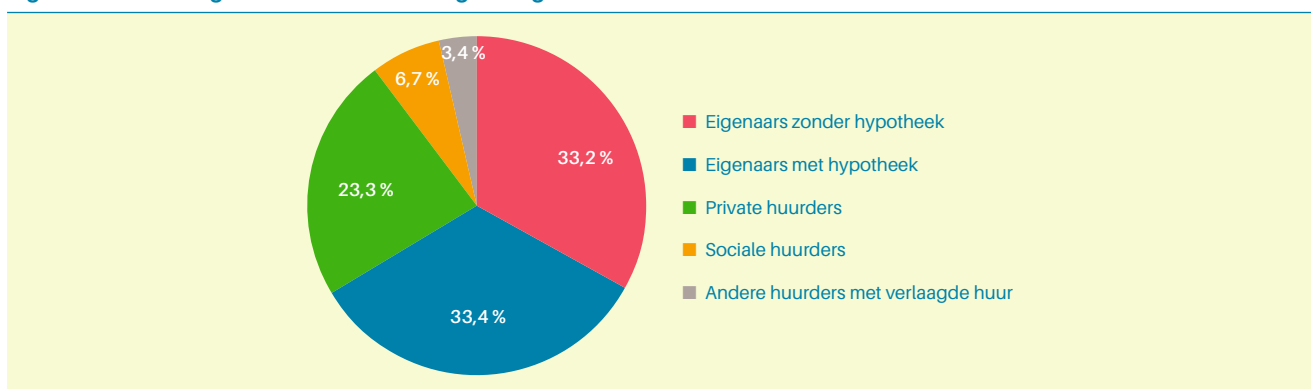
35. Omvang van de populatie van personen in de SILC-enquête 2019 = 15.516.

Energiearmoede en huisvesting

➤ Eigendomsstatuut van de woning

66% van de huishoudens in België zijn huiseigenaars, 23,3% zijn huurders op de private markt en 6,7% zijn sociale huurders.

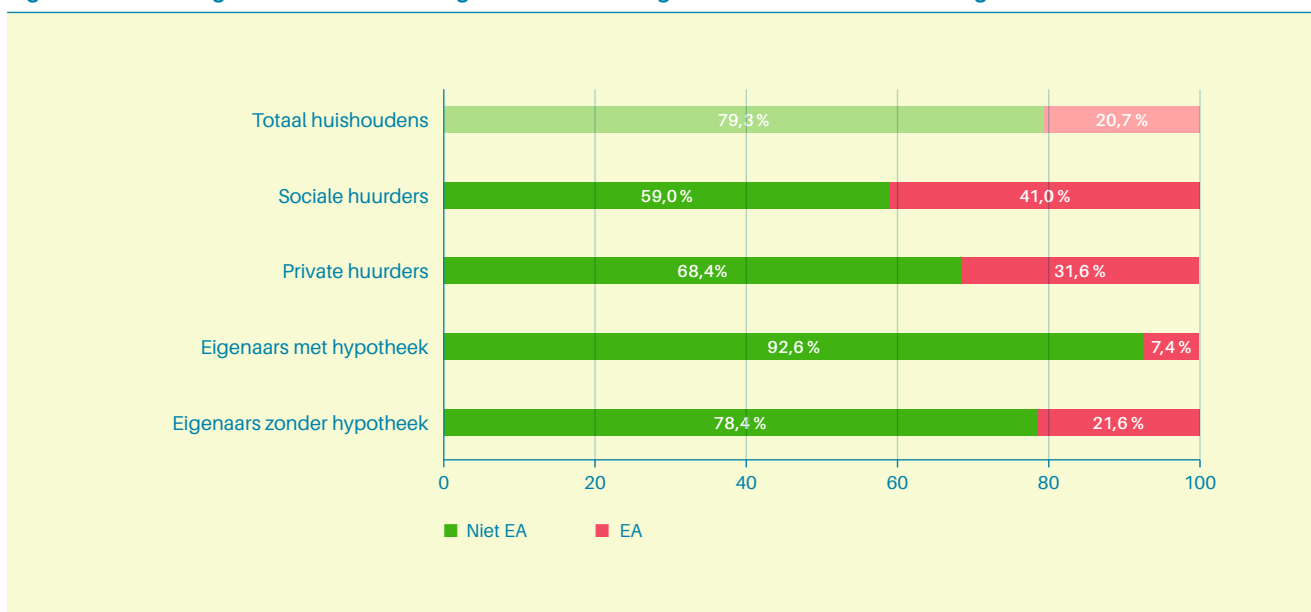
Figuur 28: Bewoningssituatie van de woning in België

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Huurders zijn duidelijk kwetsbaarder voor energiearmoede: een derde van hen heeft ermee te kampen (bv. 41% van de huurders in de sociale sector en 31,6% van de huurders in de private sector), **tegenover 14,5% van de eigenaars.**

Figuur 29: Percentage huishoudens in energiearmoede naar eigendomsstatuut van de woning

Opmerking: Omdat de steekproef van huurders met verlaagde of zelfs gratis huur (andere dan sociale huisvesting) zeer klein is, is het resultaat voor deze categorie niet in deze grafiek weergegeven.

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Binnen de categorie 'huurders' zijn de sociale huurders over het algemeen kwetsbaarder dan de huurders op de private huurmarkt of andere huurders die een verlaagde huurprijs genieten. Het gaat onder meer om verhoudingsgewijs meer mensen die een gezondheidsprobleem melden, meer alleenstaanden en eenoudergezinnen, die kwetsbaarder zijn voor energiearmoede.

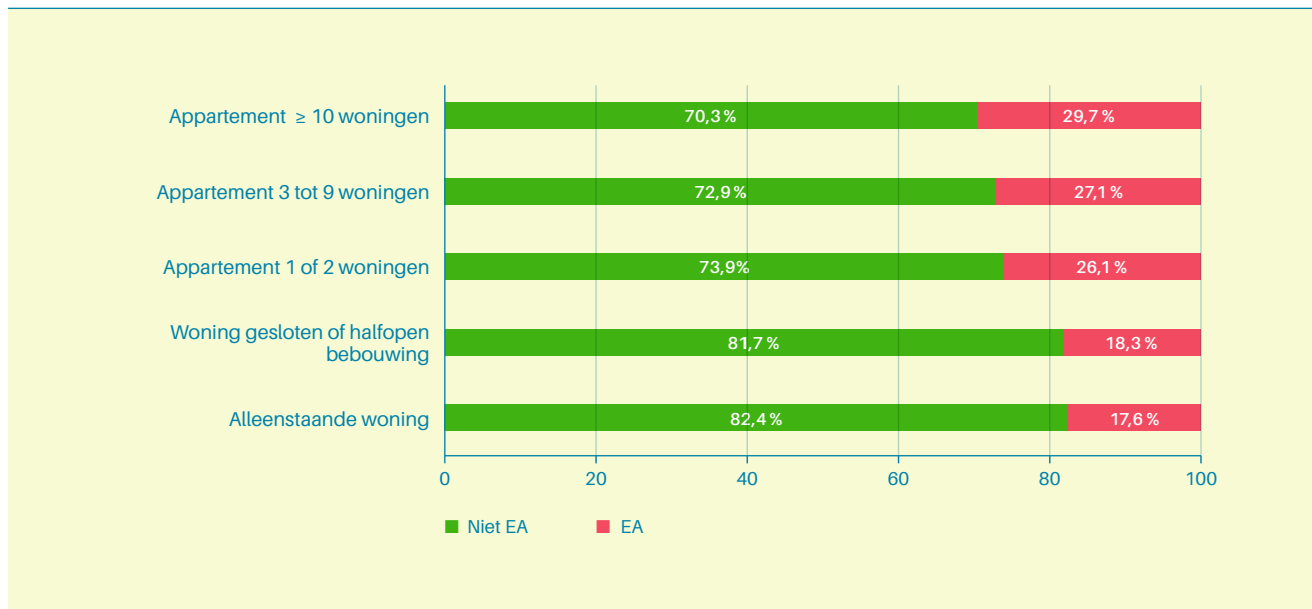
Onder huiseigenaars lopen huishoudens zonder hypotheek een aanzienlijk hoger risico op energiearmoede, zonder evenwel het kwetsbaarheidsniveau van huurders te bereiken. Deze groep omvat immers aanzienlijk meer alleenstaanden dan eigenaars met een hypotheek, en deze alleenstaanden zijn ouder. Oudere alleenstaanden zijn echter kwetsbaarder voor energiearmoede (tabel 10) (lager inkomen, grotere aanwezigheid in de woning, soms met een grote onderbezetting).

> Soorten huisvesting

Huishoudens die in appartementen wonen, zijn veel kwetsbaarder voor energiearmoede.

De kans op energiearmoede is het laagst (17,6%) voor huishoudens die een vrijstaande woning bewonen en neemt geleidelijk toe met de dichtheid van de woningen in het gebouw. Het bereikt zijn hoogste niveau (29,7%) voor huishoudens die in een gebouw met 10 of meer appartementen wonen.

Figuur 30: Percentage energiearmoede van huishoudens naar type bewoonde woning

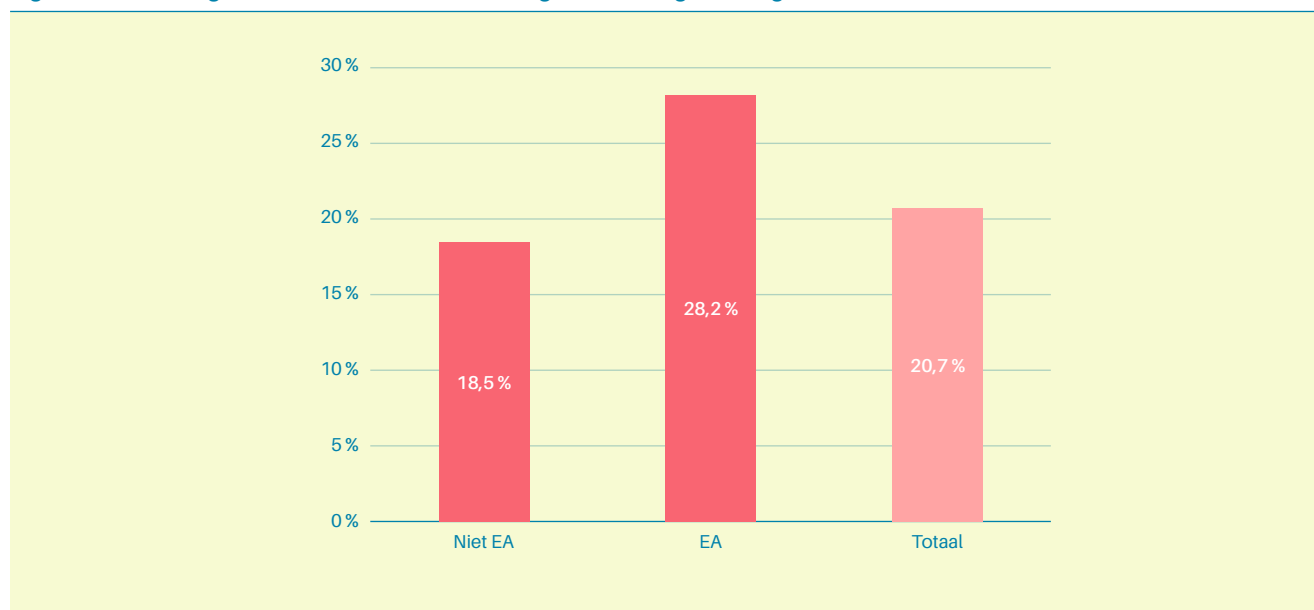

Opmerking: het resultaat voor appartementen in gebouwen met maximum 2 woningen heeft betrekking op een zeer kleine steekproef en wordt slechts ter illustratie gegeven.
Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

➤ Kwaliteit van de huisvesting

Huishoudens in verwaarloosde woningen (aanwezigheid van lekkende daken, vochtige muren of vloeren, verrot houtwerk, ontbreken van een douche of bad, geen toilet in de woning zelf, of onvoldoende licht) worden meer getroffen door energiearmoede. **28,2% van de huishoudens in een woning van slechte kwaliteit, leefde in 2019 in energiearmoede.**

Figuur 31: Aanwezigheid van elementen van woningverloedering en energiearmoede

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

In 2019 woonde 22,6% van de huishoudens in een woning met ten minste één woninggebrek. Dit aandeel is hoger bij huishoudens die een armoederisico lopen (30,7%) dan bij andere huishoudens (21,1%).

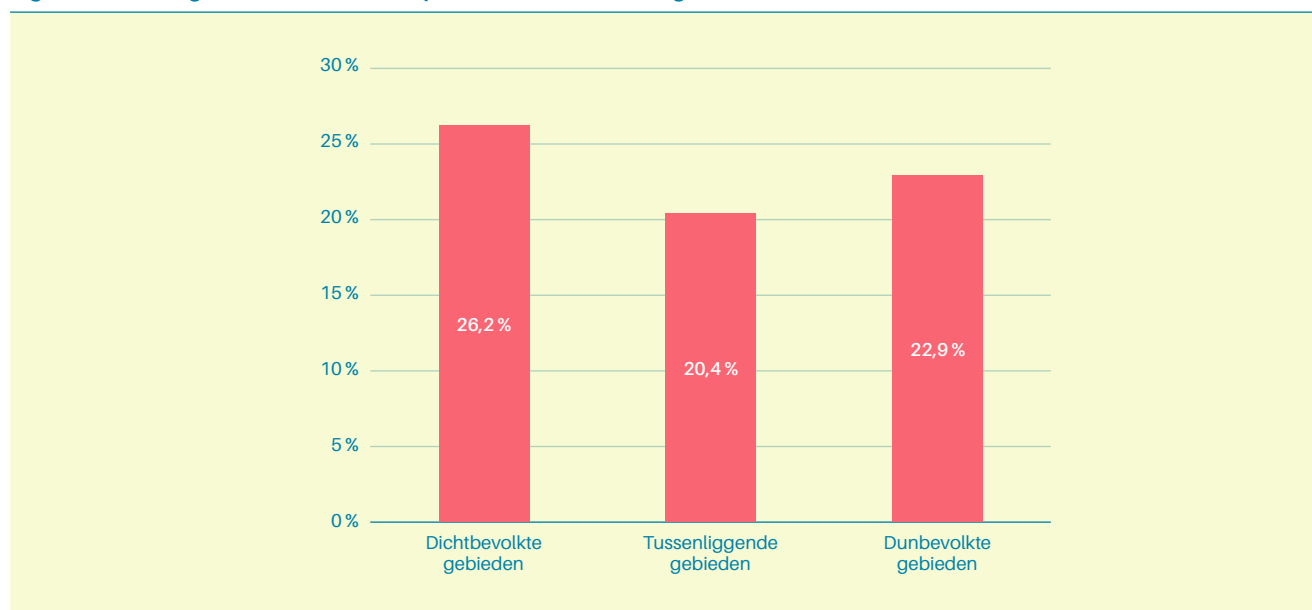
Tabel 8: % huishoudens met een verwaarloosde woning in de totale populatie van huishoudens en in de populatie van huishoudens die een armoederisico lopen

	% van de huishoudens in de betrokken populatie die in slechte woningen wonen
Totaal aantal huishoudens	22,6%
Huishoudens met armoederisico	30,7%
Huishoudens zonder armoederisico	21,1%

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Wat de locatie betreft, kan **worden** vastgesteld dat dichtbevolkte **gebieden een aanzienlijk hoger percentage woningen met een kwaliteitsprobleem hebben (26,2%)**, terwijl het laagste percentage wordt waargenomen in tussenliggende gebieden (20,4%). In de eerste groep is er een grotere concentratie van huurwoningen en huishoudens met lagere inkomens, terwijl de tweede groep meer welgestelde huishoudens en woningeigenaars bevat.

Figuur 32: Woningen met een kwaliteitsprobleem naar bevolkingsdichtheid

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

> Focus op sociale huurders

Sociale huurders lopen over het algemeen een groter risico op armoede³⁶ en energiearmoede³⁷ en verkeren in slechtere gezondheid.

Het percentage sociale woningen in verhouding tot de totale woningmarkt is zeer laag in België, meer bepaald 5,6% in Vlaanderen, 5,3% in Wallonië en 7% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (cijfers eind 2015). In de drie gewesten is er een tekort aan sociale woningen en de wachtlijsten zijn dan ook bijzonder lang.³⁸

Tabel 9: Aantal huishoudens dat een sociale woning bewoont of erop wacht, per gewest tussen 2012 en 2016

	Vlaanderen		Wallonië		Brussel	
	Huurwoningen	Kandidaat-huurders	Huurwoningen	Kandidaat-huurders	Huurwoningen	Kandidaat-huurders
2012	137.561	107.090	98.294	37.983	35.883	37.050
2013	137.908	104.976	98.003	35.946	36.137	35.758
2014	139.071	120.504	98.082	39.083	36.377	39.939
2015	140.516	117.681	97.802	38.628	36.248	43.345
2016	142.981	137.177	101.589	39.464	36.117	39.153

Bron: Steunpunt armoedebestrijding (2017). Burgerschap en armoede. Bijdrage tot het politieke debat en de politieke actie. Tweejaarlijks verslag 2016-2017, blz. 93.

Het is interessant vast te stellen dat appartementsgebouwen over het algemeen sterk 'oververtegenwoordigd' zijn in de sociale woningvoorraad, aangezien zij ongeveer 54% vertegenwoordigen in Vlaanderen (tegenover 24% in de totale woningvoorraad), 45% in Wallonië (tegenover 14% in de totale woningvoorraad) en 87% in Brussel (tegenover 54%).

Tabel 10: Verdeling van de sociale woningvoorraad naar type woning per regio

	% appartementen in het woningbestand beheerd door sociale huisvestingsmaatschappijen
Vlaanderen	53,5 %
Brussel	87,1 %
Wallonië	45,4 %

Bron: Isis Consult, 2017

Bovendien hebben het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië een sociaal woningbestand dat over het algemeen ouder is dan Vlaanderen. De gemiddelde leeftijd van het Waalse sociale woningpark ligt rond de 49 jaar.³⁹

Deze structuur heeft een invloed op de energieprestaties van gebouwen.

36. <https://www.luttepauvre.be/des-faits-et-des-chiffres/des-faits-et-des-chiffres-logements-sociaux/>

37. Zie figuur 30

38. Anfric M.-N. (coörd.) en Gobert O. (2016). *Les chiffres clés du logement public en Wallonie-2016*, Rapport du Centre d'Etudes en Habitat Durable, Charleroi, p. 25

39. Agnès Mathieu; Isis Consult (2017) *Kosten en maatschappelijke baten van de bestrijding van energiearmoede in de sociale huisvesting* (studie uitgevoerd op verzoek van het platform tegen energiearmoede)

Energieprestaties van sociale woningen⁴⁰

Volgens een analyse van de energieprestaties van het sociale woningbestand in Vlaanderen in 2014 kon 40% van de woningen als zeer energie-intensief worden beschouwd (verbruik van meer dan 300 kWh/m³/jaar, terwijl het gemiddelde van het sociale woningbestand ongeveer 280 kWh/m³/jaar bedroeg).⁴¹

Volgens de analyse van de energieprestatiecertificaten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2011 had 44,5% van de certificaten die werden toegekend aan sociale woningen betrekking op zeer energie-intensieve woningen (volgens de criteria die worden gebruikt binnen het BHG – d.w.z. meer dan 275 kWh/m³/jaar).

Het Waalse sociale woningpark heeft ook een gedeeltelijke analyse van zijn energieprestaties ondergaan in het kader van het PIVERT-programma. De statistieken hebben betrekking op 12 170 woningen (60% woningen en 40% appartementen⁴²), d.w.z. 11,75% van het woningbestand. Vóór de werkzaamheden werd 63% van de geanalyseerde woningen beschouwd als zeer energieverslindend (meer dan 275 kWh/m³/jaar); na de werkzaamheden is dit percentage gedaald tot 15,5%.

Energierkening van sociale huurders

Hoewel de gebouwen van sociale huisvestingsmaatschappijen gebruik maken van het specifieke sociale tarief voor gemeenschappelijke elektriciteits- en aardgasmeters⁴³, ligt de mediane energiefactuur van sociale huurders op hetzelfde niveau als die van huurders op de private huurmarkt (zie tabel 6).

Gewicht van de energierekening van sociale huurders

Zoals uit figuur 10 blijkt, hebben sociale huurders een veel lager mediaan equivalent besteedbaar inkomen dan andere huishoudenscategorieën: het bedraagt 79% van het mediaan equivalent besteedbaar inkomen van private huurders en slechts 52% van het mediaan equivalent besteedbaar inkomen van eigenaars zonder hypotheek.

Als het gewicht van de mediane energierekening op het mediane beschikbare inkomen na aftrek van de mediane huisvestingskosten wordt berekend volgens het eigendomsstatuut, blijkt dat de energierekening aanzienlijk zwaarder weegt voor sociale huurders, hoewel hun huisvestingskosten lager zijn en het sociale tarief kan worden toegepast op de gemeenschappelijke aardgas- of elektriciteitsinstallaties van sociale huisvestingsmaatschappijen.

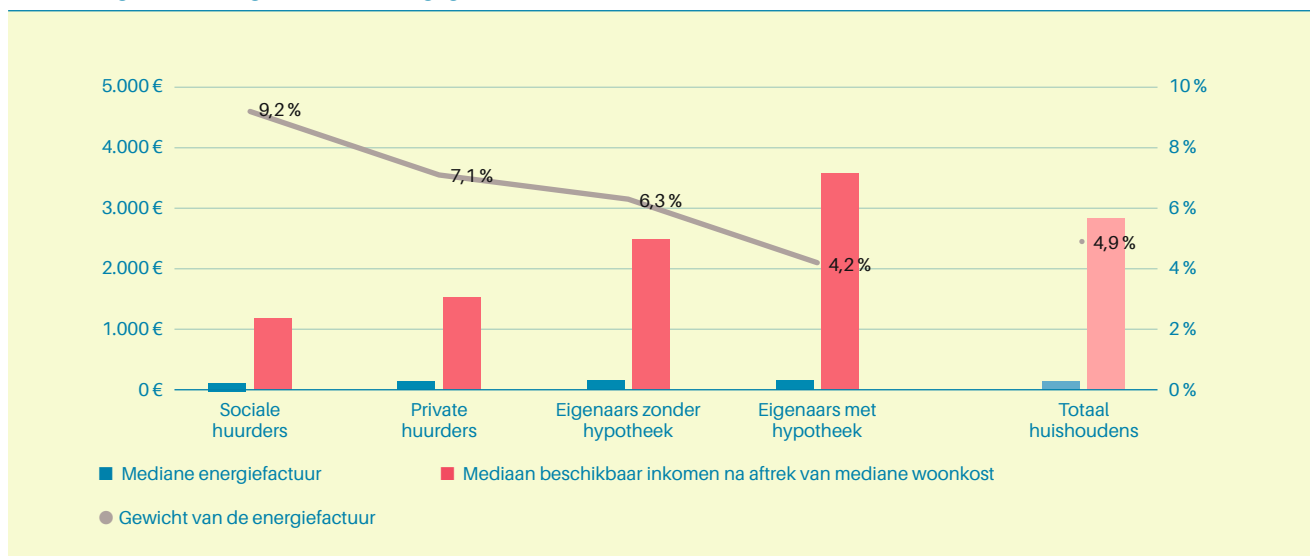
40. Isis Consult, Analyse uitgevoerd voor het Platform tegen energiearmoede, 2018

41. Isis Consult, 2018; Patrimoniumbevraging 2014

42. Verdeling dicht bij de algemene verdeling die voor het hele park is waargenomen

43. Zie pagina 46 Beschermden klanten en sociaal tarief

Figuur 33: Gewicht van de mediane energiefactuur op het mediane beschikbare inkomen na aftrek van de mediane huisvestingskosten volgens de bezettingsgraad van het huishouden (in €/maand)

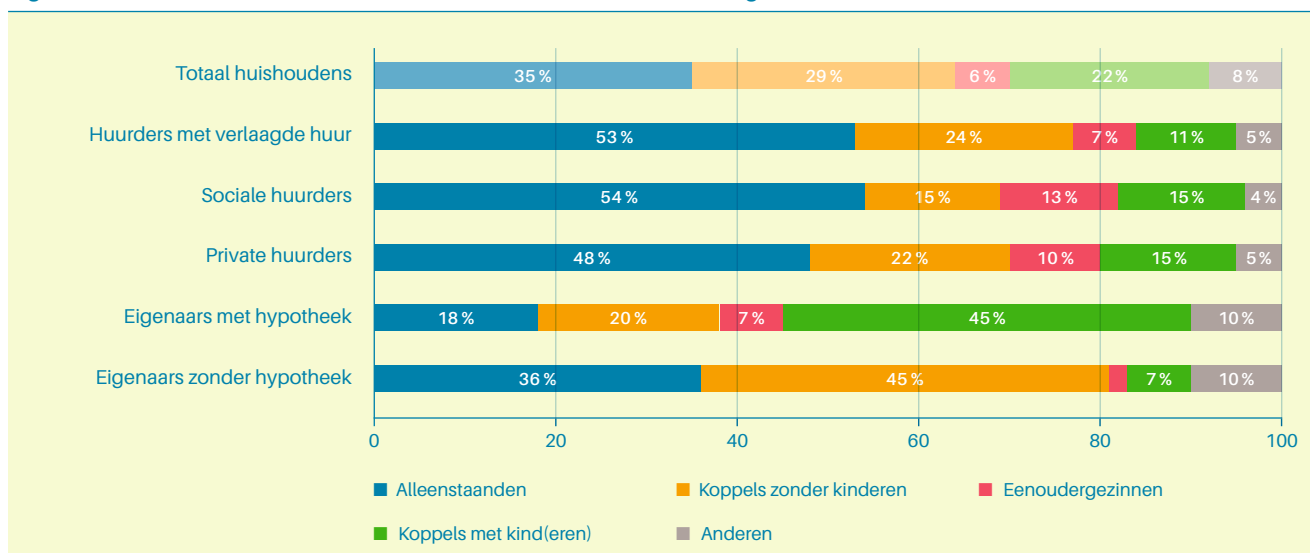
Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Typologieën van huishoudens van sociale huurders

Alleenstaanden zijn oververtegenwoordigd in huishoudens met een sociale woning. Er is ook een mogelijke oververtegenwoordiging van eenoudergezinnen en een ondervertegenwoordiging van gezinnen met kinderen in deze categorie huurders, maar deze resultaten moeten met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd gezien de kleine steekproefomvang. Ter herinnering, vrouwen zijn oververtegenwoordigd in deze beide categorieën. Zij vertegenwoordigen de meerderheid van de sociale huurders.

Op basis van de individuele resultaten van de SILC bestaan de sociale huurders voor 55,2% uit vrouwen en 44,8% uit mannen, terwijl er in de totale bevolking 50,6% vrouwen en 49,4% mannen zijn.

Figuur 34: Soorten huishoudens naar status van bewoner van de woning

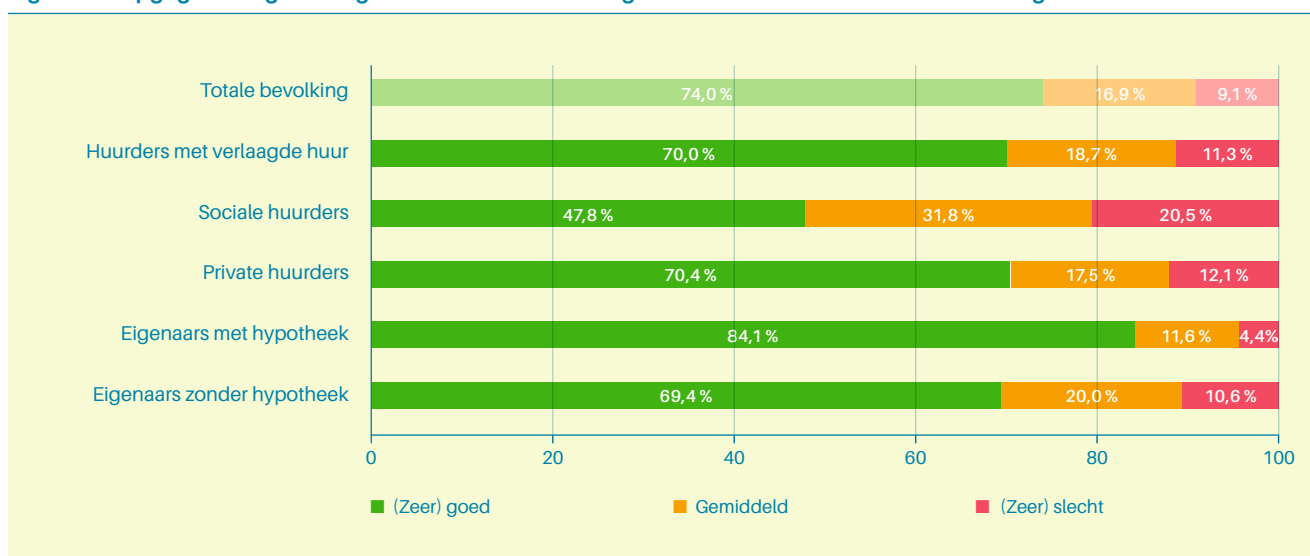
Opmerking: de cursief gedrukte cijfers zijn indicatief wegens de kleine steekproefomvang van de betrokken huishoudens.

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Gezondheidstoestand van sociale huurders

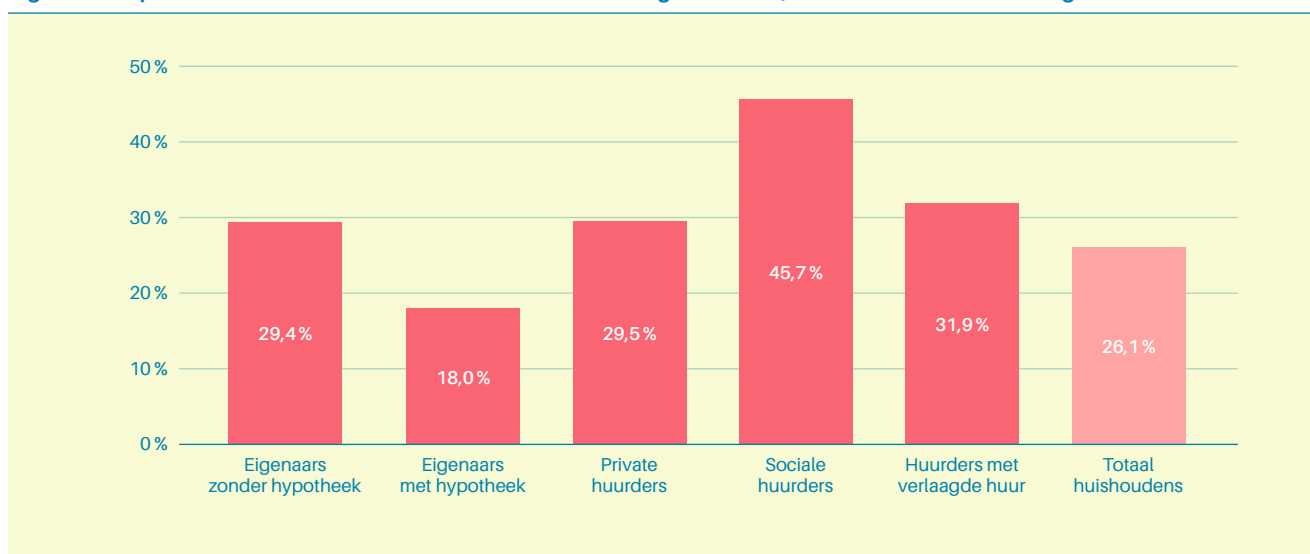
Op individueel niveau geven sociale huurders aanzienlijk vaker aan dat zij in slechte gezondheid verkeren, aan een chronische ziekte lijden of beperkt zijn in hun dagelijkse activiteiten ten gevolge van een gezondheidsprobleem.

Figuur 35: Opgegeven algemene gezondheidstoestand volgens de status van de bewoonde woning

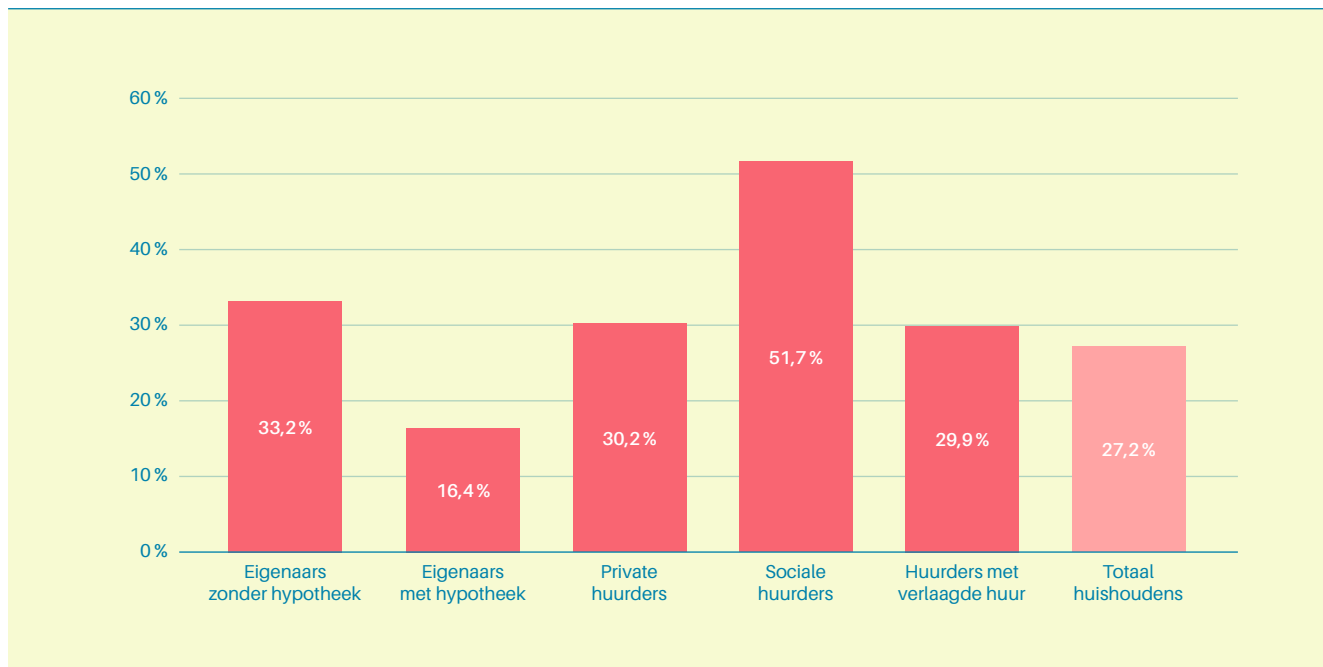
Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Figuur 36: % personen die melden een chronische aandoening te hebben, naar status van huisvesting

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Figuur 37: % personen die melding maken van een beperking in dagelijkse activiteiten ten gevolge van een gezondheidsprobleem, naar status van huisvesting

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Aanvullende indicatoren

➤ Steunmaatregelen voor huishoudens in betalingsmoeilijkheden en afsluitingen

De meeste administratieve gegevens hebben enkel betrekking op de gas- en elektriciteitsmarkten en houden verband met beschermingsmaatregelen van de consument die na de liberalisering van de markten zijn ingevoerd.

Deze maatregelen verschillen van gewest tot gewest en zijn niet altijd rechtstreeks vergelijkbaar. Wij nemen ze ter informatie op in deze versie van de barometer, in de hoop ook de aandacht te vestigen op de waarde van deze gegevens als aanvulling op de basisindicatoren van de barometer.

Bovendien is het aantal 'residentiële en gelijkgestelde' aardgasaansluitingen in verhouding tot het aantal gezinnen in Wallonië veel lager dan in Vlaanderen of Brussel, aangezien het distributienet er minder ontwikkeld is. Terwijl Wallonië ongeveer een derde van de elektriciteitsaansluitingen voor zijn rekening neemt, is dat minder dan een kwart van de aardgasaansluitingen.

Tabel 11: Aantal 'residentiële en gelijkgestelde' aansluitpunten voor elektriciteit/gas per regio

Aantal actieve aansluitpunten voor woningen 2019	Vlaanderen	Brussel	Wallonië
Elektriciteit	2.832.575	525.253	1.630.718
Aardgas	1.939.529	369.188	671.797

Bronnen: Verslagen van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

De 'residentiële en gelijkgestelde' aansluitpunten hebben betrekking op verschillende situaties:

- sommige punten bevoorraden meerdere huishoudens (bv. een aardgasmeter die de gemeenschappelijke verwarmingsketel van een flatgebouw voedt), de meeste slechts één;
- sommige punten hebben betrekking op economische activiteiten die thuis worden verricht (b.v. kapsalon of vrij beroep),
- andere op tweede verblijven of toeristische accommodaties.

Beschermde klanten en sociaal tarief

Tabel 12: Aantal sociale klanten (beschermde klanten) federaal/regionaal gas en elektriciteit per gewest in december 2019

		Vlaanderen	Brussel	Wallonië	België
Elektriciteit	Sociale klanten - federaal	214.739	58.536	161.462	219.998
	Sociale klanten - gewestelijk	0	1.412	15.186	231.337
	TOTAAL	214.739	59.948	176.648	451.335
	Aandeel sociale klanten / totaal aantal huishoudelijke klanten	7,86 %	11,87 %	11,12 %	9,35 %
Aardgas	Sociale klanten - federaal	138.543	43.112	80.191	338.042
	Sociale klanten - gewestelijk	0	1.176	8.685	9.861
	TOTAAL	138.543	44.288	88.876	271.707
	Aandeel sociale klanten / totaal aantal huishoudelijke klanten	7,99 %	12,20 %	12,62 %	9,70 %

Bron: maandelijks boordtabel van de CREG

In Vlaanderen heeft ongeveer 7,9% van de residentiële leveringspunten voor elektriciteit en 8,0% van de leveringspunten voor aardgas het statuut van beschermde klant. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dit respectievelijk 11,9% en 12,2%, en in Wallonië 11,1% en 12,6%, rekening houdend met het federale en gewestelijke statuut.

Op federaal niveau zal een huishouden recht hebben op het statuut van beschermde klant op voorwaarde dat ten minste één van de leden behoort tot één van de 4 categorieën van begunstigen die op de website van de CREG worden vermeld.⁴⁴

Deze status opent een reeks beschermingsmaatregelen in verband met de toegang tot energie (aardgas en elektriciteit), zoals de automatische toekenning van het sociale tarief. De klanten worden verder bevoorrad door hun commerciële leverancier. De maatregel wordt gefinancierd door een federale bijdrage die wordt geheven op alle verbruikte kWh.

Op gewestelijk niveau hebben Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest besloten het statuut van beschermde klant uit te breiden tot andere categorieën van gezinnen. Deze huishoudens genieten onder bepaalde voorwaarden ook van het specifieke sociale tarief voor gas of elektriciteit. In dit geval wordt het sociale tarief gefinancierd via de openbardienstverplichtingen (ODV) van de distributienetbeheerders (DNB's).

Gas- en elektriciteitsfonds

Het Gas- en Elektriciteitsfonds is in 2002 opgericht en belast de OCMW's met de taak van begeleiding en financiële sociale bijstand in het kader van de energievoorziening aan de meest behoeftigen.⁴⁵

In 2017 hebben 120 000 huishoudens hier gebruik van gemaakt. De begroting is in 2012 bevroren op 52,9 miljoen euro⁴⁶.

44. https://www.creg.be/fr/consommateur/tarifs-et-prix/tarif-social#h2_2

45. Zie de aanbevelingen van het Platform over dit onderwerp: Herwaarderings Gas- en Elektriciteitsfonds, 2019; <https://www.kbs-frb.be/fr/Activities/Publications/2019/20191010NT1>.

46. Deze bevroering werd onlangs opgeheven en vanaf februari 2021 en tot eind 2021 zal dit publiek worden uitgebreid tot al wie in aanmerking komt voor de "verhoogde toelage". Dit zal onder meer betrekking hebben op gepensioneerden en eenoudergezinnen in financiële moeilijkheden, alsmede op personen wiens inkomen niet meer bedraagt dan ongeveer 20.000 euro bruto per jaar. Momenteel steunt het sociale tarief 450.000 mensen voor elektriciteit en 275.000 voor gas. Met de federale maatregel zullen bijna 447.000 extra mensen steun genieten.

Betalingsplannen

Deze indicator toont het aantal betalingsplannen dat in 2019 met een elektriciteits- of gasleverancier of DNB werd afgesloten.

Deze indicator is niet van toepassing op andere energiedragers zoals stookolie, hout, pellets, kolen, enz. Bovendien kan eenzelfde huishouden in hetzelfde jaar verschillende betalingsregelingen hebben. De indicator geeft derhalve geen beeld van het aantal huishoudens met betalingsmoeilijkheden.

Tabel 14: Aantal in 2019 gestarte betalingsplannen met elektriciteits- en aardgasleveranciers en distributienetbeheerders

Betalingsplannen gestart in 2019	Vlaanderen	Brussel	Wallonië
Elektriciteit (commerciële leverancier en DNB)	-	39.079	81.326
Aardgas (commerciële leverancier en DNB)	-	31.750	46.774
Elektriciteit (DNB)	12.369	-	-
Aardgas (DNB)	8.030	-	-
Elektriciteit en gas (elke commerciële leverancier)	105.715	-	-

Bronnen: Verslagen van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

Budgetmeters / vermogensbegrenzers – gas en elektriciteit

Budgetmeters en vermogensbegrenzers zijn instrumenten die worden gebruikt om het energieverbruik (aardgas of elektriciteit) te verminderen van huishoudens die schulden hebben bij hun leverancier of de DNB. In de praktijk kan een huishouden met een budgetmeter enkel energie verbruiken wanneer hiervoor vooraf werd betaald (in sommige gevallen is een noodstelsel voorzien), terwijl de begrenzer een overmatig gelijktijdig elektriciteitsverbruik of het gebruik van bepaalde energie-intensieve apparatuur voorkomt. Beide maken het mogelijk een afsluiting te vermijden en, in het geval van de budgetmeter, een toename van de schuldenlast van deze huishoudens te voorkomen. Zij beletten deze huishoudens echter ook te consumeren naargelang hun behoeften en, in sommige gevallen, in hun basisbehoeften te voorzien.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft niet gekozen voor de budgetmeter in geval van betalingsmoeilijkheden van de gezinnen, maar wel voor de stroombegrenzer. Momenteel wordt echter gediscussieerd over de afschaffing van dit instrument.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ongeveer 5,2% van de 'residentiële en gelijkgestelde' aansluitpunten voor elektriciteit een vermogensbegrenzer. 4,4% van de leveringspunten in Wallonië en 1,3% in Vlaanderen zijn uitgerust met een vermogensbegrenzer of een budgetmeter.

Wat de aardgasleveringspunten betreft, is er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geen verbruikscontrole (budgetmeter) voorzien, terwijl ongeveer 4,8% van de leveringspunten daarmee is uitgerust in Wallonië en 1,4% in Vlaanderen.

Tabel 15 : Aantal budgetmeters en/of actieve vermogensbegrenzers eind 2019 per gewest

		Vlaanderen	Brussel	Wallonië
Elektriciteit	Aantal actieve budgetmeters	39.220	-	71.315
	waarvan met vermogensbegrenzer	30.941	-	844
	Aantal «autonome» vermogensbegrenzers	1.609	27.370	-
Aardgas	Aantal actieve budgetmeters	8.030	-	32.247

Bronnen: Verslagen van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

Afsluiting van de energietoevoer

Dit punt heeft alleen betrekking op de daadwerkelijke afsluitingen van het distributienet voor huishoudens met betalingsmoeilijkheden. 'Zelfafsluitingen' die verband houden met het niet herladen van budgetmeters zijn hier niet inbegrepen.⁴⁷

Besluiten tot afsluiting na een betalingsachterstand worden genomen via de Lokale Adviescommissie (LAC)⁴⁸ in Vlaanderen en via de Commission Locale pour l'Energie (CLE)⁴⁹ in Wallonië. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan de afsluiting van de elektriciteits- of gaslevering enkel door de vrederechter worden beslist.

De 'einde-contract'-procedures komen overeen met de niet-verlenging van het contract door de leverancier, met name ten gevolge van de niet-betaling door de klant. Als deze klant wordt beschermd, zal hij van het sociale tarief genieten. Anders zal hij een ontmoedigend tarief betalen om hem aan te moedigen terug te keren naar de private markt.

Tabel 16: Aantal afsluitingen van de elektriciteits- en gasvoorziening als gevolg van betalingsmoeilijkheden per gewest

		Vlaanderen	Brussel	Wallonië
Elektriciteit	LAC-besluit	881		
	Weigering van plaatsing budgetmeter		-	4.071
	EOC		925	151
	Verlies van status beschermde klant			173
	Beslissing van het Vredegerecht	-	904	-
Aardgas	LAC-besluit	801		
	Weigering van plaatsing budgetmeter		-	2.454
	EOC		711	49
	Verlies van status beschermde klant			89
	Beslissing van het Vredegerecht	-	781	-

LAC = lokale adviescommissie, EOC = einde contract

Bronnen: Verslagen van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

47. Ter informatie: het jaarverslag van de CWAPE in Wallonië wijdt een hoofdstuk aan dit onderwerp. Zie blz. 48 van het volgende verslag: <https://www.cwape.be/sites/default/files/cwape-documents/5176.pdf>. In 2019 heeft ongeveer een derde van de huishoudens met een budgetmeter ten minste één stroomonderbreking gehad. Voor 8% van de huishoudens met een elektriciteits-budgetmeter en 6% van de huishoudens met een gas-budgetmeter bedroeg het aantal stroomonderbrekingen meer dan tien.

48. https://www.vlaanderen.be/advies-van-de-lokale-adviescommissie-lac-over-afsluiting-of-heraansluiting-van-elektriciteit-aardgas-of-water_

49. <https://www.energieinfwallonie.be/fr/commissions-locales-pour-lenergie>

➤ Indicatoren van het Europees observatorium voor energiearmoede

Het **Europees observatorium voor energiearmoede** (EPOV) stelt voor de analyse uit te breiden tot andere indicatoren om inzicht te krijgen in het probleem.

Met name wordt voorgesteld om bij de primaire indicatoren rekening te houden met het percentage huishoudens met een energie- of waterschuld.

Secundaire indicatoren die niet rechtstreeks door onze barometer worden behandeld, zijn onder meer het aandeel huishoudens dat in de zomer over een voldoende koele woning beschikt en het aandeel van de overmatige wintersterfte.

Gewicht van de factuur op het beschikbaar inkomen

Het Europees observatorium voor energiearmoede stelt een andere indicator voor om het gewicht van de energierekening op het besteedbaar inkomen van huishoudens te meten (indicator 2M⁵⁰). Vier methodologische elementen wijken sterk af van onze aanpak:

- De indicator wordt berekend op basis van de gegevens van de enquête over het huishoudbudget en niet op basis van de gegevens van de SILC-enquête (hij werd dus niet beïnvloed door de wijziging van de methodologie voor het verzamelen van gegevens over het inkomen van huishoudens in de BE_SILC-enquête 2019, maar de indicator voor 2019 is een wiskundige aanpassing van het resultaat van 2018⁵¹);
- enerzijds worden huishoudens in de hoogste inkomensdecielen niet van de indicator uitgesloten⁵²;
- de kosten van huisvesting worden daarentegen niet afgetrokken van het beschikbare inkomen;
- de berekening geschiedt op basis van equivalente inkomens (dus rekening houdend met de samenstelling van het huishouden).

De gegevens voor 2019 zijn nog niet beschikbaar op de EPOV-website.

In 2015 (meest recente resultaat) had volgens de 2M-indicator⁵³ 13% van de huishoudens in België een buitensporig hoge energiefactuur. In 2010 was dit cijfer 14,3%.

In België is de grote kloof die reeds in 2010 werd vastgesteld tussen de dunbevolkte gebieden, die zwaarder werden getroffen, en de andere in 2015 nog groter geworden (de 2M-indicator bedroeg ongeveer 27,3% in dunbevolkte gebieden tegenover 12,2% in dichtbevolkte gebieden).⁵⁴ Bovendien wordt 43,3% van de huishoudens in het eerste inkomensdeciel getroffen, tegen slechts 1,2% van de huishoudens in het tiende deciel.⁵⁵

50. Indicator 2M toont het percentage huishoudens met een verhouding tussen energierekeningen en beschikbaar inkomen die hoger is dan de mediane verhouding berekend op de totale bevolking. In 2010 bedroeg de voor België berekende 2M-indicator iets meer dan 14%. (<https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1460>)

51. De enquête naar het gezinsbudget wordt slechts om het jaar gehouden. "In jaren waarin geen huishoudbudget-enquête wordt gehouden, worden de gewichten aangepast door middel van een prijsbijstelling en kunnen nieuwe controleproducten worden toegevoegd door de gewichten van de groep van een hoger niveau opnieuw te verdelen" (<https://statbel.fgov.be/fr/themes/menages/budget-des-menages#documents>).

52. Zie de uitsplitsing van de 2M-indicator in 2010 naar deciel van het beschikbaar inkomen van huishoudens: <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1460>.

53. Ter vergelijking: het EU-gemiddelde bedroeg 16,2%.

54. Zie de uitsplitsing van de 2M-indicator volgens de bevolkingsdichtheid van de beschouwde gebieden: <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1460>.

55. Zie de uitsplitsing van de 2M-indicator naar inkomensdeciel: <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1460>

Abnormaal lage facturen

Het Europees observatorium voor energiearmoede gebruikt een eenvoudiger indicator om abnormaal lage energierekeningen te meten (M/2-indicator).⁵⁶ In dit geval omvat de indicator alle huishoudens waarvan de energierekening minder dan de helft van de mediane rekening van de bevolking bedraagt.

In tegenstelling tot onze vEA-indicator houdt de M/2-indicator geen rekening met de samenstelling van de huishoudens of met de grootte van de woning. Bovendien omvat het alle huishoudens, ongeacht hun besteedbaar inkomensdeciel. Ten slotte wordt deze indicator berekend op basis van gegevens van het Huishoudbudgetonderzoek en niet op basis van die van de SILC-enquête. De resultaten voor 2019, wanneer deze beschikbaar zijn, zullen daarom niet worden beïnvloed door de verandering van methodologie tijdens de BE_SILC-enquête 2019.

De meest recente resultaten dateren van **2015. De M/2-indicator bedroeg 9,8%**⁵⁷ in België tegenover 10,1% in 2010, waarbij de grootste daling werd opgetekend op het niveau van de huishoudens in het eerste inkomensdeciel⁵⁸. De gebieden die het meest door deze indicator worden getroffen, zijn de dichtbevolkte gebieden (11% tegen 7,8% voor de dunbevolkte gebieden). De uitsplitsing van het resultaat naar inkomensdeciel van de huishoudens is minder uitgesproken dan voor de 2M-indicator: 29% van de huishoudens in het eerste deciel is getroffen, tegenover 8,5% van de huishoudens in het tiende deciel.

Subjectieve energiearmoede

Deze indicator is ook opgenomen in de primaire indicatoren van het Europees observatorium voor energiearmoede, maar zonder de huishoudens in de hogere inkomensdecielen uit te sluiten. Het wordt vermeld als een % van de bevolking en niet als een % van de getroffen huishoudens zoals in onze sEA-indicator. **In 2019 verklaarde 3,9% van de bevolking in België moeilijkheden te ondervinden om hun woning naar behoren te verwarmen. Dit is het laagste niveau dat in de periode 2004-2019 werd opgetekend.**

Uit de uitgesplitste analyse (gebaseerd op het resultaat van 2017, d.w.z. 5,8% van de betrokken huishoudens in België) blijkt dat private huurders (15%) aanzienlijk kwetsbaarder zijn voor de sEA dan bewoners van een eigen woning (2,6%), dat er een sterk verschil is naar inkomensdeciel (29,9% van de huishoudens in het eerste deciel tegenover 0,6% van de huishoudens in het tiende deciel), en dat dichtbevolkte gebieden meer getroffen zijn (9% tegenover 4,3% van de huishoudens in tussenliggende gebieden).

Ter vergelijking: in Frankrijk bedraagt dit aandeel in 2018 5,0%, in Nederland 2,2%.

Huishoudens met schulden voor nutsvoorzieningen

Dit omvat de niet-betaling van energie-, warmte-, water-, enz. rekeningen.

In 2019 had 4,1% van de Belgische bevolking (3,6% van de huishoudens) een energie- of waterschuld ('nutsfactuur'⁵⁹), de eerste stijging na de opeenvolgende dalingen die sinds 2014 werden opgetekend.

Ter vergelijking: het percentage bedroeg 2,4% in Oostenrijk, 1,5% in Nederland en 35,6% in Griekenland. Voor een aantal landen, zoals Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, zijn echter geen gegevens beschikbaar.

56. Zie <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1463>.

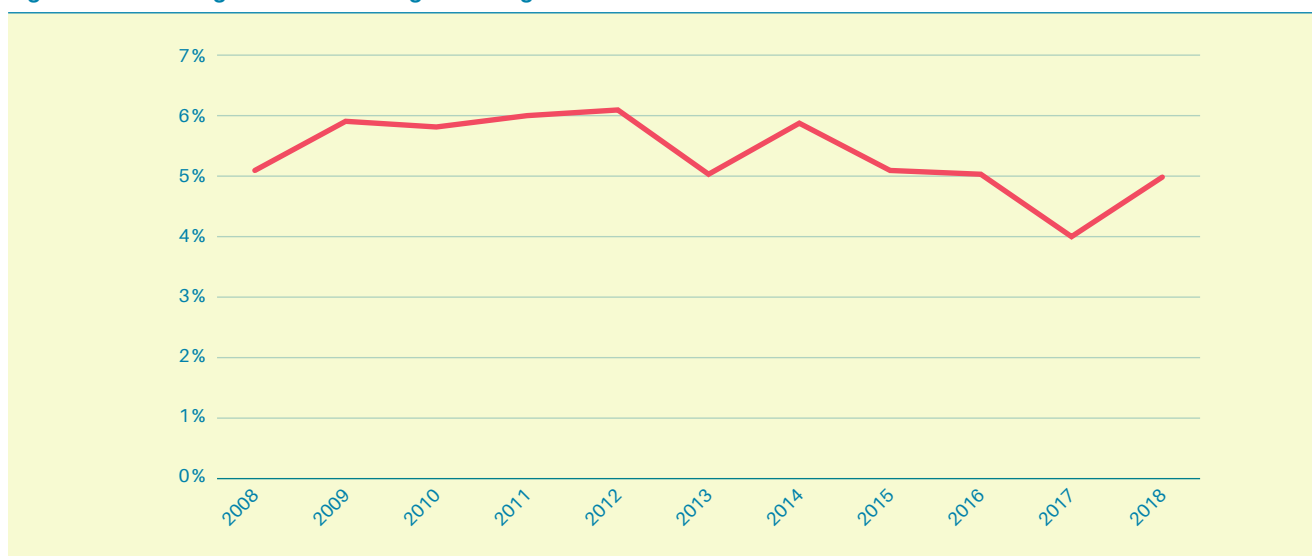
57. Ter vergelijking: het EU-gemiddelde bedroeg 14,6% in 2015.

58. Zie de uitsplitsing van de M/2-indicator naar inkomensdeciel: <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1463>

59. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdcs07/default/table?lang=en

We wijzen er echter op dat de vorming van een dergelijke schuld enkel mogelijk is bij bepaalde leveranciers (b.v. gas, elektriciteit). Voor andere energiebronnen zoals stookolie, hout, enz., vindt levering alleen plaats als het huishouden financieel in staat is om de levering of aankoop (vooraf) te betalen.

Figuur 38: Percentage van de bevolking met energie- of waterschulden (SILC 2008-2018)

Bron: Europees observatorium voor energiearmoede

Huishoudens die in de zomer over een voldoende koele woning kunnen beschikken

Het Europees observatorium voor energiearmoede stelt voor warmteperiodes in de zomer als een secundaire indicator te beschouwen. De vragen die voor de indicator worden gebruikt, zijn afkomstig van de SILC-enquête. Zij zijn meer gericht op de efficiëntie van het koelsysteem en de isolatie van de woning dan op de financiële draagkracht van de huishoudens om in hun behoefte aan koelte te voorzien.⁶⁰

Het enige beschikbare resultaat voor België dateert van 2012 (ad-hoc modules van de BE-SILC-enquête), toen **86,3% van de huishoudens antwoordden dat zij in de zomer over een voldoende koele woning beschikken**. Ter vergelijking: het EU-gemiddelde bedraagt 79,1%, in Frankrijk 82,3% en in Nederland 83,7%.

60. <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1466>

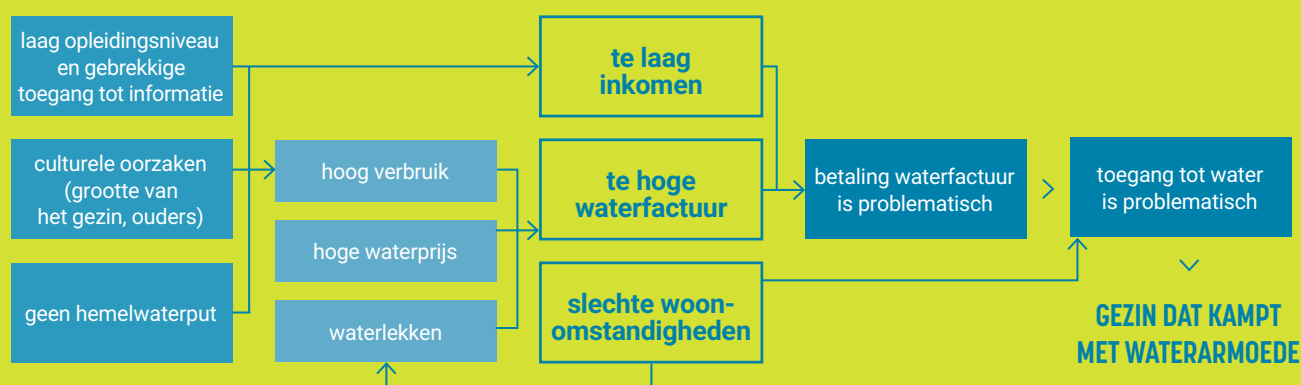
2. Water- armoede

Waterarmoede is een situatie waarbij iemand geen toegang heeft tot voldoende water of tot kwaliteitsvol water dat voldoet aan zijn of haar basisnoden: voeding, hygiëne van het lichaam en de woning.

Dit omvat onder meer het risico om afgesloten te worden van drinkwater. In België is waterarmoede hoofdzakelijk het resultaat van een te laag inkomen, een te hoge waterfactuur en een woning van slechte kwaliteit.

(Koning Boudewijnstichting, *ZOOM Waterarmoede in België*)

Oorzaken van waterarmoede - De drie belangrijkste verklarende factoren

Het gaat om een vereenvoudigde visie op het probleem, er bestaan ook andere onderlinge relaties tussen deze verschillende factoren. Het inkomen is bijvoorbeeld vaak de oorzaak van de slechte woonomstandigheden.

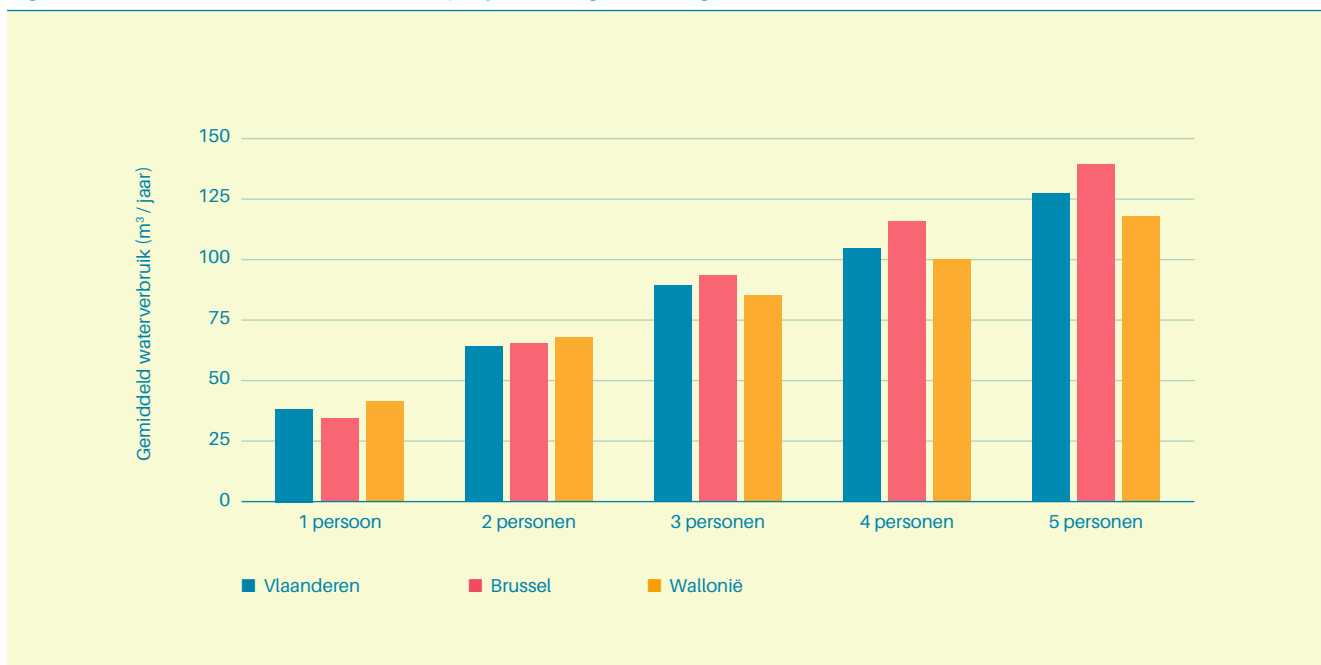
➤ Omgevingsfactoren die specifiek zijn voor waterarmoede

Gemiddeld waterverbruik

Het gemiddelde drinkwaterverbruik is sinds 2011 geleidelijk gedaald, voor alle huishoudtypes in de drie gewesten.

Het gemiddelde verbruik is vrij vergelijkbaar tussen de drie gewesten van het land en bedraagt ongeveer 39m³/jaar voor een eenpersoonshuishouden en tussen 120 en 140m³/jaar voor een huishouden van 5 personen.

Figuur 39: Gemiddeld waterverbruik in m³ per jaar, naar gewest en grootte van het huishouden (2018)

Source: VMM, AQUAWAL, BRUGEL (<https://www.vmm.be/data/gemiddeld-leidingwaterverbruik-gezinnen>)

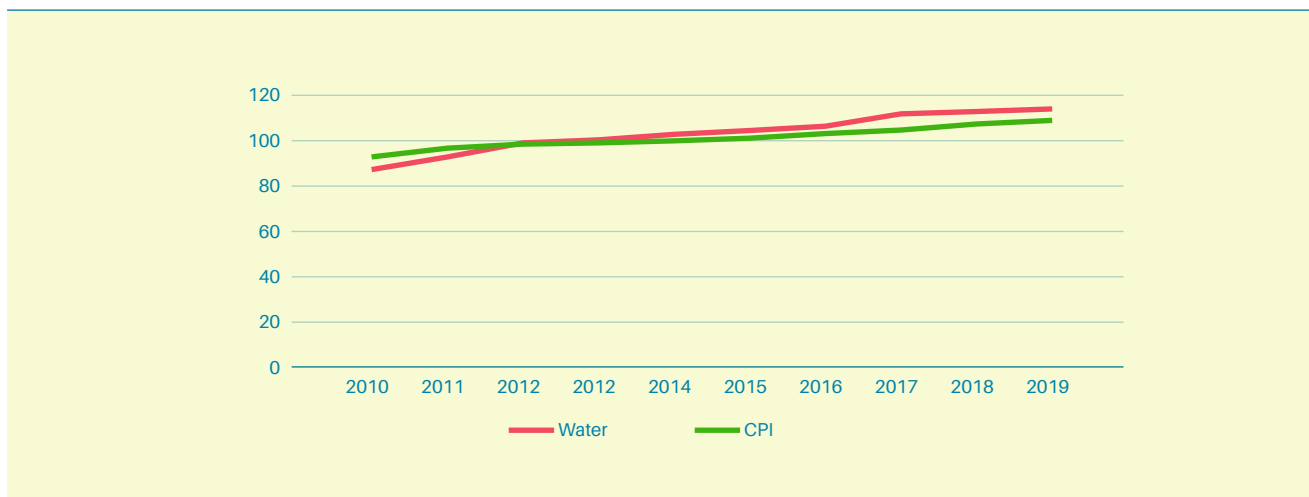
Anderzijds is er een grote variatie in het huishoudelijk verbruik tussen de gemeenten, vooral als gevolg van de al dan niet aanwezigheid van putten of systemen om regenwater op te vangen. Het aandeel van gewonnen of opgevangen water in het totale verbruik neemt toe met de grootte van het huishouden, en is lager in kwetsbare huishoudens.⁶¹

61. VMM 2018. Watergebruik door huishoudens – Het watergebruik in 2016 bij de Vlaming thuis. (p12, p15)

Ontwikkeling van de waterprijzen en -facturen

In de afgelopen tien jaar is de prijs van water sneller gestegen dan de consumptieprijsindex.

Figuur 40: Ontwikkeling van de waterprijs ten opzichte van de consumptieprijsindex (CPI)

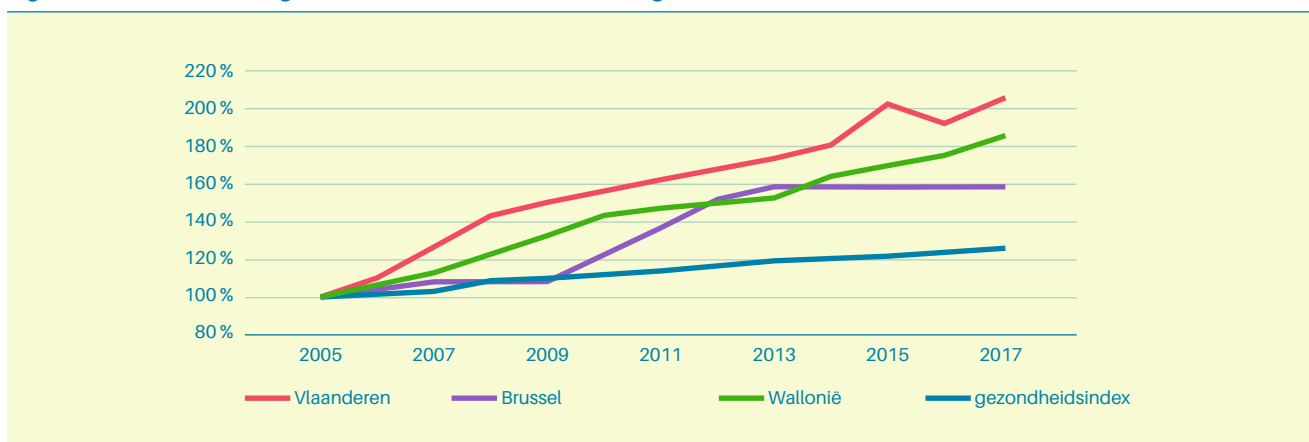

Bron: Statbel 2009-2019 Prijsontwikkeling per productgroep; eigen berekeningen

Uit de Zoom van 2019 van de Koning Boudewijnstichting over waterarmoede⁶² blijkt ook dat de gemiddelde huishoudelijke waterrekening in die periode sterk is gestegen (vooral in Vlaanderen).

Tussen 2005 en 2017 is de gemiddelde waterfactuur in Vlaanderen met 103% gestegen, in Wallonië met 83% en in Brussel met 56%. Tegelijkertijd is de gezondheidsindex – die als basis dient voor aanpassingen van lonen en sociale uitkeringen – met slechts 24% gestegen. De gemiddelde waterrekening is de afgelopen jaren dus ook in reële termen aanzienlijk gestegen.

Figuur 41: Evolutie van de gemiddelde waterfactuur in de drie gewesten, 2005-2017 (2005 = index 100)

Bron: BE-SILC 2011; SIA Partners

62. SIA Partners, "Etat des lieux de la précarité hydrique en Belgique", onderzoek voor het Platform tegen energie- en waterarmoede, 14/12/2020

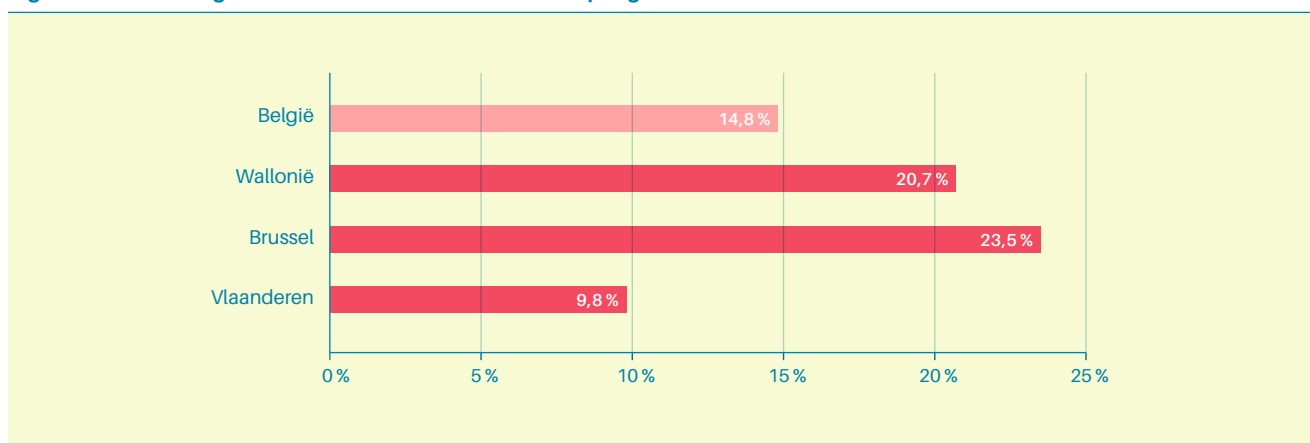
- › Vlaanderen⁶³ heeft in 2016 de tariefstructuur in het hele gewest gelijkgeschakeld (wat de daling van de factuur in 2016 verklaart).
- › In Wallonië⁶⁴ is afvalwaterzuivering de factor die het meest bijdraagt tot de stijging van de waterprijs: de saneringskosten zijn tussen 2014 en 2018 met bijna 40% gestegen. Een daling van het verbruik door de inwoners wordt ook aan-gevoerd als reden voor de stijging van het tarief per m³, om tegemoet te komen aan uitgaven die grotendeels vast zijn.
- › In Brussel⁶⁵ zijn de tarieven tussen 2014 en 2019 ongewijzigd gebleven. In 2020 stijgt de prijs van de gemeentelijke zuivering, waardoor de totale rekening voor huishoudens met 2% stijgt (bij progressief tarief). Leefmilieu Brussel coördineert momenteel een werkgroep over sociale watertarieven.

› Indicator van waterarmoede

Naar analogie van de gemeten indicator voor energiearmoede is er een indicator voor waterarmoede ontwikkeld. Het gewicht van de huishoudelijke waterrekening in hun beschikbaar inkomen minus de kosten van huisvesting werd vergeleken met een drempel die aanvaardbaar werd geacht.⁶⁶ Alleen huishoudens in de eerste 5 equivalente inkomensdecielen werden in aanmerking genomen.

Volgens deze definitie verkeerde **14,8% van de huishoudens in 2019 in waterarmoede. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (23,5%) en Wallonië (20,7%) worden beduidend meer getroffen dan Vlaanderen (9,8%).**

Figuur 42: Percentage huishoudens met waterarmoede per gewest

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

63. Bronnen: SIA Partners, "Etat des lieux de la précarité hydrique en Belgique", 14/12/2020; BE-SILC 2020, VMM, Aquawal, Vivaqua

64. Idem

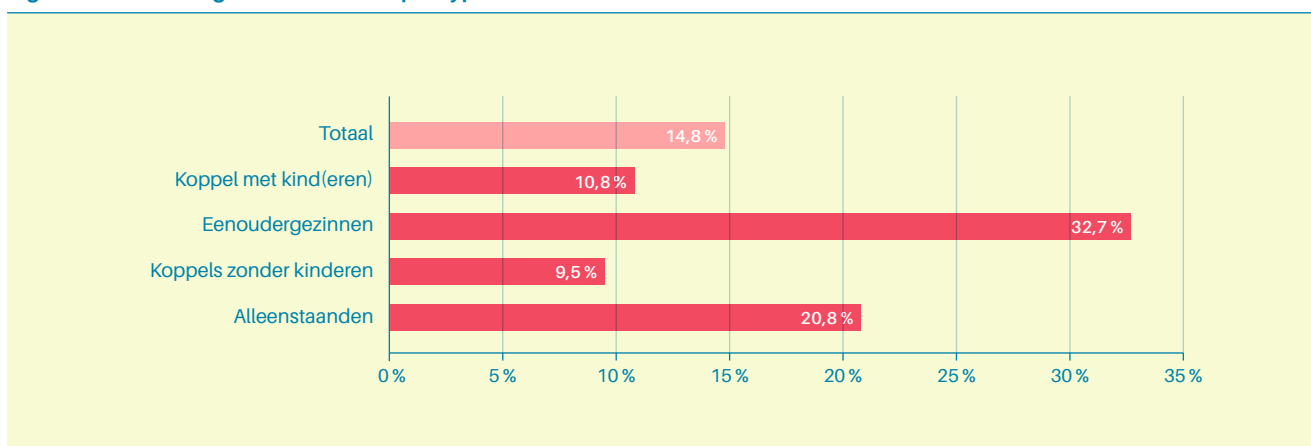
65. Idem

66. Wat de gWA-indicator betreft, wordt de drempel berekend op de gehele bevolking en komt deze overeen met tweemaal de mediane verhouding tussen de waterrekening enerzijds en het beschikbare inkomen minus de kosten van huisvesting anderzijds. In 2019 bedroeg deze drempel 2,13%. Elk huishouden waarvan de waterrekening meer dan 2,13% van het besteedbaar inkomen na aftrek van de huisvestingskosten bedroeg en dat tot de eerste vijf equivalente inkomensdecielen behoorde, werd geacht in een situatie van waterarmoede te verkeren.

> Waterarmoede en kwetsbare huishoudens

32,7% van de eenoudergezinnen en één op de vijf alleenstaanden verkeren in een situatie van waterarmoede.

Figuur 43: Percentage waterarmoede per type huishouden

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

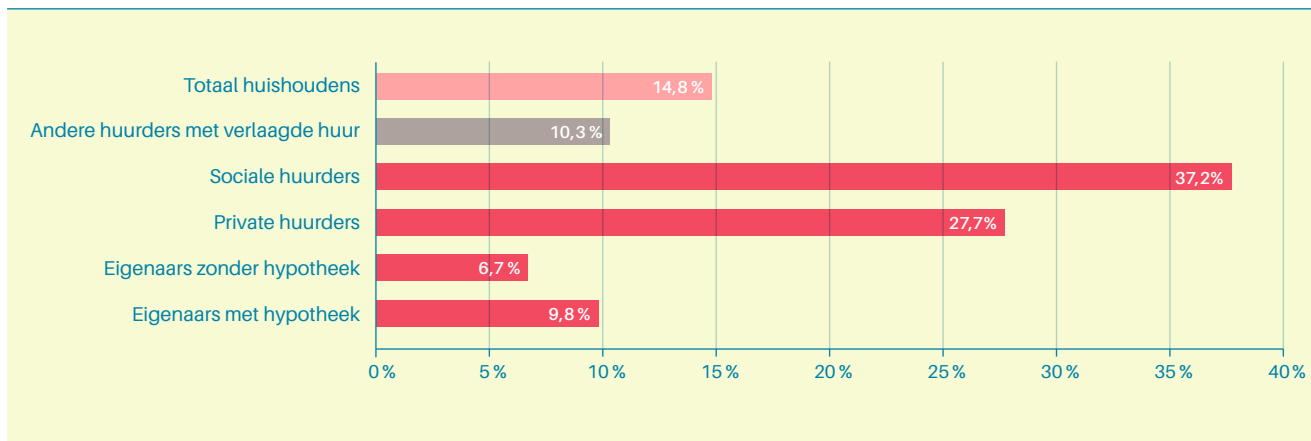
> Waterarmoede en eigendomsstatus van de woning

27,9% van de huurders heeft te kampen met waterarmoede, tegenover 8,2% van de eigenaars.

Onder huurders is de kwetsbaarheid groter voor sociale huurders.

Onder huiseigenaars is de kwetsbaarheid groter bij degenen zonder hypotheek. Ze is echter minder significant dan voor energiearmoede.

Figuur 44: Percentage huishoudens met waterarmoede volgens eigendomsstatuut

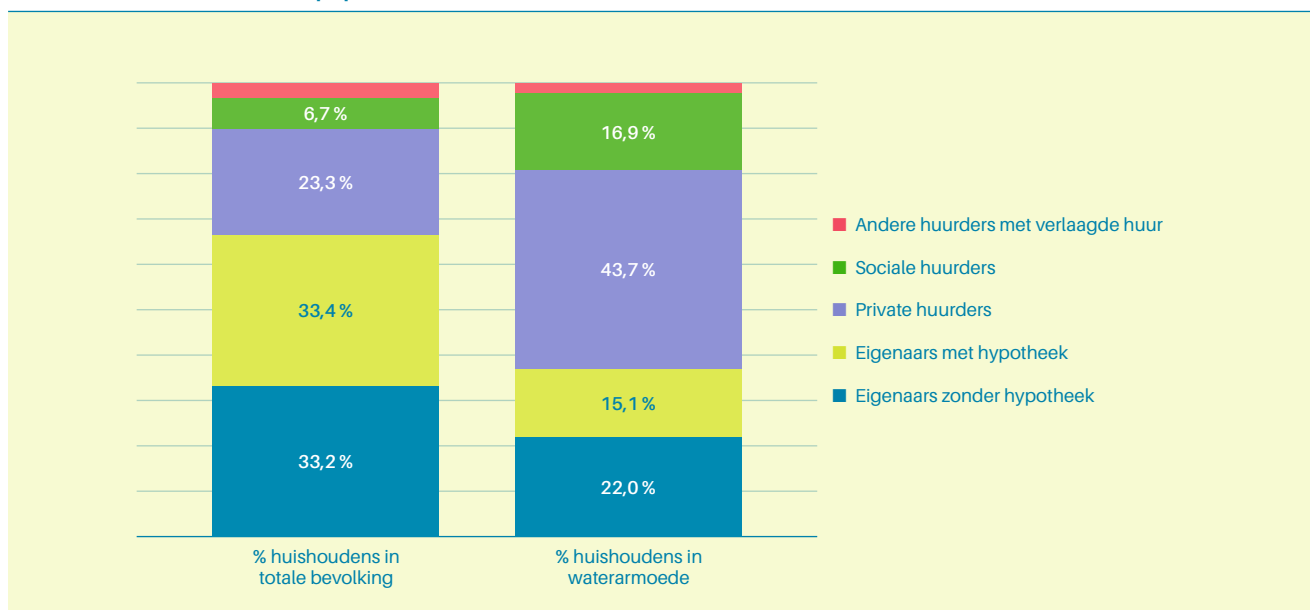

Opmerking: De steekproefomvang voor de «andere huurders met verlaagde huur» is zeer klein en het resultaat is niet voldoende betrouwbaar.

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

Bijna 63% van de huishoudens met waterarmoede zijn huurders. Zij lijken zelfs kwetsbaarder te zijn voor waterarmoede dan voor energiearmoede (53,5% van de huishoudens in energiearmoede zijn huurders).

Figuur 45: Vergelijking van de verdeling van de huishoudens naar eigendomsstatuut in huishoudens met en zonder waterarmoede en in de totale populatie van huishoudens

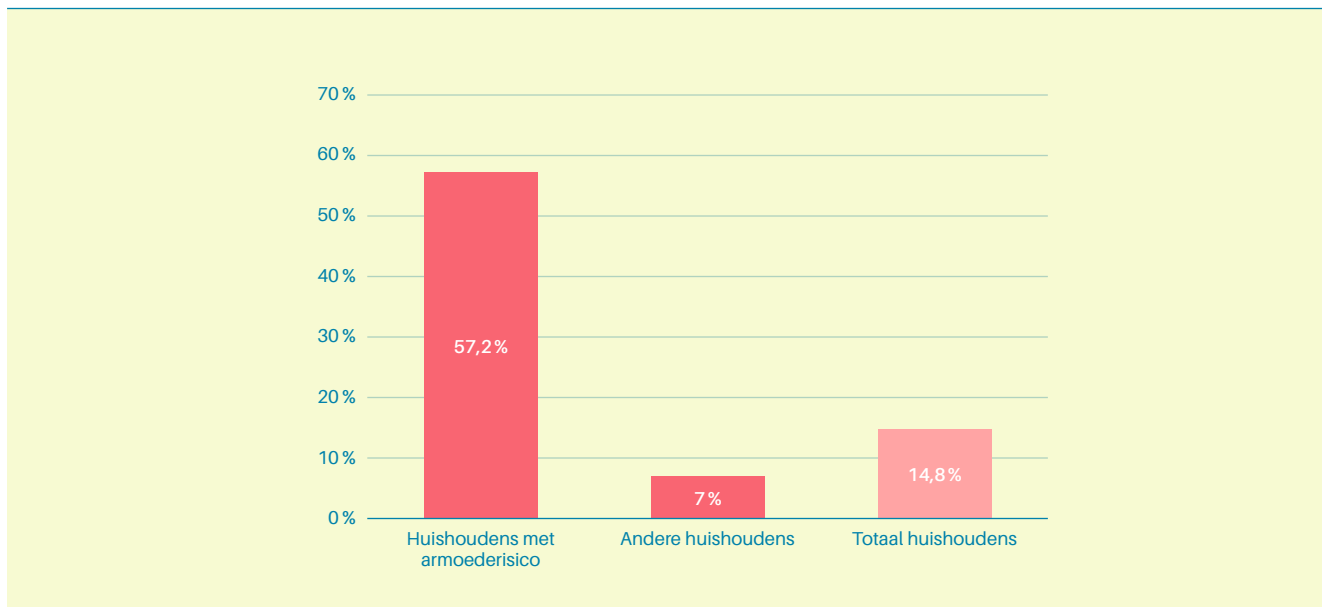
Opmerking: De steekproefomvang voor de 'andere huurders met verlaagde huur' is zeer klein en het resultaat is niet voldoende betrouwbaar.
Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

> Waterarmoede en lage inkomens

Waterarmoede en huishoudens met een armoederisico

Meer dan 57% van de huishoudens met een armoederisico kampt met waterarmoede, terwijl dit percentage bij de andere huishoudens tot 7% daalt.

Figuur 46: Percentage waterarmoede onder huishoudens met een armoederisico

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

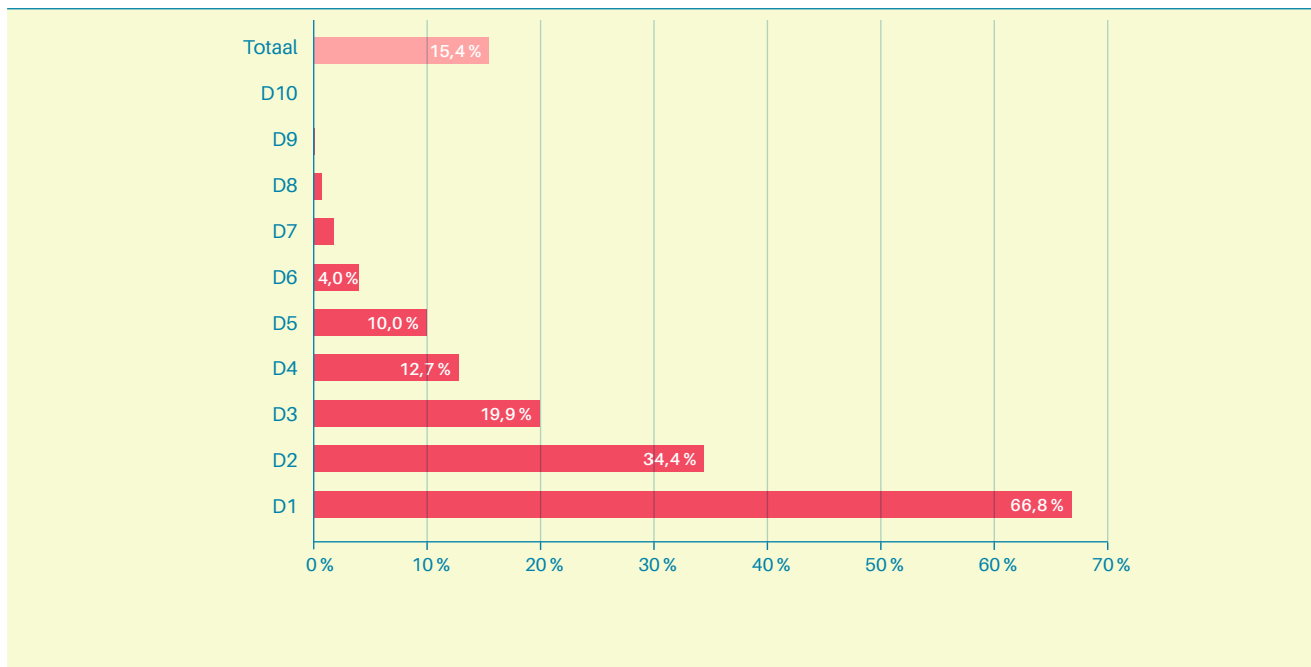
Waterarmoede en inkomensdecielen

14,8% van de huishoudens kampt met waterarmoede. Indien de voorwaarde dat men tot de eerste vijf decielen van het equivalent inkomen moet behoren, wordt geschrapt, stijgt dit percentage tot 15,4%.

Het verschil tussen de twee percentages is niet erg groot omdat, zoals uit de volgende grafiek blijkt, het percentage huishoudens met een waterrekening die te hoog is in verhouding tot hun beschikbaar inkomen (verminderd met de kosten van huisvesting) drastisch daalt in de hogere decielen.

Twee derde van de huishoudens in het eerste inkomensdecieel verkeert in waterarmoede. Het percentage neemt snel af met de stijging van het inkomen, maar 10% van de huishoudens in het vijfde decieel heeft nog steeds te kampen met waterarmoede.

Figuur 47: Percentage huishoudens met waterarmoede (zonder de voorwaarde te behoren tot de eerste vijf decielen van het equivalent inkomen) volgens inkomensniveau (equivalent inkomensdeciel)

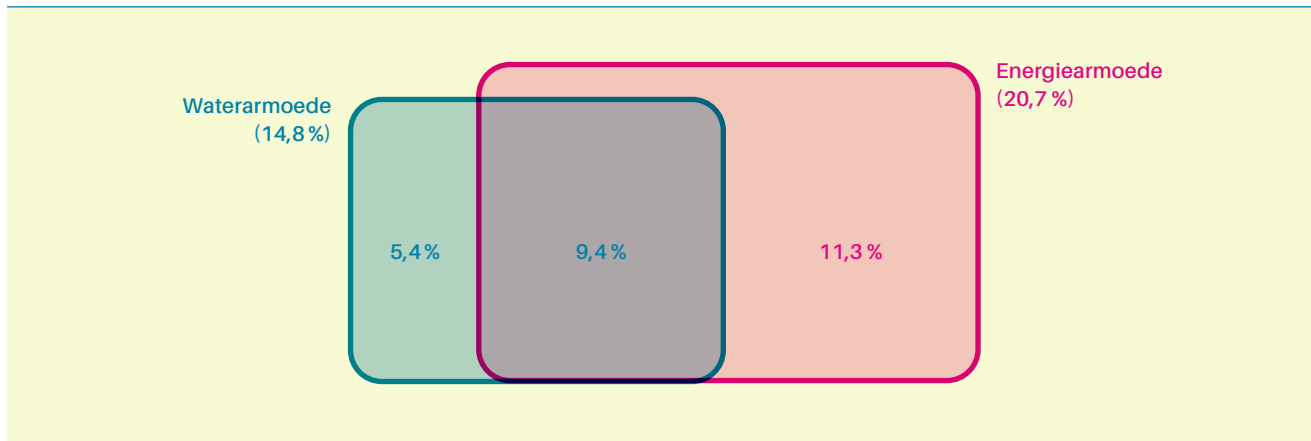

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

> Waterarmoede en energiearmoede

Bijna twee derde (63,4%) van de huishoudens met waterarmoede heeft ook te kampen met energiearmoede. Van de huishoudens die in energiearmoede verkeren, heeft minder dan 45,3% ook te kampen met waterarmoede.

Figuur 48: Kruising van water- en energiearmoede

Bron: BE-SILC 2019; Statbel; eigen berekeningen

➤ Maatregelen ter ondersteuning van huishoudens die problemen hebben met het betalen van de waterrekening en afsluitingen

Beschermde klanten en sociaal tarief voor water

Enkel Vlaanderen heeft het statuut van beschermde klant voor water en een sociaal tarief ingevoerd. Dit tarief komt overeen met een vijfde van het huidige tarief en betekent derhalve een verlaging met 80% van de waterrekening van de begunstigde huishoudens. Ongeveer 230 000 huishoudens hebben in 2019 van het sociale watertarief gebruik gemaakt.⁶⁷

Voor sommige huishoudens is de toepassing van het sociale tarief niet haalbaar, ook al hebben zij er theoretisch recht op (bv. collectieve watermeters in flatgebouwen). In dat geval kan het huishouden vragen om een forfaitaire vergoeding, waarvan het bedrag afhankelijk is van de gezinssamenstelling. In 2019 hebben 50.017 huishoudens van deze compensatie gebruik gemaakt.

Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben geen sociaal tariefsysteem voor water, maar Brussel werkt aan de invoering ervan. Bovendien heeft VIVAQUA in 2019 een 'lek-tarief' ingevoerd, dat de factuur zal verlagen wanneer in de installatie van een huishouden een lek wordt vastgesteld dat tot een aanzienlijke stijging van het verbruik heeft geleid (het dubbele van het vorige jaar).

Waterschuld, sociaal waterfonds en betalingsplannen

In 1998 heeft VIVAQUA een Sociaal Fonds voor Water in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgericht, dat wordt beheerd door de 19 OCMW's. Het wordt gefinancierd door een bijdrage die wordt geheven op elke m³ water die op het Brusselse grondgebied wordt verbruikt en maakt het mogelijk huishoudens in het gewest die moeilijkheden ondervinden bij het betalen van hun waterfactuur te helpen, begeleiding te bieden of kleine technische ingrepen in de woning uit te voeren.⁶⁸

Sinds 2004 heeft Wallonië, met uitzondering van het grondgebied van de Duitstalige Gemeenschap, een Sociaal Waterfonds en een Fonds voor Technische Verbetering veralgemeend. De middelen worden aangewend door de OCMW's. Met het eerste kan financieel worden ingegrepen in de schulden van huishoudens met betalingsmoeilijkheden (gemiddeld bedrag van 368 euro per interventie in 2019 voor 9 600 interventies), terwijl het tweede wordt gebruikt om de sanitaire voorzieningen van diezelfde huishoudens te renoveren (interventie begrensd op 517 euro per huishouden + 103 euro vanaf de 4e persoon in het huishouden).⁶⁹

Tabel 17: Aantal in 2019 gestarte betalingsplannen voor huishoudelijke afnemers en aantal watermeters per regio

	Betalingsplannen gestart in 2019	Aantal watermeters
Vlaanderen (waterdistributiebedrijf of LAC)	72.072	2.960.492
Brussel	28.395	367.565 waarvan huishoudelijk: 266.004
Wallonië	81.718	1.639.639

Bron: VMM, VIVAQUA en AQUAWAL

In 2019 sloot ongeveer 2,4% van de klanten in Vlaanderen een betalingsplan af voor hun waterfactuur, tegenover 7,7% van de klanten in Brussel en 5,0% van de klanten in Wallonië.

67. VMM en Etude précarité hydrique FSB 2020.

68. <https://www.socialenergie.be/fr/eau/mesures-et-protections-sociales-concernant-leau/fonds-social-de-leau/>

69. SPGE, 2020. Fonds Social de l'Eau - Rapport annuel 2019.

Debietbegrenzers

In geval van betalingsmoeilijkheden kan een debietbegrenzer worden geplaatst door het distributiebedrijf. Dit toestel wordt gebruikt als alternatief voor een afsluiting van de watertoevoer,⁷⁰ maar belemmert het huishouden sterk in zijn dagelijks verbruik. Het vullen van een emmer met een debietbegrenzer, bijvoorbeeld, duurt tot 6 minuten. Douchen duurt tussen de 20 minuten en een half uur.⁷¹

Wallonië heeft dit systeem in 2015 ingevoerd, maar sinds april 2020 is de installatie van nieuwe begrenzers verboden. Huishoudens die met deze begrenzers zijn uitgerust, kunnen ook vragen om ze te laten verwijderen.⁷²

Vlaanderen heeft besloten deze regeling vanaf 2020 in te voeren.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maakt geen gebruik van deze debietbegrenzer.

Tabel 18: In 2019 geplaatste debietbegrenzers per regio

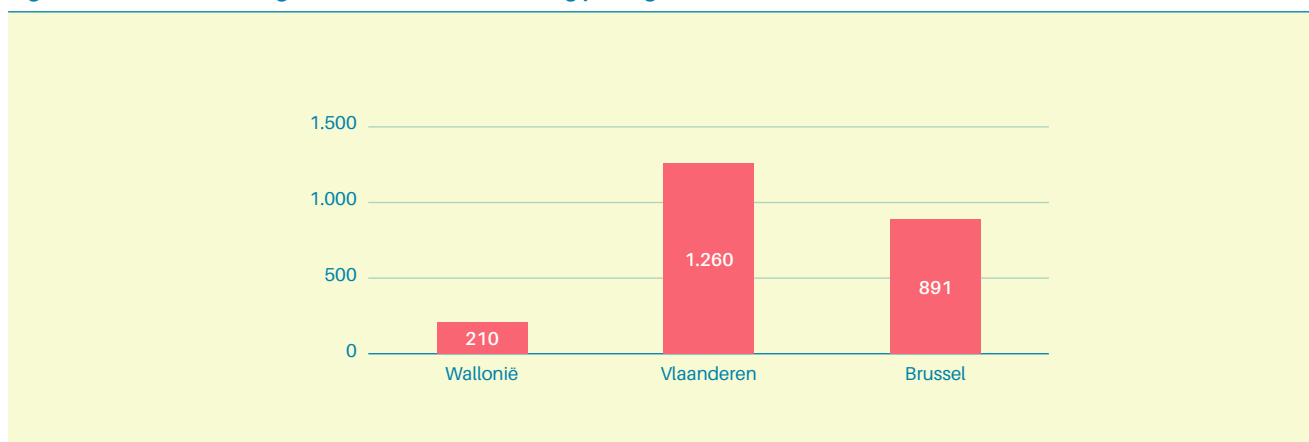
	Aantal debietbegrenzers	Aantal watermeters
Vlaanderen	-	2.960.492
Brussel	-	367.565 waarvan huishoudelijke : 266.004
Wallonië	1.716	1.639.639

Bron: VMM, VIVAQUA en AQUAWAL

Afsluitingen als gevolg van betalingsmoeilijkheden

Een andere indicator van de waterarmoede is het aantal afsluitingen van de watertoevoer. Dit aantal varieert sterk naar gelang van het commerciële beleid van de waterdistributeurs en het regelgevingskader voor de inning van waterschulden, en mag niet worden gebruikt als de enige indicator van waterarmoede⁷³.

Figuur 49: Aantal afsluitingen van de watervoorziening per regio

Bron: VMM, VIVAQUA en AQUAWAL

70. In Wallonië is deze verlaging alleen mogelijk na een beslissing van de rechter en komt zij niet vaak voor.

71. https://www.lavenir.net/cnt/dmf20210128_01549656/vers-l-interdiction-definitive-des-limiteurs-d-eau-en-wallonie

72. <http://luttepauvrete.wallonie.be/actualites/covid-19-retrait-des-limiteurs-de-d%C3%A9bit-d%E2%80%99eau%C2%A0>

73. Bronnen: SIA Partners, "Etat des lieux de la précarité hydrique en Belgique", 14/12/2020, ENNHRI, VMM, Aquawal, Vivaqua

3. Bijlage

Methodologische inleiding

➤ Samenstelling van de barometer

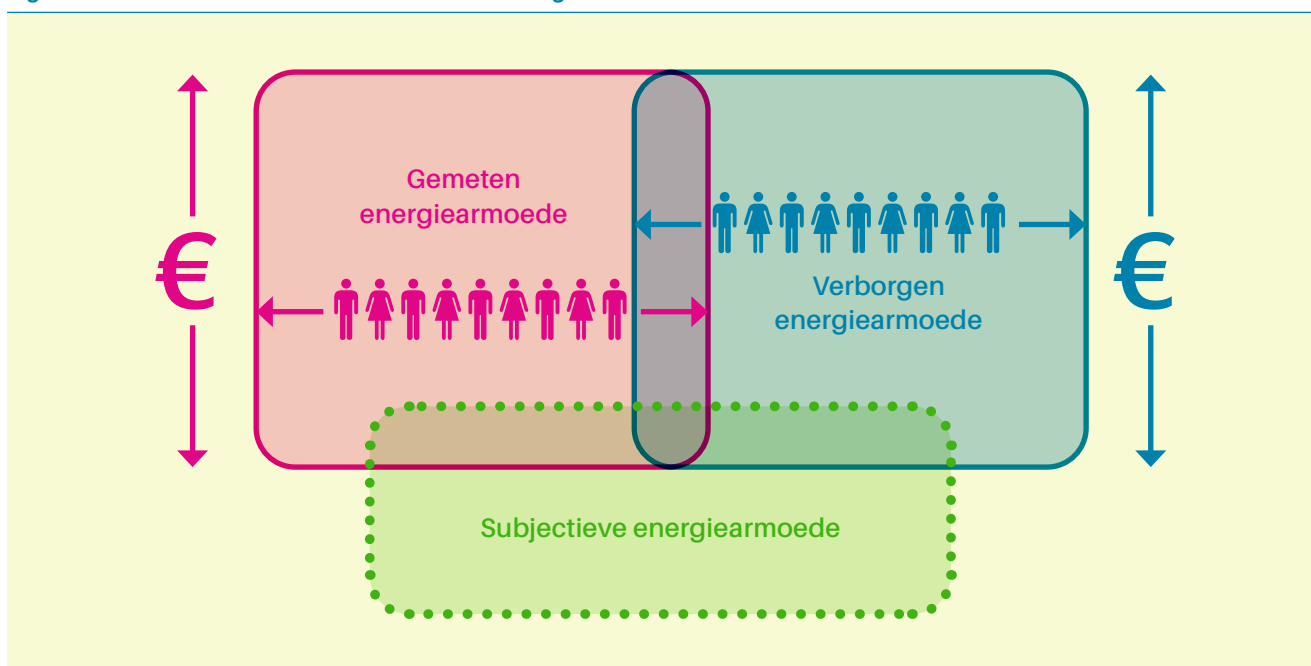
Om rekening te kunnen houden met de complexiteit van de problematiek, zoals in detail geanalyseerd in het rapport 'Overzicht van de Energiearmoede in België'⁷⁴, steunt de barometer op drie soorten synthetische indicatoren.

De eerste indicator vat de situatie van huishoudens die een te groot geacht deel van hun inkomen aan energiekosten besteden (**indicator gemeten energiearmoede of gEA**). De tweede focust op de omgekeerde situatie waarbij huishoudens hun energieverbruik terugschroeven tot onder de drempel die voor een menswaardig leven aanvaardbaar wordt geacht. Zo trachten ze te vermijden dat de energiekosten te hoog zouden oplopen in verhouding tot hun inkomen (**indicator verborgen energiearmoede of vEA**). De derde en laatste soort indicator wil de aandacht vestigen op een duidelijk meer subjectieve, maar toch bestaande tendens die aangeeft welk percentage van de gezinnen zegt dat ze niet genoeg geld hebben om hun woning behoorlijk te verwarmen (**indicator subjectieve energiearmoede of sEA**).

De indicatoren gEA en vEA bestaan uit twee delen. Het eerste deel meet het **aantal** gezinnen dat wordt getroffen door energiearmoede, en heeft dus betrekking op de **omvang**. Het tweede deel meet de **afwijking** (in €) die elk van deze gezinnen scheidt van een algemeen aanvaardbaar geachte grenswaarde, en heeft dus betrekking op de **diepte** of de ernst van de situatie ('energy poverty gap').

De barometer verwijst naar de Belgische gegevensbank van het EU-SILC-onderzoek naar de levensomstandigheden van huishoudens. Deze enquête wordt elk jaar uitgevoerd bij een steekproef van ongeveer 6.000 Belgische huishoudens, en bevat vrij gedetailleerde informatie over de energie-uitgaven. Het bestaan van dit onderzoek op Europees niveau zou het ook mogelijk maken de studie en vergelijking van energiearmoede uit te breiden tot andere lidstaten.

Figuur 50: Sleutelindicatoren van de barometer energiearmoede

74. Huybrechts F. & Meyer S. (2011), La Précarité énergétique en Belgique, OASes-UA / CESE-ULB, 200 p. + bijlagen

➤ Bepaling van de grenswaarden

Om het aantal huishoudens in gemeten (gEA) of verborgen (vEA) energiearmoede te bepalen, is de redenering daarom gebaseerd op de bepaling van een drempel (verhouding tussen energie-uitgaven en inkomen) waarboven het aandeel van de energie-uitgaven in het beschikbare inkomen als overdreven wordt beschouwd ten opzichte van de gehele bevolking.

Gemeten energiearmoede drempel (gEA)

De berekening van de grenswaarde voor gemeten energiearmoede (gEA) volgt de logica die Brenda Boardman⁷⁵ gebruikte voor het bepalen van haar 10%-drempel. Deze 10% was equivalent aan tweemaal de mediane ratio tussen de noodzakelijke energiekosten (model van het verbruik en de prijzen) en het globale inkomen van de bevolking van het Verenigd Koninkrijk in 1990. Een mediane ratio verdeelt de bevolking in twee: de helft heeft meer energiekosten dan de mediane ratio en de andere helft minder. Door deze mediane ratio te vermenigvuldigen met twee, probeert men zoveel mogelijk aanvaardbaar geachte situaties te omvatten en te ontdekken welke gevallen in verhouding tot het inkomen van een huishouden als afwijkende energiekosten kunnen worden beschouwd. De bevolking lijkt het gebruik van dergelijke eenvoudige drempelwaarde (het dubbele van de mediaan ratio) ook intuïtief beter te begrijpen, dan wanneer men gebruik maakt van begrippen zoals de standaardafwijking, uit het meer gespecialiseerde jargon van statistici.

De benadering van Boardman werd aangepast aan de Belgische context (waar geen model bestaat om de energiekosten in het land in te schatten) en aan de opmerkingen die werden geformuleerd bij het aanpassen van deze 'fuel poverty ratio'. De Belgische barometer houdt meer bepaald rekening met het equivalente inkomen op basis van de samenstelling van het gezin⁷⁶, de uitsluiting van de hoogste equivalente inkomens (hebben zelf voldoende mogelijkheden om zich aan te passen) en het beschikbaar inkomen na aftrek van de woonkosten⁷⁷.

Verborgen energiearmoede drempel (vEA)

Om verborgen energiearmoede te bepalen, worden de energiekosten van elk gezin vergeleken met de mediane energiekosten van vergelijkbare gezinnen (aantal gezinsleden) met een vergelijkbare woning (aantal kamers in de woning). Wanneer een gezin minder dan de helft van de mediane energiekosten van vergelijkbare gezinnen uitgeeft, en als het behoort tot de eerste vijf equivalente inkomensdecielen, wordt dit beschouwd als verborgen energiearmoede.

De grenswaarden voor gemeten (gEA) of verborgen energiearmoede (vEA) worden jaarlijks opnieuw berekend zodat rekening kan worden gehouden met omstandigheden die de hele bevolking op een vrij identieke manier beïnvloeden (bv. evolutie van de energieprijzen, globale evolutie van de inkomens, een strengere klimaat enz.). Het gaat dus om relatieve drempels, en niet om een vaste drempel zoals bij de 'fuel poverty ratio'. Om die reden zijn de gEA en de vEA uit deze barometer eerder een maatstaf om ongelijke energieuitgaven tussen huishoudens te meten. Uiteraard zijn ook andere types indicatoren denkbaar, zoals indicatoren gebaseerd op minimuminkomens standaarden⁷⁸ of andere consensuele maatstaven⁷⁹.

75. Boardman, B. (1991), Fuel Poverty: From cold homes to affordable warmth, Londen: Belhaven Press en Boardman, B. (2010), Fixing fuel poverty, Londen: Earthscan.

76. Het gelijktrekken van de inkomens zorgt ervoor dat grote gezinnen niet worden benadeeld omdat de inkomens worden herwogen volgens de samenstelling van het huishouden.

77. Om te voorkomen dat de huisvestingskosten een te grote invloed hebben op de resultaten, is een plafond vastgesteld.

78. Zie met name Hoeveel kost energie minimaal? De ontwikkeling van een normatief energiebudget (<https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua>) en Measuring water affordability in developed economies: the added value of a needs-based approach (<https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua>)

79. Zie ter illustratie met name blz. 36-37 van het volgende verslag: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/Selecting%20Indicators%20to%20Measure%20Energy%20Poverty.pdf_

Index van figuren

Figuur 1 :	Verandering in het jaarlijkse aantal equivalente graaddagen (16,5°C) in de periode 1980-2019.	7
Figuur 2 :	Duur van hittegolven in België (Ukkel, 1901-2019)	8
Figuur 3 :	Mediaan van de energiefactuur van de gezinnen in België en per gewest (in €/maand)	9
Figuur 4 :	Door huishoudens betaalde energieprijzen in c€/kWh (huidige prijs)	10
Figuur 5 :	Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh aardgas tussen 2007 en 2019 (in €/MWh tegen de huidige prijs)	11
Figuur 6 :	Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh elektriciteit tussen 2007 en 2019 (in €/MWh tegen lopende prijzen)	13
Figuur 7 :	Ontwikkeling van sociaal tarief-elektriciteit tussen 2010 en 2019 tegen constante prijs (basis = 2013) in c€/kWh	13
Figuur 8 :	Ontwikkeling van sociaal tarief voor aardgas tussen 2010 en 2019 tegen constante prijs (basis = 2013) in c€/kWh	14
Figuur 9 :	Mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden (EQ_INC20) op nationaal niveau en per gewest (in €/maand)	15
Figuur 10 :	Mediaan equivalent besteedbaar inkomen van het huishouden (€/maand 2019) naar statuut van de woning.	16
Figuur 11 :	Mediaan van de maandelijks woonkosten voor de huishoudens, België en drie gewesten	16
Figuur 12 :	Mediaan van de woonkosten naar eigendomsstatuut van de woning.	17
Figuur 13 :	Omvang van de gEA in België en de drie gewesten.	19
Figuur 14 :	Diepte van de gEA in België en voor de drie gewesten in €/maand.	20
Figuur 15 :	Omvang van de vEA in België en de drie gewesten.	21
Figuur 16 :	Diepte van de vEA in België en voor de 3 gewesten in €/maand	22
Figuur 17 :	Percentage huishoudens getroffen door sEA in België en de drie gewesten (2019).	23
Figuur 18 :	Overlapping tussen de drie vormen van energiearmoede (2019).	24
Figuur 19	Kruising tussen armoederisico en energiearmoede.	26
Figuur 20 :	Percentage huishoudens in gEA, vEA, sEA of totale EA (zonder toepassing van de voorwaarde dat men tot de eerste vijf equivalente inkomensdecielen moet behoren) per deciel van het equivalent inkomen	27
Figuur 21 :	Kruising tussen ernstige deprivatie en energiearmoede (alle vormen).	29
Figuur 22 :	Kruising tussen de AROPE-indicator en energiearmoede (alle vormen)	30
Figuur 23 :	% EA-huishoudens (alle vormen) naar type huishouden	31
Figuur 24 :	Verdeling van huishoudenstypes in de algemene bevolking en in de populatie in energiearmoede.	32

Figuur 25:	Mediaan equivalent besteedbaar inkomen (in €/maand) per type huishouden	33
Figuur 26:	Eigendomsstatus volgens het type huishouden	33
Figuur 27:	Opgegeven gezondheidstoestand van mensen in de totale bevolking en in de energiearmoede populatie .	35
Figuur 28:	Bewoningssituatie van de woning in België	36
Figuur 29:	Percentage huishoudens in energiearmoede naar eigendomsstatuut van de woning	36
Figuur 30:	Percentage energiearmoede van huishoudens naar type bewoonde woning	37
Figuur 31:	Aanwezigheid van elementen van woningverloedering en energiearmoede	38
Figuur 32:	Woningen met een kwaliteitsprobleem naar bevolkingsdichtheid	39
Figuur 33:	Gewicht van de mediane energiefactuur op het mediane beschikbare inkomen na aftrek van de mediane huisvestingskosten volgens de bezettingsgraad van het huishouden (in €/maand)	42
Figuur 34:	Soorten huishoudens naar status van bewoner van de woning	42
Figuur 35:	Opgegeven algemene gezondheidstoestand volgens de status van de bewoonde woning	43
Figuur 36:	% personen die meldden een chronische aandoening te hebben, naar status van huisvesting	43
Figuur 37:	% personen die melding maken van een beperking in dagelijkse activiteiten ten gevolge van een gezondheidsprobleem, naar status van huisvesting.	44
Figuur 38:	Percentage van de bevolking met energie- of waterschulden (SILC 2008-2018).	51
Figuur 39:	Gemiddeld waterverbruik in m ³ per jaar, naar gewest en grootte van het huishouden (2018)	53
Figuur 40:	Ontwikkeling van de waterprijs ten opzichte van de consumptieprijsindex (CPI).	54
Figuur 41:	Evolutie van de gemiddelde waterfactuur in de drie gewesten, 2005-2017 (2005 = index 100)	54
Figuur 42:	Percentage huishoudens met waterarmoede per gewest.	55
Figuur 43:	Percentage waterarmoede per type huishouden	56
Figuur 44:	Percentage huishoudens met waterarmoede volgens eigendomsstatuut	56
Figuur 45:	Vergelijking van de verdeling van de huishoudens naar eigendomsstatuut in huishoudens met en zonder waterarmoede en in de totale populatie van huishoudens	57
Figuur 46:	Percentage waterarmoede onder huishoudens met een armoederisico	58
Figuur 47:	Percentage huishoudens met waterarmoede (zonder de voorwaarde te behoren tot de eerste vijf decielen van het equivalent inkomen) volgens inkomensniveau (equivalent inkomensdeciël)	59
Figuur 48:	Kruising van water- en energiearmoede	59
Figuur 49:	Aantal afsluitingen van de watervoorziening per regio.	61
Figuur 50:	Sleutelindicatoren van de barometer energiearmoede.	63

Index van tabellen

Tabel 1:	Overzicht van de tariefevolutes in België en in de drie gewesten voor klant type T2 (huishoudens) aardgas, periode 2007 - 2019.	11
Tabel 2:	Overzicht van de tariefevolutes in België en in de drie gewesten voor Dc-2v (huishoudelijke) standaardafnemers van elektriciteit, periode 2007 - 2019.	12
Tabel 3:	Omvang van de totale energiearmoede (huishoudens) en % van de huishoudens die worden getroffen door ten minste twee vormen van energiearmoede in België en de drie gewesten	25
Tabel 4:	Kruising tussen armoederisico en energiearmoede.	26
Tabel 5:	Percentage huishoudens die door energiearmoede worden getroffen (in totaal en voor elk van de drie vormen) naargelang het aantal arbeidsinkomens van de huishoudens.	28
Tabel 6:	Mediane energierekening en mediane woonkosten per type huishouden (in €/maand).	32
Tabel 7:	Percentage personen in energiearmoede (alle vormen) per leeftijdscategorie	34
Tabel 8:	% huishoudens met een verwaarloosde woning in de totale populatie van huishoudens en in de populatie van huishoudens die een armoederisico lopen.	38
Tabel 9:	Aantal huishoudens dat een sociale woning bewoont of erop wacht, per gewest tussen 2012 en 2016	40
Tabel 10:	Verdeling van de sociale woningvoorraad naar type woning per regio	40
Tabel 11:	Aantal 'residentiële en gelijkgestelde' aansluitpunten voor elektriciteit/gas per regio	45
Tabel 12:	Aantal sociale klanten (beschermden klanten) federaal/regionaal gas en elektriciteit per gewest in december 2019.	46
Tabel 14:	Aantal in 2019 gestarte betalingsplannen met elektriciteits- en aardgasleveranciers en distributienetbeheerders	47
Tabel 15:	Aantal budgetmeters en/of actieve vermogensbegrenzers eind 2019 per gewest.	48
Tabel 16:	Aantal afsluitingen van de elektriciteits- en gasvoorziening als gevolg van betalingsmoeilijkheden per gewest.	48
Tabel 17:	Aantal in 2019 gestarte betalingsplannen voor huishoudelijke afnemers en aantal watermeters per regio	60
Tabel 18:	In 2019 geplaatste debietbegrenzers per regio	61

Colofon

Titel Barometers energie- en waterarmoede (2021)
Cette publication est également disponible en français sous le titre:
Baromètres de la précarité énergétique et hydrique (2021)
Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21
1000 Brussel

Auteurs Sandrine Meyer - Université libre de Bruxelles (CEESE)
Jill Coene - Universiteit Antwerpen (CRESC)

Vertaling David Van Vooren, Redon

Coördinatie Françoise Pissart, directeur
voor de Koning Pascale Taminiaux, senior projectcoördinator
Boudewijnstichting Nathalie Troupée, project- en kennismanager

Grafisch ontwerp Kaligram
en layout

Deze uitgave kan gratis worden gedownload van onze website www.kbs-frb.be

Wettelijk depot D/2893/2021/03

Bestelnummer 3761
Maart 2021

Met de steun van de Nationale Loterij